

V NOVO LETO

Spet se je obrnilo leto naokrog. Že je tu leto 1999, zadnje v tem tisočletju. Ljudje že sedaj nestrpno pričakujejo zadnji dan tega novega leta, da bi nazdravili letu 2000. Kaj nam bo to prineslo? Kako ga bomo sploh pričakali? V teh vrsticah ne bomo odgovarjali na ta sicer zanimiva in lahko bi rekli - kozmična vprašanja, ampak se bomo raje zastavili za trenutek ob konkretnih vprašanjih, ki danes zanimajo pa tudi tarejo našo narodno skupnost v Italiji.

Iz raznih virov lahko povzamemo, da se naš zaščitni zakon bliža svoji zaključni fazi. V parlamentu so bile že opravljene vse avdicije, prav tako razprava v delovnem odboru komisije za ustavna vprašanja poslanske zbornice, kjer poteka zakonodajna pot Masellijevega poenotenega zakonskega osnutka. Popravki in amandmaji bodo sedaj lahko še tako ali drugače zakonski osnutek dopolnili. Kasneje bo sledila še splošna razprava v zbornici, nakar bo zakon (če bo odobren) šel v senat. Z debato in glasovanjem v tej zbornici parlamenta bi se morala zakonodajna pot končati.

Kako pa bo šlo v resnici? S političnimi silami Oljke, tj. vladne večine in obeh komunističnih skupin (Bertinotti in Cosutta), bi moral zakon doseči svojo odobritev. Sem naj štejejo še glasove manjšinskih strank (Union Valtôtaine, Südtiroler Volkspartei in sardinske PSDAz) ter kakih drugih neodvisnih poslancev. S tem naj bi le prišlo do pozitivnega zaključka dolgoletne poti tega tako pričakovanega zakona. Ne vemo pa še, če bo ta res zadostil pričakovanju in potrebam slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zakon mora namreč predvsem zaščititi manjšino, in to po vseh evropskih standardih. Tako Evropski svet kot evropski parlament sta pred leti že izdala načelne in delno tudi praktične dokumente o zaščiti manjšinskih jezikov in kultur. Slovenci v Italiji torej pričakujemo, da bo Rim le dal vsa potrebna jamstva za našo zaščito v sodobnem in evropskem duhu. Pa tudi v neki recipročnosti s Slovenijo, ki je maloštevilni italijanski skupnosti v Istri dala več kot dovolj uradne zaščite, med tem celo zajamčeno zastopstvo v slovenskem parlamentu! Vse to si zaenkrat Slovenci v Italiji le želimo in mislimo...

V novem letu pa bo nekaj pomembnih premikov oz. mejnikov tudi za Evropo. Najprej naj tu omenimo uradni začetek nove skupne valute, evra, ki s prvim januarjem začne svojo pot denarne enote enajstih držav Evropske unije (med temi Italije). S tem se torej začne združevalni proces na kar se da konkretni ravni. Prav denar je namreč v vsej doseganji zgodovini - od Rimljanov in še prej dalje - pomenil pomemben materialni pa tudi simbolni dejavnik v notranjih in zunanjih odnosih držav. Tako se bodo npr. postopno do leta 2002 države odpovedale svojim tradicionalnim valutam, ki so poleg zastav, himne, jezika in kulture ter drugega pomenile dolgotrajno tradicijo. Italija bo zapustila svojo liro, Nemčija marko, Francija frank, itd. Tudi s tem se bo torej radikalno spremenila podoba naše sodobne zgodovine.

Druga pomembna etapa v evropski areni pa bodo junijske volitve v evropski parlament. Od leta 1979 dalje namreč imamo neposredne volitve v evropsko predstavniško zbornico v Strasburgu oz. Bruslju. S tem pa državljani današnje Evropske unije lahko izrazimo svoje stališče do premnogih vprašanj, ki zadevajo prebivalstvo stare celine. In če je današnja politična Evropa še v glavnem Evropa držav oz. vlad, pa naj bo jutrišnja Evropa narodov. Le tako bo namreč Evropa res odražala pravo podobo vseh svojih narodov, ki hočejo združeni, a enakopravni skupno stopiti v tretje tisočletje.

ANDREJ BRATUŽ

PRVO LETOŠNJE POMEMBNO POLITIČNO SREČANJE

DRAGO LEGIŠA

Zunaj in znotraj italijanskih državnih meja je zares zgodovinsko dejstvo, da je na čelu velike zahodne države, skoraj deset let po padcu berlinskega zidu, voditelj največje med političnimi skupinami, nastalimi iz največje med komunističnimi strankami na Zahodu. Tako smo lahko brali v tedenski prilogi najbolj razširjenega italijanskega dnevnika o predsedniku sedanje italijanske vlade. To je Massimo D'Alema, ki bo letos dopolnil 50 let. Prav na dan, ko bodo naši bralci dobili v roke prvo letošnjo številko Novega glasa (petek, 8. t.m.), bo predsednik D'Alema opravil uradni obisk v Vatikanu, kjer bo gost papeža Janeza Pavla II. Ta obisk je po splošni sodbi tudi prvo pomembno politično srečanje v letu 1999.

Res je sicer, da sta se papež in D'Alema že srečala pred kratkim, ko je Janez Pavel II. bil gost predsednika republike Scalfara na Kvirinatu, a je tedaj šlo dejansko le za stisk rok, medtem ko gre zdaj za državniški obisk.

Priznati je treba, da se naslednik znanih italijanskih komunističnih revolucionarjev, kot sta bila Togliatti in Berlinguer, dobro zaveda kočljivosti svojega položaja glede na okolje, iz katerega izhaja. To je pokazal, ko je nedavno tega tako ostro in jasno obsodil komunistični totalitarizem kot malokateri politik iz nekomunističnega tabora. Pravo hvalo pa je med svojim obiskom v Španiji zapel papežu Janezu Pavlu II. Dnevnika El Pais (španski) in la Repubblica (italijanski) sta namreč 15. decem-

bra lani objavila celostranski intervju s pomenljivim naslovom: "Imel je prav papež". Iz pogovora zato povzamemo daljši odlomek.

"Papeža zelo občudujem in sem to tudi napisal," je dejal D'Alema in nadaljeval: "Mislim, da je ena velikih osebnosti na koncu tega stoletja. Redkim drugim voditeljem se je tako kot njemu posrečilo tolmačiti nekatere epohalne spremembe. Bil je eden protagonistov padca komunizma, in sicer s povsem utemeljenimi razlogi. V državah, kjer so bile na oblasti komunistične stranke, je duhovna praznina bila stvarnost. Kakor hitro pa se je

KDAJ POLITIČNA EVROPA?

ALOJZ TUL

S 1. januarjem 1999 je stopila v veljavo skupna denarna valuta v enajstih državah Evropske zveze oziroma Evropske denarne unije. To so Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Španija in Portugalska. Te države so torej z letošnjim letom pristopile k dogovoru o uvedbi skupne denarne enote "evra" in tvorijo območje "Evrolanda" ali "Evrolandije", kot so to ožjo denarno unijo začela označevati sredstva javnega obveščanja. V njej pa ni Velike Britanije, Danske, Švedske in Grčije. Prve tri so zaenkrat odklonile pristop, Grčija pa ni bila pripuščena, ker ne izpolnjuje vstopnih pogojev.

Kaj dejansko in formalno pomeni uvedba skupnega denarja? Najprej je treba pove-

dati, da gre za postopno uvajanje skupne valute v vsakdanje poslovanje. Zaenkrat gre za virtualni ali knjižni denar ob istočasni veljavi posameznih nacionalnih valut, ki se ga bodo lahko posamezniki ali podjetja posluževala v bančnem oziroma finančnem poslovanju, kjer ne gre za prenos denarja v gotovini. To pomeni, da se bo evro za zdaj uporabljal kot knjižni denar za razne finančne posle do 1. julija 2002, ko bodo stopili v obtoke materialni evrobankovci in kovanci ter bodo zadevne države morale svoje bankovce zamenjati v evre. S tem bodo bankovci posameznih držav prenehali veljati kot nacionalne valute. Od omenjenega datuma dalje bo na območju omenjenih enajstih držav edino zakonito plačilno sredstvo evro.

STRAN 2

komunizem zrušil, je čutil, kako je treba kritizirati oziroma grajati kapitalizem. Zavedal se je, da s koncem komunizma nikakor nismo prešli v pravično družbo, saj živimo v družbi, ki ni pravična. V tem je veličina Janeza Pavla II. Papež je bil tisti, ki je imel za potrebno začeti boj zoper lažno naziranje oziroma mnenje, naj bi konec komunizma pomenil tudi konec zgodovine."

Nobenega dvoma ni, da je D'Alema s takimi in podobnimi izjavami na stečaj odprl vrata konstruktivnemu dialogu med Cerkvijo in državo, kar je tudi prvi pogoj, da se rešijo nekatera vprašanja, ki so Janezu Pavlu II. še posebej pri srcu. Naj pri tem omenimo zlasti problem družine in vprašanje enakopravnega tretmaja državne in zasebne šole v Italiji. Še najbolj važno pa je, da je pošteno stopil na prste tako imenovanemu "črevesnemu antiklerikalizmu", široko razširjenemu tudi v vrstah nekdanje KPI.

STRAN 2

Z NOVIM GLASOM V NOVO LETO

pokloni sebi in prijateljem naročnino na Novi glas

ENOLETNA ZA ITALIJO IN SLOVENIJO 70.000 LIR
ENOLETNA ZA TUJINO 110.000 LIR
ENOLETNA PO LETALSKI POŠTI 140.000 LIR

02 Vida Valenčič
RADIKALNI ISLAM ŠIRI TEROR

02 Janez Povše
PRED TRETJIM TISOČLETJEM

03 Ivan Žerjal / intervju
ANDREJ BERDON

04 Jurij Paljk
PAPEŽEVE MISLI OB PRAZNIKIH

05 Olga Vypirajlo-Kokoravec
RUSKI BOŽIČ

06 Danijel Devetak
PRODANA NEVESTA

10 Harjet Dornik
PRIJATELJI, OSTANIMO PRIJATELJI

12 Erika Jazbar
OD LJUDSKIH PESMI DO KLAVIRJA

13 Marjan Drobež
SLOVENSKI LIPIČANCI OGROŽENI

15 Ivan Žerjal
DROBCI IZ NAŠE ŠPORTNE PRETEKLOSTI

PRVO LETOŠNJE POMEMBNO POLITIČNO SREČANJE

Odnosi Cerkev - država seveda niso edini in tudi ne glavni predmet razprave na ravni vlade in drugih državnih institucij. Ko se bo v javnosti poglelo skoraj že evforično novoletno razpoloženje zaradi uvedbe evropske enotne valute "evro", bodo spet prišle na dan običajne vsakodnevne težave na političnem, socialnem in gospodarskem področju. Tako že spet buri duhove volilni referendum, saj vlada pričakuje za razsodbo ustavnega sodišča o njegovi zakonitosti. Marsikdo namreč meni, da volilna problematika sploh ne more biti predmet ljudskega glasovanja. Mnoge politične sile in nekateri posamezniki, kot na primer bivši javni tožilec, zdaj senator Di Pietro, pa zahtevajo, naj volivci sami odločijo, kako bodo na primer potekale državnozborske volitve.

PREDSEDNIŠKE IN EVROPSKE VOLITVE

Pomemben dogodek bo dalje izvolitev novega predsednika republike. Sedanjemu bo mandat potekel konec aprila. Važno preizkušnjo bodo predstavljale volitve v evropski parlament in še ni jasno, če bodo še veljavni dosednji predpisi. Na popolnoma mrtvi točki so v parlamentu običajna prizadevanja za spremembo nekaterih določil republiške ustave, pri čemer velja omeniti predvsem problem široke decentralizacije, tako da bi osrednja oblast urejala le področja, ki so zares skupna vsem državljanom, medtem ko bi deželam, pokrajinam in občinam bila priznana široka avtonomija na zakonodajni in upravni ravni. Po tem modelu bi imeli različno artikulirano ali oblikovano republiko s pristojnostmi, ki so lastne državi, deželi, pokrajini in občini. Seveda gre za "pesem prihodnosti", saj se pristojna dvodomna parlamentarna komisija že davno ne sestaja več. Vodil jo je, kot znano, D'Alema, pokopal pa jo je Berlusconi.

Med pozitivne postavke postavljajo v zadnjem času tako imenovani "socialni pakt" ali socialni sporazum. Osrednja vlada in sindikati delavcev ter delodajalcev (skupno kar 32 organizacij!) so v lanskem decembru sklenili tako imenovani "Sporazum o razvoju". Kratko povedano: podjetja naj bi odslej plačevala manj davkov in socialnih prispevkov, kar naj bi veljalo tudi za odvisne delavce. Predvidene so precejšnje naložbe na področju poklicnega usposabljanja. Medtem ko bi morale manjše davčne dajatve povoljno vplivati na povpraševanje in torej na rast potrošnje, naj bi manjši delovni stroški pospeševali investicije ali naložbe. Za takšne ukrepe se je zavzemala že Prodijska vlada, njeno pot pa je v tem pogledu nadaljeval Massimo D'Alema.

Preden zaključim, še nekaj besed o novoletni poslanici predsednika republike Scalfara. Ta je predvsem naglasil, kako se je na svojih potovanjih po tujih deželah prepričal, da uživa Italija v tuji veliki ugled, čemur se mora zahvaliti predvsem svoji humanistični kulturi. Zavzel se je dalje za spravo med državljani in politiko, ki bo mogoča, če se bodo politične stranke vrnile k svojemu izvoru in če se bodo ljudje, ki se bavijo s politiko, vedno zavedali, da je slednja le in samo službenje skupnosti.

Prav na koncu še beseda o našem zaščitnem zakonu. V zadnjih tednih je v tej zvezi vse tiho bilo. Le poročila slovenske RTV so nas med prazniki nekajkrat opozorila, da je zakon o zaščiti naše manjšine v "parlamentarni proceduri". Nobene besede pa ne o vsebini tega zakona ne o niti približnem koncu njegove "procedure", ki naj bi se ji po našem reklo "postopek". Takšno "leporečje" osrednjega slovenskega medija nas gotovo ne more zadovoljiti.

KDAJ POLITIČNA EVROPA?

Uvedbo evra so nadvse slovesno zabeležili na zadnji dan minulega leta (31. decembra) v Bruslju s spustom v zrak tristo modrih balonov z napisom "evro" ob odprtju posebnih steklenic šampanjca. S tem so istovrstno nazdravili novi nadvse pomembni etapi v splošnem procesu evropskega združevanja. Ob tej priložnosti so tudi objavili uradne tečaje med nacionalnimi valutami in evrom, ki bodo stalni in zato ne bodo možne nikakršne menjalne špekulacije.

DALJNOSEŽNE POSLEDICE

Uvedba skupnega evropskega denarja pomeni resnično pogumno zgodovinsko dejanje, ki odpravlja suverenost držav članic na monetarnem področju, kar je eden temeljnih ciljev evropskega združevanja. Dejansko gre tudi za močno simbolno dejanje, kajti prvič po rimskem cesarstvu bodo po večjem delu Evrope čez tri leta uporabljali isto denarno enoto. Novi evropski denar se bo tako pridružil ameriškemu dolarju, ki je vse poveljno obdobje vodilna rezervna valuta v svetu. Na območju "Evrolanda" živi namreč 290 milijonov ljudi (276 milijonov v ZDA), ki ustvarjajo 20% svetovnega izvoza (ZDA 16% in Japonska 10%).

V prvem obdobju bo po dogovoru predsedstvo evrolandske unije prevzela Nemčija, ki je s 1. januarjem prevzela za šest mesecev tudi predsedstvo Evropske zveze petnajsterice. Kot znano, so vodstvo Evropske centralne banke že pred časom poverili nizozemskemu predstavniku Duisenbergu (na sliki), in sicer za dobo sedmih let. Na dlani je, da bo pri skupni evropski denarni politiki vodilno vlogo imela Nemčija, ki bo tako nekako nadomestila vlogo, ki jo je imela po zaslugi marke kot vodilne valute v evropskem prostoru.

Ob tem pa se postavlja vprašanje, zakaj se Velika Britanija ni vključila v območje evra. Očitno je tudi tokrat prevladalo čustvo narodnega ponosa nasproti celinski Evropi. Opazovalci pa menijo, da ne bo mogla dolgo vztrajati v tej svoji "zlati izoliranosti" kot dediščini

nekdanj slavne in mogočne preteklosti, če bo hotela enakovredno gospodarsko napredovati. Govori se, da se bo po treh letih začetnega opazovanja tudi ona vključila v monetarno skupnost evra, podobno kakor je svojčas storila z zapoznelim vstopom v Evropsko skupnost.

In končno še vprašanje, kdaj bodo članice Evropske zveze začele resno razmišljati in stvarno ukrepati za poenotenje svojih politik tudi na drugih zelo pomembnih področjih, kot so kultura in izobraževanje, obramba in zunanja politika. Tekmovanje z Ameriko na trgovinskih in finančnih trgih je ne bo rešilo od odvisnosti glede obrambe in svetovne politike. Dogajanja v zvezi z vojno v Bosni, s krizo na Kosovu in prav sedaj aktualnim vprašanjem Kurdev samo ponovno dokazujejo njeno politično nemoč. Ali bo zato Evropa sposobna se organizirati tudi kot politična enota z ustrežno težo in verodostojnostjo v mednarodnih odnosih v sodobnem svetu?

RADIKALNI ISLAM ŠIRI TEROR

VIDA VALENČIČ

Tudi ti božični prazniki niso minili v znamenju miru. Po Clintonovih (in Blairovih) bombah je bilo pričakovati, da se bodo skrajne franje Islama prej ali slej spet pojavile na vseh svetovnih ekranih. Tokratno prizorišče je bil Yemen, arabska dežela, v kateri je turizem med redkimi vsaj za silo donosnimi ekonomskimi dejavnostmi. Vse od leta 1992 so tuji turisti predstavljali imenitno sredstvo za izsiljevanje povsem upravičenih ukrepov: gradnjo novih cest, bolnišnic in nasploh javnih del v najbolj revnih predelih države. V teh sedmih letih je preizkusilo ugrabitev kar 150 turistov. In, čeprav je to težko dojemljivo, so bile to takorekoč elegantne ugrabitve, ki niso terjale žrtev. Tuji turisti so predstavljali edino pot, po kateri so puščavska nomadska plemena lahko prišla do državnih ekonomskih sredstev, ki bi jim omogočila dostojnejše življenje. Tokrat je bilo drugače. Protagonisti burnega dogajanja v božičnem času niso bili puščavski beduini, pač pa organizirana vojaška skupina, ki se bojuje za vzpostavitev sharie, islamskega zakona. Ti. "Vojska Aden-Abyan za osvoboditev arabskega polotoka" je ugrabila šestnajst tujih turistov, katere je v Yemen zvabilo predvsem zgodovinsko bogastvo severa države. Državne varnostne sile so seveda bliskovito ukrepale: v osvobodilni akciji pa so izgubili življenje štirje ugrabljeni turisti. Dogodek sam po sebi ne bi pomenil nič tako presenetljivo no-

vega, če bi ne bil osnovan na postavkah, ki se razlikujejo od običajne zahteve po ekonomski reformi revnega dela države. Radikalna akcija islamskih integralistov je bila osnovana na zahtevi po takojšnji prekinitev embarga nad Irakom ter izpustitvi voditelja stranke Saleha Haydara Atwanija v priporu zaradi spora z državno oblastjo. Dejansko je to torej prva ugrabitev, v katero so bili vpleteni islamski skrajneži. Teh naj bi Yemen štel kar tisoč, kot v vsaki državi pa naj bi se le-ti skoraj profesionalno urili v vojaških vajah. Sam Yemen je prenasiten s orožjem: šestnajst milijonov prebivalcev in petdeset milijonov kosov orožja, v glavnem zapuščina krvave državljanske vojne izpred petih let. V slednji sta se bojevala severni in južni del države, rezultat pa je bila nasilna vzpostavitev kontrole severnega dela nad južnim. Pripadniki organizirane islamske franže, ki je načrtno ugrabila britanske turiste iz protesta proti anglo-ameriških silam, so v glavnem možje, ki jim boj ni tuj. Nekateri so se pridružili afganistanskim bratom proti sovjetski vojski; pomembno pa je predvsem dejstvo, da ti teroristi niso nikakor izolirani. Predvsem vzdržujejo redne stike z verjetno najvplivnejšim predstavnikom islamskega radikalizma Osamo bim Ladenom, ki je s svojo karizmo in pa seveda milijardnim bogastvom uspel organizirati široko razvejano mrežo zagovornikov najbolj radikalnih metod za vzpostavitev Allahovega zakona.

STRAN 12

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

PRED TRETJIM TISOČLETJEM

Zdi se neverjetno, da bi bilo od nas samih odvisno leto, ki ga pravkar pričenjamo. In vendar sem prepričan, da je človeštvo dospelo do tako visoke stopnje razvoja, ko se zares lahko odloči med tistim, kar je prav in koristno, ter tistim, kar je škodljivo. Dana nam je torej izredna možnost, istočasno seveda velika obveza: za primerne poteze bomo nagrajeni, za zgrešene ne bomo prejeli plačila. Če se s tem prepričanjem ozremo na svet v celoti, potem se bo v zadnjem letu tega tisočletja odločilo marsikaj, kar bomo čutili vsi prebivalci tega planeta. Svet, ki vsak dan bolj postaja naša skupna usoda, postavlja pred nas vse med drugim vsaj dvoje žgočih vprašanj. Prvo je, kako bomo razviti vzpostavili ravnotežje z nerazvitimi. Drugo pa, ali bomo kot razviti svet uveljavili načela sožitja in dialoga z muslimanskim svetom ali pa bomo polagoma zdrsli v območje vse bolj zaostrenega soočenja in nemara celo vojn. Nedavni napad Združenih držav Amerike in Velike Britanije na Irak je prav gotovo nasprotje prave poti, saj dobesedno vodi v zaostrovanje vseh vrst. Ne smemo namreč pozabiti, da je že nekaj časa v teku preseljevanje revnih v države bogatih. Nerazviti so se nam torej pričeli nepreklicno približevati. Kot razviti moramo hočeš nočeš najti odgovor na probleme nerazvitih. In od nas je odvisno, ali se bomo odločili za silo in zapiranje vase ali pa za dialog in pomoč revnim.

V drugačnih okoliščinah se mora med dvema možnostima odločiti tudi Slovenija. Od

Slovenije same je odvisno, kako se bo postavila v prostor nastajajoče Evrope. Samozavestno ali s prilagajanjem in popuščanjem navzven? Slovenci smo še vedno narod z dvema zgodovinama in, dokler bo temu tako, bo državniška zavest oslabiljena. Nakazana zmanjšana suverenost naše Lipice potrjuje, na kar so številni že dolgo časa opozarjali, da plačuje namreč naša matična domovina previsoko ceno za vstop v Evropo. Ob vsem tem pa je tudi res, da lahko matična država svojo ceno sebi primerno dvigne. Od nje same je torej v največji meri odvisna njena usoda tudi v tem letu.

Podobno velja za slovensko manjšino v Italiji. Od nas samih je odvisna naša prihodnost. Dovolj se je spomniti zaščitnega zakona, ki bo določal naš razvoj v naslednjih desetletjih. Vzdušje znotraj večinskega naroda je vse boljše in ugodnejše. Prav gotovo obstajajo vsi pogoji, da bi kot manjšina dobili zares dober in učinkovit zaščitni zakon. Toda del manjšine bi bil zadovoljen že z nižjo ravno lastne zaščite. V kolikor je kdo zadovoljen s slabšim, mu pač nihče ne more vsiliti boljšega. In zato bo zaščitni zakon v bistvu takšen, za kakršnega se bomo odločili. Od nas samih je zato v največji meri odvisno, kakšno bo zadnje manjšinsko leto tega tisočletja. Novi čas nam torej v svetovnem in slovenskem prerez ponuja izjemne možnosti, slej ko prej pa zahteva našo odgovorno izbiro.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / ANDREJ BERDON

PO STARIH
TIRNICAH...

Prav v zadnjih dneh so slovenska občila poročala o skorajšnjem podpisu sporazuma med Cerkvijo in državo v republiki Sloveniji. To je gotovo zelo obetajoča vest, ki daje upanje na končno rešitev dolgih pogajanj o zadevi. Tako bi prav v času med prvim in sedaj pričakovanim papeževim obiskom ter v letu lahko tudi uradno vse te zadeve urejene. No, in prav sedaj pa je to gotovo zameglila neka druga in za Slovenijo boleča in zgodovinska zadeva.

Za kaj pa gre? Znano je, kdaj je pred leti že uradno padla zahteva, da bi v Sloveniji obnovili zloglasni proces proti medvojnemu ljubljanskemu škofu msgr. Gregoriju Rožmanu. Vsi vemo, kakšni so bili medvojni procesi iz stalinističnega obdobja, ki je tudi v takratni komunistični Jugoslaviji pomenilo predvsem napad na glavne cerkvene predstavnike in politične nasprotnike. Na ta način je bil tudi takratni ljubljanski škof obsojen na težko zaporno kazen 18 let. Škof je bil sicer že v begunstvu, obsodba pa je bila vseeno hud udarec zanj in slovensko katoliško Cerkev sploh.

To in še kaj nam lahko pride na misel ob nedavnem sklepu ljubljanskega okrožnega sodišča o tej zadevi. To je namreč zavrnilo predlog nekdanjega generalnega javnega tožilca Slovenije Antona Drobniča po reviziji Rožmanovega procesa, in to z motivacijo, da ni prišlo do kakih novih elementov v zadevi...

Države, ki so imele pod komunistom podobne primere, so vse to že pametno in primerno rešile. Tako Hrvaška s kard. Stepincem, Madžarska s kardinalom Mindszentyjem, po drugi strani pa tudi Poljska s kard. Višinskim ali Češka s kard. Beranom. Sicer je celo Sovjetska zveza že pod Hruščevom osvobodila ukrajinskega metropolita kard. Slipyja. Le republika Slovenija - kot kaže stvarnost - hodi po starih in obrabljenih tirnicah...

Slovenija si danes želi v Evropo. To je prav in upamo, da bo do tega res prišlo v prvih letih novega tisočletja. Res pa je tudi, da poteza, kot je omenjena, k temu ne bo pripomogla, saj ta vsekakor močno zasenči podobo slovenske demokracije pred Evropo in svetom. Slovensko sodstvo je ena od treh glavnih oblasti (poleg zakonodajne in izvršne) v matični domovini. Sklep, ki ga je ta sprejela, namreč potisne Slovenijo skoraj pol stoletja nazaj. Ob vsem tem se moramo resno zamisliti vsi, ki nam je pri srcu Slovenija skupno z vrednotami demokracije in svobode!

PEROPRASK

VOŠČILA

ŽE PO IZIDU BOŽIČNE ŠTEVILKE SMO PREJELI NASLEDNJI VOŠČILI, KI JU TU OBJAVLJAMO:

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE V TRSTU vošči vsem, še posebej pa Slovenkam in Slovencem, ki živijo v Italiji, miren in vesel Božič ter srečno in uspešno novo leto.

Sredstva, ki bi jih sicer namenili voščilnicam, bo GK RS Trst tudi letos podaril v dobrodelne namene.

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES želi, da bi nam bili sveti božični prazniki v uteho in globoko doživetje ter da bi novo leto ustvarilo želje po trdnem zdravju, miru in sreči, da bi nam bilo leto 1999 lepše in bolj polno.

OHRANJANJE NAŠE IDENTITETE
ABSOLUTNA VREDNOTA

IVAN ŽERJAL

Dr. Berdon, pred nedavnim ste bili izvoljeni na mesto deželnega tajnika SSK. Kakšen delovni in politični načrt imate?

Zame je ta izvolitev velika čast, a tudi velika skrb. Poverjeno mi je vodstvo edine slovenske stranke v Italiji, in to v nelahkih časih, ko ji je zaradi volilnega sistema onemogočeno samostojno nastopanje na pomembnejših volilnih preizkušnjah. V novem letu bo naša glavna skrb Masellijev osnutek zaščitnega zakona. Čakajo nas tudi evropske in občinske volitve. Globlje politično vprašanje pa je ohranjanje konsenza okrog ideje o samostojnem političnem nastopanju, okrog pojma Slovenske skupnosti. Na strankinih kongresih je ob predvidljivem pesimizmu prišla do izraza tudi močna volja do življenja. Ta volja se mora ohraniti in razvijati. Danes zmore le malokdo v manjšini zbrati toliko ljudi, ki ves konec tedna vneto razpravljajo o politiki manjšine z občutkom velike prizetosti in odgovornosti, na visoki ravni. To je človeški in idejni kapital, ki ga premoremo in ki nas bodri.

Bivši deželni tajnik Martin Breclj je v svojem poročilu na nedavnem kongresu opozoril na življenjsko usibanje manjšine in na težave, ki jih doživlja slovenska stranka in ki so zrcalo težav celotne skupnosti. Kako gledate na to?

Današnje stanje naše narodne skupnosti je ob fiziološkem staranju prebivalstva posledica nekaj zgodovinskih danosti. Med temi prednjači pogubna razdeljenost, v kateri smo živeli vsa povojna leta, vse do današnjih dni. Obenem je tako stanje rezultat večdesetletne italijanske politike, ki ni nikoli hotela sprejeti ustreznih zaščitnih ukrepov za tisti del slovenskega naroda, ki je že od prejšnjega stoletja prešel pod njeno državno okrilje. Danes se lahko sprašujemo, kakšna bi bila podoba naše narodne skupnosti, ko bi se v odločilnih zgodovinskih trenutkih usoda zasukala drugače. Nekateri pravilno opozarjajo, da bi bilo stanje v Beneški Sloveniji povsem različno, če bi se naši ljudje šolali v materinem jeziku že od takrat, ko je postalo šolanje obvezno. Slovenske šole v Trstu ne bi danes bile pred izumrtjem, ko ne bi bilo zloglasne Gentilejeve reforme. Takih primerov lahko naštejemo na desetine. Vzemimo samo Narodni dom v Trstu: kako bi se počutili tržaški Slovenci, če bi bil vseskozi v naši lasti? Ta sklep dogodkov je usodno zabeležil naše življenje. Danes lahko nesporno ugotovljamo, da kljub naklonjenosti raznih krajevnih uprav asimilacija še vedno krepko žanje med našimi ljudmi: poznamo nekaj bivših sošolcev, ki so dali otroke v italijanske šole. Zakaj je tako? Očitno ni bil še presežen tisti zamejski sindrom, po katerem je tuje bolj fino od domačega. Gre za neko stanje duha, ki še krepko redči manjšinske vrste. Ob vsem tem ne razumem trditev nekaterih zamejskih predstavnikov, da mora biti zaščitni zakon "usmerjen naprej" in se ne sme ozirati na

Na nedavnem deželnem kongresu Slovenske skupnosti, ki je potekal 12. in 13. decembra v Trstu, je bil za novega tajnika izvoljen dr. Andrej Berdon, po poklicu odvetnik, sicer pa svetovalec SSK v tržaškem občinskem svetu. Z njim smo se pogovorili o številnih vprašanjih, na katera mora v tem trenutku iskati odgovore slovenska stranka.

našo zgodovino. Menim, da je taka teza z zgodovinskega in pravnega vidika nevzdržna. Zamejski Slovenci nismo pravkar padli iz nebes na ta teritorij, ampak smo avtohtona narodna skupnost, ki tu biva več kot tisoč let. Ne gre torej za zaščito manjšine, ki bi se šele formirala, kakor bi se lahko npr. čez eno generacijo srbski živeli v Trstu. Gre za domorodno prebivalstvo z zgodovinskim spominom in čustvovanjem, ki ga ni mogoče kar tako odmisli. Mar ni prav pogled v našo preteklost porodil zahtevo po vrnitvi narodnih domov? Menim, da mora imeti zaščitna zakonodaja, še posebej v našem primeru, tudi "odškodninsko" vsebino. Ko zahtevajo Italijani zaščito svoje manjšine v Istri, se neprenehoma sklicujejo na zgodovinska dejstva; še na kraj pameti jim ne pride, da bi opustili npr. problem eksodusa. Zakaj bi se morali mi odpovedati svojemu kolektivnemu spominu? Če se povrnem k vprašanju, življenjsko usihanje naše manjšine je torej posledica nekaj dejstev, ki bi jih moral snujati se zaščitni zakon na neki način odpraviti. Če tem dejstvom dodamo revolucionarne spremembe v devdesetih letih, gospodarske polome in splošni padec zaupanja v neke zakoninjenе manjšinske modele, ki jih je čas pokopal, dobimo podobo nekoliko zbegane narodne skupnosti, ki išče nove poti. To se nujno pozna pri manjšinskem volivnem telesu, torej tudi na našem.

Na kongresu se je slišalo precej kritičnih ocen na sodelovanje SSK v levosredinskem zavezništvu in trditve, da mora biti stranka glede zavezništva bolj pozorna na utrip svojih volivcev. Ali to pomeni, da se bo SSK v prihodnje obračala do širše palete političnih sil?

Slovenska skupnost se mora kreirati v nedorečenem, stalno spreminjajočem se italijanskem volilnem si-

stemu. Še danes ni jasno, ali bo prišlo do čistega večinskega sistema ali se bodo ohranili elementi proporcionalnega sistema. Stabilnost vlad je neznan beseda v italijanskem političnem besedišču, čeprav se je zdelo, da bo Prodi vendarle prijedal do konca svojega mandata. Koalicija Oljke je danes na vladi oz. v opoziciji v številnih političnih telesih, vendar se zdi, kakor da je v javnem mnenju splahnela zavest o njenem obstoju, to predvsem po nenadejanem Prodijevem padcu. Spričo skrajne nepredvidljivosti italijanske politične scene si je težko predstavljati, kakšna bodo zavezništva na bližnjih evropskih in lokalnih volitvah. Če se ozremo na zadnji dve leti, lahko ugotovimo, da je bila povezava z Oljko za Slovensko skupnost po eni strani negativna, saj je zameglila našo identiteto, po drugi pa pozitivna, saj je omogočila izvolitev številnih zastopnikov, kakor npr. na občinskem svetu v Gorici. Zavedam se, da je za marsikatero našega volivca levosredinsko zavezništvo neugodno, predvsem spričo nekaterih stališč o vprašanju narodnosti in zaščitnega zakona. Vendar bi bilo danes ob morebitnem nastopu dveh polov, levo in desnosredinskega, hudo vprašljivo predlagati zavezništvo s slednjim. Mnogi predstavniki SSK so bili še pred kratkim izvoljeni pod simbolom Oljke. Ob drugačnem zadržanju stranke bi se znašli v zadregi, saj bi morali presedlati na opozicijo oz. na vlado, in to v nasprotju z voljo njihovih volivcev. Poleg tega je danes v polu svobodni Nacionalno zavezništvo, ki ima do Slovencev dobro znani odnos, tako da si danes ni mogoče predstavljati tovrstnih povezav, čeprav je treba upoštevati že pregovorno nestanovitnost politične situacije.

Na deželnem kongresu je bilo tudi veliko govora o zaščitnem zakonu. Pripombe SSK k Masellijevemu osnutku so znane. Sedaj je osnutek v razpravi v parlamentu.

Mislite, da bodo - vsaj nekateri - predlogi oz. popravki, ki jih je dala SSK, sprejeti? Če pa bo zakon sprejet takšen, kakršen je, katere so druge možne poti, da se dopolni?

Če smem biti zelo iskren, najbrž ne bo sprejet naš amandma, po katerem mora zakon veljati v 36 občinah, kakor jih je predvidevalo nekdanje enotno besedilo iz leta 1993. Mislim, da bo zakon odobren v približno taki obliki, kakor jo poznamo danes. Naše kritike Masellijevemu osnutku so znane, zato jih tu ne bi ponavljal. Želel pa bi zavrniti teze, ki se zadnje dni širijo, češ, če ne bo zakon odobren ali če bo slabši od sedanjega osnutka, bo to zgolj krivda t.i. parlamentarne "sredine". DSL je danes najmočnejša stranka v Italiji in ni si mogoče predstavljati, da ne bi mogla uveljaviti svoje volje v parlamentu, kar je dokazala tudi

pred kratkim, ko je sesula Prodijska. Če hoče DSL odobriti današnji Masellijev osnutek, ga lahko odobri, o tem ni izgovora. Še bolj pa je nevzdržna trditev, da je naloga Slovenske skupnosti prepričati "center Oljke" (PPI, UDR itd.), naj vendarle sprejme to besedilo. Navsezadnje naj bi kazalo, da bo "center" kriv, če bo šlo vse po vodi. Pri tem naj povem dve: naša stranka ni "poročena" z nikomer, zato ima do DSL enako distanco kakor do DSL. Drugič, Levi demokrati imajo z ljudsko stranko tesno vsedržavno zavezništvo, ki ga ne moremo primerjati z našo povezavo na zadnjih deželnih volitvah in imajo zaradi tega veliko več možnosti vplivanja na center kakor pa Slovenska skupnost. Če se bo torej pripetilo, da zakon ne bo sprejet v tej mandatni dobi ali da bo končni osnutek slabši od današnjega, naj si odgovornost za to prevzame tisti, ki danes v Italiji vlada, in naj je ne zvrča na druge. To naj bo odgovornost italijanske leve in posredno same italijanske države, ki bi tako ponovno dokazala, da se z našim vprašanjem ne zna resno spoprijeti. Če pa bo zakon sprejet, bomo skušali izboljšati njegove prirojene pomanjkljivosti s posredovanjem in predlogi v paritetni komisiji, nato pa v lokalnih upravah, ki bodo obravnavale odločitve same komisije. Pri tem je jasno, da mora zakon prinesiti konkretne izboljšave naši manjšini, saj bi ohranitev današnjega status quo pomenila pravcato zairkavanje.

Veliko polemik je povzročilo stališče Levih demokratov, ki nasprotujejo vrnitvi Narodnega doma in drugih objektov slovenski manjšini, ki jo predvideva Masellijev osnutek. Med drugimi ste na kongresu sprejeli resolucijo s tem v zvezi...

Skupni osnutek iz leta '93 ni predvideval vrnitve Narodnega doma in drugih objektov. To pomeni, da je bil to manjšinski sen, nekakšno cankarjansko kopnenje, ki se ga nismo upali uveljaviti v tistem besedilu. Ni znano, kdo je sugeriral Maselliju, naj vtakne v svoj osnutek vrnitev naših domov. Kar se je potlej zgodilo, je banaliziranje nekega resnega problema, ki ga ni mogoče zreducirati na "kupčkanje": meni eno nadstropje, tebi dve itd. Ko smo pred nedavnim priredili manifestacijo pred Narodnim domom v Trstu, se je tam nabrala velika množica, ki je izražala eno samo misel: hočemo to poslopje. Odtod tudi lepa in obsežna publikacija o tržaškem domu. Če ni resne volje vrniti teh objektov, naj se nihče ne spušča v dvomne, nejasne predloge. Narodni dom bo vedno simbol naše bolečine, kdorkoli bo njegov lastnik. Ravno tako je nesprejemljiva trditev, da slovenska manjšina ne bi bila sposobna upravljati lastnine. Take teze so poniževalne, saj predpostavljajo neko širšo nesposobnost upravljanja z lastnim premoženjem. Med nami je veliko uspešnih ljudi, tudi gospodarstvenikov, ki bi znali ne le dobro, temveč odlično skrbeti za te objekte, kaj šele jih imeti v uporabi. Zato bo vrnitev lastnine trajna zahteva v našem političnem programu.

STRAN 16

3

ČETRTEK
7. JANUARJ
1999

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

NEDELJA JEZUSOVEGA KRSTA

"Glejte, moj služabnik, ki ga podpiram, moj izvoljeni, ki se ga veseli moja duša. Položil sem nanj svojega duha, narodom bo delil pravico." (Izaija 42,1)

"Tedaj je Peter spregovoril: Veste o Jezusu iz Nazareta, ki ga je Bog mazilil s Svetim Duhom in z močjo; hodil je iz kraja v kraj ter delal dobra dela in ozdravljaval vse, ki so bili pod hudičevno oblastjo, zakaj Bog je bil z njim." (Apostolska dela 10, 37-38)

"Tedaj je prišel Jezus iz Galileje k Jordanu do Janeza, da bi se mu dal krstiti. (...) Po krstu je Jezus takoj stopil iz vode, in glej, odprla so se mu nebesa. Videl je Božjega Duha, ki se je spuščal kakor golob in prihajal nadenj. In glej, glas iz nebes je rekel: »Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje.«" (Matej 3, 13, 16-17)

NAVPIČNA IN VODORAVNA RAZSEŽNOST JEZUSOVEGA IN NAŠEGA KRSTA

Žlahtni izbor božje besede za praznik Jezusovega krsta se začne s pomenljivo Izaijevo intuicijo o prihajajočem Gospodovem služabniku. Izraelsko ljudstvo je bilo izvoljeno ljudstvo, Bog ga je izbral izmed vseh narodov, tako kot mladenič izbere svojo ljubljeno izmed mnogih deklet, ki jih pozna. Ta izvolitev preide v ljubezen, nato v obdobje zaročenja in končno v trdno življenjsko skupnost. Sveto pismo pogosto izraža Jahvejev odnos do izvoljenega ljudstva s partnerskim odnosom moža do svoje ljubljene žene. Preroka Ozeja in Izaija, ki sta na svoji koži izkusila Izraelovo nezvestobo, pogosto oznanjata, da hoče Bog kljub nezvestobi izvoljenega ljudstva ponovno pridobiti in poročiti odpadlo Sionsko hčer, tako da se ne bo več imenovala "Zapuščena", temveč "Omožena". Izaija v svojih prerokbah gleda še dlje. Tisti, na katerega se bo mogel Jahve popolnoma zanesti, bo šele prihajajoči Gospodov služabnik. Zato z gotovostjo napove: "Glejte, moj služabnik, ki ga podpiram, moj izvoljeni, ki se ga veseli moja duša."

V prizoru Jezusovega krsta, ki nam ga posreduje evangelist Matej, se izpolni Izaijeva prerokba. Presenetljivo je, kako se ujema Izaijev tekst in Matejevo poročilo. Po krstu je glas iz nebes rekel: "Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje." Jezus iz Nazareta je konkretna in zgodovinska izpolnitev zaveze med Bogom in izvoljenim ljudstvom. Vse, kar so Judje doživljali v odnosu do Boga kot Očeta, kot zaveznika in prijatelja, kot zvestega partnerja, se je dokončno razodelo v trenutku Jezusovega krsta. Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje, pomeni tudi, da je Jezus tisti, ki bo zanesljiv in verodostojen glasnik Očeta, ki je v nebesih. V njem bo sklenjena nova in večna zaveza ljubezni.

Tako v Izaijevem tekstu kot tudi v poročilu Apostolskih del je poleg "vertikalnega" sporočila navzoče tudi "horizontalno" pojasnilo. "Narodom bo delil pravico," pravi Izaija. Apostol Peter podčrta, da je "Jezus iz Nazareta hodil iz kraja v kraj ter delal dobra dela in ozdravljaval vse, ki so bili pod hudičevno oblastjo." Z Jezusovim krstom se vrata božje izvolitve odpirajo vsem narodom in vsakemu človeku. Ni naključno, da je Cerkev na praznik Jezusovega krsta izbrala odlomek iz Apostolskih del, ki govori o krstu prvega pogana, rimskega stotnika Kornelija iz Cezareje.

Če povežemo navpično in vodoravno razsežnost božje besede za praznik Jezusovega krsta, dobimo rešitev za življenje vsakega kristjana. V moči krsta smo postali božji otroci. V Jezusu Kristusu smo prejeli božje posiljenje. Naša vez z Bogom zdaj ni samo vez med Stvarnikom in ustvarjenim bitjem, med večnim Bogom in krhkim umrljivim človekom. Naš odnos z Bogom je po krstu postal odnos ljubezni. Tako kot sta povezana oče in sin, je kristjan z Bogom v sinovskem odnosu. Kako se ta odnos izraža? Človekova sinovska ljubezen do Boga rojeva bratsko ljubezen. Ne moreš biti ljubljeni sin nebeskega Očeta, če ne ljubiš svojega bližnjega. Pustimo za konec besedo apostolu Janezu, ki to pove na zelo nazoren način, ko pravi: "Ljubi, če nas je Bog tako vzljudil, smo se tudi mi dolžni ljubiti med seboj. Otroci Boga in otroci hudiča se očitno kažejo po temle: kdor ne ravna pravično, ni od Boga in prav tako ne tisti, ki ne ljubi svojega brata." (1 Jn 4,11; 3,10).

POMEN SPOŠTOVANJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

JURIJ PALJK

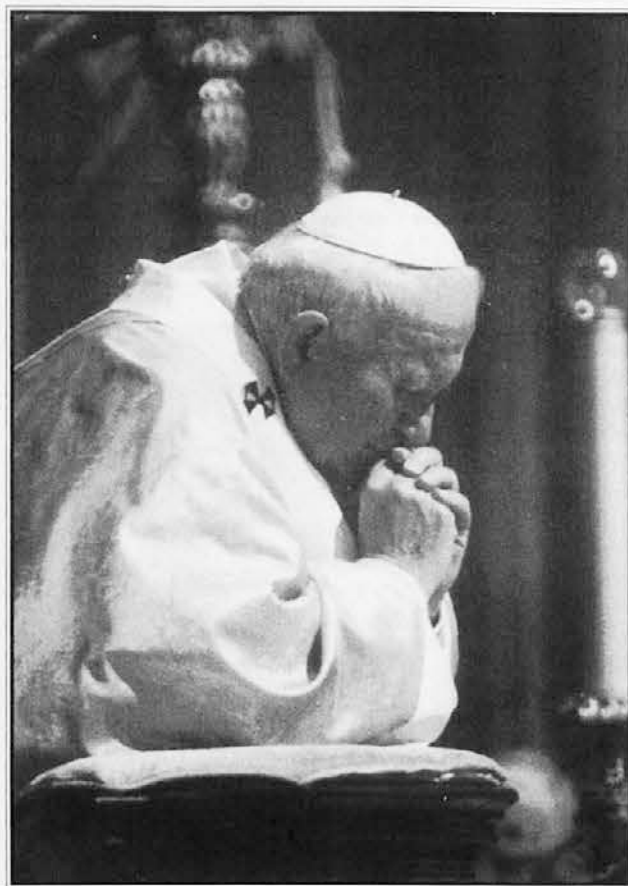
Med božičnimi prazniki je imel sv. oče Janez Pavel II. več pomembnih pridig in nagovorov, iz katerih je vredno vzeti vsaj nekaj misli, pa čeprav smo povzetke že slišali po radiu in morda tudi gledali televizijske prenose prazničnih maš.

MED POLNOČNICO...

Sv. oče si že dolgo prizadeva za spravo med ljudmi in prav zato je tudi pred leti napovedal sveto leto, ki se bo začelo prav v božičnem času letos, ko bo papež v vatikanski baziliki slovesno odprl sveta vrata in tako otvoril jubilejno leto 2000. Veliki jubilej, kot sveto leto 2000 radi imenujemo, pomeni za sv. očeta prelomnico, s katero naj bi človeštvo dokončno spoznalo, kako je važno živeti v spravi in miru. In prav svetega leta se je papež spomnil v homiliji med polnočnico v baziliki sv. Petra z besedami: "Mislim že na Božič prihodnjega leta, ko bom, če bo Bog hotel, odprl sveta vrata in tako slovesno odprl veliki jubilej." Sicer pa se je sv. oče med polnočnico spomnil skrivnosti življenja in veselja ob vsakem rojstvu, še posebno pa božičnega veselja ob vsakoletnem spominjanju na Kristusovo rojstvo; še posebno je poudaril središčno vlogo Jezusa Kristusa v vsej zgodovini: "Prihod Kristusa med nas je središče zgodovine, ki je od njegovega prihoda dobila nove razsežnosti. V nekem oziru je Bog sam tisti, ki piše zgodovino, ker se je vanjo vključil."

ZA BOŽIČ...

Na dan Božiča je imel sv. oče po slovesni maši v Petrovi cerkvi nagovor "urbi et orbi", v katerem je poudaril, naj nas luč iz Betlehema reši pred vdanostjo v usodo in v človeško grešnost, katero označujeta bratormorno sovraštvo in nesmiselno nasilje. "Od noči v Betlehemu pa vse do danes nas Božič sili k petju himen veselja, ki so prepojene z Božjo nežnostjo, ki jo je Bog vsejal v človeška srca... In kako naj se človek ne zave kričeče razlike med veseljem božičnih pesmi in tolikšnimi težavami sedanjega trenutka?... Oh, vsi vi, ki iščete smisel življenja, vi, ki nosite v srcu gorečo pričakovanje rešitve, svobode, miru, pridite in srečajte se z Otrokom, ki ga je rodila Marija! On je Bog, naš Odrešenik, edini vreden tega imena, edini Gospod! Za nas se je rodil, pridite, molimo!" je dejal sveti oče, ki je med drugim povedal: "Iz Božiča naj izvira tudi spodbuda vsem tistim, ki se trudijo, da bi pri nesli olajšanje v napete odnose na Srednjem vzhodu... V

Božiču naj najde zagon tudi svet, ki naj bo soglasen v tem, da bo našel nujne in primerne odločitve za ukinitve proizvodnje in trgovine z orožjem, svet naj najde zagon za branitev življenja, naj se zavzema za odpravo smrtnih kazni, za osvoboditev vseh otrok in odraslih pred vsakovrstnim izkoriščanjem, naj ustavi krvavo roko vseh odgovornih za genocide in vojna grozodejstva, naj skrbi za okolje še posebno po zadnjih naravnih katastrofah, in to zato, ker je to potrebno, in zato, da se ohranja ustvarjeno in skrbi za človeško dostojanstvo!"

PAPEŽEVO VOŠČILO SLOVENSKIM LJUDEM...

Po nagovoru "mestu in svetu" je sv. oče tudi voščil v 58 jezikih, med njimi tudi v lepi slovenščini. Slovensko besedilo se je glasilo takole: "Novorojeno Božje Dete, Bog z nami, naj vam podeli svoj blagoslov, trajni mir in pravo srečo."

PAPEŽEVA POSLANICA OB SVETOVNEM DNEVU MIRU

Gotovo pa je prav med prazniki na največji odmev v vseh sredstvih javnega obveščanja naletela poslanica Janeza Pavla II. ob svetovnem dnevu miru, ki je bil, kot vsako leto, tudi letos na Novega leta dan. Z veseljem lahko zaopisemo, da imamo že slovenski prevod te izjemne poslanice. Ljubljanski nadškof dr. Franc Rode jo je predstavil javnosti v Ljubljani v torek, 29. decembra, skupaj z dr. Janezom Grilom, direktorjem in urednikom Družine, ki je založila droben knjižni snopič poslanice. Poslanico je poslovenil Bogdan Dolenc, napisana je v tekočem jeziku in zaobjema vse tiste točke in vodila

v življenje, za katera se sv. oče zavzema. Sv. oče takoj začne svojo poslanico z vodilom, ki je njemu lastno od dne, ko je postal papež, saj pravi takole: "Že v svoji okrožnici Človekov Odrešenik, s katero sem se pred skoraj dvajsetimi leti obrnil na vse ljudi dobre volje, sem poudarjal pomen spoštovanja človekovih pravic. Mir vlada tedaj, ko se v celoti upošteva te pravice. Njihovo kršenje pa vodi v vojne, ki povzročajo še hujše teptanje istih pravic." Takoj zatem nadaljuje: "Ob svetovnem dnevu miru vam želim položiti na srce naslednje svoje prepričanje. Kadarkoli ljudje navdihujejo ob vodilnem načelu spoštovanja dostojanstva človeške osebe in si za največjo nalogo zastavljajo iskanje skupne blaginje, takrat zdajajo trdne in trajne temelje miru. Kjer pa človekovih pravic ne upoštevajo, jih zaničujejo ali kjer iskanje ozkih posamičnih interesov krivično prevladuje nad skupno blaginjo, tam se neizogibno sejejo klice nestabilnosti, uporov in nasilja."

Za sv. očeta je dostojanstvo človekove osebe presežna-transcendentalna vrednota, saj je vsakdo narejen po božji podobi. Janez Pavel II. se seveda zavzema za odpravo krivic in vojn v svetu, zavzema se za vsakega človeka in za njegovo ustrezno mesto v svetu, za pravico vsakogar do življenja, in to z glednega življenja, saj se bori proti najmanjšim krivicam in zahteva njihovo odpravo.

Podrobneje bomo poslanico sv. očeta predstavili v prihodnji številki, ker so v njej dejansko zajete naše vsakdanje življenje, naša družba in njene težave.

ZAKAJ VEROUK V ŠOLI

Vsako leto so starši in dijaki poklicani, da izberejo verouk v šoli ali ne. Letos bodo morali to izbiro opraviti do 25. januarja. V osnovnih in nižjih srednjih šolah o tem odločajo starši, v višjih srednjih šolah pa se morajo o tem izreči dijaki sami. Kardinal Ruini, predsednik Italijanske škofovske konference, je v tem oziru naslovil posebno pismo staršem in dijakom, v katerem razlaga, kakšni nagibi naj se upoštevajo pri odločanju za šolski verouk.

Ko sem sam še učil verouk na višjih srednjih šolah, ni bilo še te izbire; verouk je bil predmet kot ostali predmeti le s to razliko, da so se morali dijaki sami odjaviti, če so hoteli imeti prosto uro namesto verouka. Tudi takrat torej ni bil verouk obvezen predmet. Toda ves čas nisem doživel, da bi se kak dijak odrekel verouku. Nasprotno, ugotovil sem, da so bili nekrščeni dijaki pri verouku bolj poslušni kot ostali. Kaj jih je nagibalo? Želeli so pač kaj več vedeti o Kristusu, o Svetem pismu, o Cerkvi in tudi o božjih zapovedih. Verouk jim je le obogatil njihovo življenjsko obzorje.

Podobno razmišlja kardinal Ruini. "Ura verouka je lepa prilika za moralno in duhovno rast. Pouk verouka nudi mladim možnost, da spoznajo bistvene vrednote za svojo rast." Poleg Kristusa in njegovega nauka pri verouku spoznavajo tudi druga verstva in tako vidijo, kako so ljudje vedno iskali odgovora na nekatera bistvena vprašanja življenja: odkod smo, kakšen je pravi namen našega življenja, kakšna je naša usoda po smrti. Vsa verstva se vrtijo okrog teh vprašanj in seveda dajejo vsaka svoj odgovor od budizma, šintoizma do Mohameda in Bude. Pri filozofiji in zgodovini o tem mladi malo slišijo, pri verouku pa se o teh vprašanjih bolj razmišlja, posebno še glede Kristusa in Svetega pisma ter Cerkve.

V prvih letih verouka v osnovni šoli se o teh vprašanjih malo razpravlja, v višjih razredih pa je prav, da dobijo dijaki jasne pojme tudi o takih vprašanjih. Kardinal zaključuje: "Študentom in družinam priporočamo izbiro verouka v šoli. Posebej pa pozivamo študente višjih razredov, ki so osebno poklicani in osebno odgovorni pri tej izbiri."

Zato naj starši in dijaki višjih razredov do 25. januarja preudarno razmislijo, saj bo verouk v šoli lahko pomagal mladim pri njihovi mladostni rasti, razvoju osebnosti in razgledanosti.

KH

7. JANUAR, PRAZNIK VSEH RUSOV

RUSKI BOŽIČ

V Rusiji praznujemo Božič 7. januarja (25. decembra po starem, julijanskem koledarju).

Božič sledi 40-dnevni postu, ki izključuje iz običajnega jedilnika skoraj vse jedi živalskega izvora. Post v ruski pravoslavni Cerkvi zahteva ne samo odpoved mesni hrani, ampak predvsem notranje očiščenje človeka in duhovno pripravo na veličasten dogodek: Jezusovo rojstvo.

Radosten je ta dogodek, zato je tudi post pred njim radosten, nestrog: razen srede in petka je dovoljeno uživanje rib in vina. Če pokukamo v stari pravilnik vsakdanjih navad "Domostroj", odkrijemo v njem obsežnejši seznam ribjih jedi, ki jih nudi bogata ruska kuhinja za čas predbožičnega posta. Med

njimi so: slanik na pari, hrbljči belega in sibirskega lososa, ribja juha z zafranom, ostrževa juha, kuhane in ocvrte kečige, žolica iz ščuke s česnom in hrenom in še dolga vrsta raznolikih jedi, ki v čarobni izvedbi spretnih kuharic predstavljajo pravi užitek za sladokusce.

Po starem običaju se na predbožični večer pravoslavni kristjani postijo, dokler ne vzide na nebu zvezda večernica, potem pa se cela družina loti božične večerje. Le-te si ne moremo zamisliti brez sočiva (rižve ali pšenične kaše z rozinami in medom) in vzvara - kompota iz suhega ali svežega sadja, pripravljene po starodavnem receptu.

Naslednjih dvanajst dni - od Božiča do Sv. treh kraljev - so svjatke ali sveti dnevi. Sveti mir teh dnevov so včasih kalili vedeževanja in drugi praznoverni običaji, ohranjeni še iz časov poganskih slavnostnih obredov. Za najbolj uresničljiva so veljala vedeževanja v novoletni noči (s 13. na 14. januar).

Poglejmo eno najpreprostejših: kmečka dekleta mečejo s praga čevlje. Če je čevljev obrnjen proti dvoriščnim vratom, bo letos poroka, če čevljev kaže na dom, bo deklet še ostalo v rodni hiši.

Nekateri običaji so že pozabljeni, k temu je nedvomno pripomoglo tudi dolgoletno zatiranje Cerkve, ki zdaj končno doživlja svoj preporod. Vendar je Božič priljubljen praznik za vse Ruse, vernike in nevernike, praznik radosti in ljubezni, daril za otroke in novega upanja za odrasle. Na praznični večerji se zberejo ob polni mizi ponavadi le domači in najbližji prijatelji. Tako ljudje kljub neugodnim gospodarskim razmeram ohranjajo prirojeno toplino in gostoljubje.

OLGA VYPIRAJLO -
KOKORAVEC

IZ BOŽIČNEGA VOŠČILA TRŽAŠKEGA ŠKOFA EVGENA RAVIGNANIJA

CERKVENA SKUPNOST PRED IZZIVI NOVIH OBLIK REVŠČINE

Tik pred Božičem je v naše uredništvo prispelo božično voščilo tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija. V tej številki objavljamo povzetek daljšega razmišljanja.

Skrivnost učlovečenja Božjega Sina, piše škof Ravignani, ne more biti le predmet presenečenja in čaščenja. To učlovečenje nam namreč nalaga, da udeležimo vero v življenje. Če je Božji Sin postal človek, da bi skupaj z ljudmi delil njihovo zgodovino, bi morali tudi mi sodelovati s tistimi, ki jih tare dvom in ki iščejo resnico in smisel za svoj obstoj, ter s tistimi, ki so osamljeni in nimajo nikogar, ki bi jih tolažil s prijateljsko besedo, ki bi delil z njimi skrb in ki bi jim nudil novo upa-

nje. Razmišljanje o učlovečenju Božjega Sina pomeni sicer res se skoraj izgubiti v globinah skrivnosti, toda pomeni tudi potrebo se zvesti v konkretno življenje ljudi.

Dandanes se mora naša krščanska zavest soočiti z različnimi oblikami revščine. Ena od teh je duhovna revščina. Doživlja jo, kdor je izgubil smisel življenja in ne čuti več njegove vrednosti. Takemu človeku je treba stati ob strani, ne smemo ga pustiti samega. Ni dovolj deliti z njim trpljenje, ampak tudi dar vere, ki nam pomaga na naši poti. Poleg tega obstajajo še številne druge oblike revščine, mimo katerih ne moremo iti in ki zahtevajo sodelovanje vseh pri reševanju proble-

mov, pri soočanju z vedno bolj perečimi in hudimi potrebami. Pri tem škof Ravignani omenja sodelovanje med javno upravo in organizacijami prostovoljcev, pa tudi druge oblike revščine: njegova misel gre k mladim in odraslim nepokretnim, duševno bolnim in njihovim družinam, osamljenim ostarelim, tistim, ki iščejo zaposlitev, in tistim, ki se bojijo, da bodo delo izgubili, tistim, ki ne vedo, ali bodo lahko še živeli na svojem domu, priseljencem, ki prosijo za sprejetje. Kdor doživlja revščino, išče, še bolj kot pomoč, solidarnost, razumevanje, ljubezen in prijateljstvo.

Kristus je prišel med ljudi, da deli z njimi njihovo življenje, njihovo hrepenenje, njihovo čakanje na odrešenje in njihovo revščino. Sedaj moramo vse to z ljudmi deliti mi, da se nadaljuje učlovečenje in da bo Kristus še naprej Bog z nami.

SKAVTJE OB MEJI ZA MIR

BETLEHEMSKA LUČKA V NOVI GORICI

Že nekaj let skavti pred Božičem delimo in širimo med ljudi Lučko miru iz Betlehema. Tako je bilo tudi letos. Da bi lučka zares združevala ljudi in sejala mednje zaupanje, smo skavtje želeli to najprej uresničiti sami in biti drugim za zgled.

Dne 20. decembra 1998 smo se zato po kosilu v prostorih cerkve Kristusa Odrešenika v Novi Gorici zbrali vodnice in izvidniki obeh Goric in okolice. Po uvodnem predstavljanju in pozdravljanju smo v cerkvi medse sprejeli Lučko miru. Zapeli smo nekaj pesmi in prisluhnili kratki predstavitvi letošnje osmislitve Betlehemske lučke. Obširneje nam je potem o njej spregovoril g. Marjan Markežič. Tako smo o lučki izvedeli še marsikaj novega in zanimivega. Obogatili z vsem tem smo se razdelili v skupine. V štirih

delavnicah smo izdelali tamgram prinašalca ognja, narisali plakati, naredili bakle in voščilnice. Ob tem smo pokazali veliko izvirnosti in spretnosti, zato kasneje ob predstavitvi dela v delavnicah smeha zares ni manjkalo. Po nekaj igrich in izmenjavi daril med stegoma pa smo Goričanom le še predali lučko, ki so jo odnesli čez mejo in že smo se razšli. Program smo nadaljevali vsak zase.

Četi Nova Gorica 1 so se pridružili še klanovci in člani NORP-a in po pevskih vajah ter drugih pripravah je sledila sveta maša. Pri maši smo sodelovali s prinosom lučke, njeno predstavitvijo, uvodi, prošnjami, petjem... Po maši smo lučko odnesli še v cerkve okoliških župnij in že je bil pozen večer.

MARLJIVA PANDA MOJCA
GOSTOLJUBNI OREL URŠA

vrednote življenja in pomagal pri razreševanju življenjskih stisk. Metoda njegovega dela pa je tudi družbeno angažirana. V dolgih letih ukvarjanja z mladimi se je njegovih srečanj udeleževalo precej znanih Slovencev, med njimi tudi brata Podobnik in Lojze Peterle. V zadnjih letih je svoje delo precej skoncentriral v majhni vasi v Baški grapi, v Stržišču pod Črno prstjo, in ustanovil gibanje Pot.

GLASOVALI SO
POSLUŠALCI

VINKO KOBAL OSEBNOST LETA PRI RADIU OGNJIŠČE

Poslušalci Radia Ognjišče in oddaje Primorskih minus sedem, ki gre v eter iz koprškega studia, so za osebnost leta 1998 izbrali primorskega duhovnika Vinka Kobala. Ta je sedaj župnik v Godoviču in se veliko ukvarja z mladimi. Poslušalci so za osebnost leta glasovali že od lanskega avgusta.

Kobal je začel z novim načinom dela z mladimi v Cerkvi. Najprej jih je zbiral na taborjenjih v gorskih krajih. Z njimi se je veliko pogovarjal in jim dajal smernice za življenje. Počasi je s sodelavci razvil celotenski program za mlade, ki se jih sedaj vsako leto na različnih krajih Slovenije udeležuje nad tisoč mladih. Mnogi mladi so mu hvaležni, ker jim je posredoval

SVETNIK TEDNA

8. JANUARJA

SILVESTER ČUK

SEVERIN, APOSTOL
NORIKA

Rimska provinca ali pokrajina, ki je v starem veku obsegala dežele med Donavo, Innom, Karnijskimi Alpami in Dunajskim gozdom, se je imenovala Nórík. Znotraj meja Norika je bilo tudi sedanje slovensko ozemlje severno od Save. Sredi 5. stoletja, ko je rimsko cesarstvo razpadalo, je bil Norik izpostavljen hudemu viharju preseljevanja narodov. Vojska se je vrstila za vojsko: od vzhoda Huni, od severa Germani, ki so ropali, morili in požigali. V to opustošeno pokrajino je Bog tedaj poslal izrednega moža, ki naj bi posredoval med propadajočimi Rimljani in prihajajočimi Germani: prve branil in osrčeval, druge pa vzgajal in krotil, oboje z nadnaravno močjo vere.

Sveti Severin se je v Noriku prikazal leta 454. Nihče ni vedel, kdo je in odkod je prišel. Edini vir o njem je življenjepis, ki ga je sestavil njegov učenec opat Eupigij. Po vsej verjetnosti je bil doma nekje v okolici Rima in je izviral iz ugledne družine. V dobi, ko je bila rimska država moč že vsa gnala, je pustil vse posvetne časti ter odšel med menihe na Vzhod. V Norik je prišel od tam, ves prežet z blago človečnostjo, ponižnostjo in spokornostjo. V teh krajih je našel lepo razvito versko življenje, zato njegovo apostolsko delo ni bilo oznanjevanje evangeljske blagovesti: preprečeval in odstranjeval je vojne strahote, oznanjal mir in blažil razvnete strasti.

Najprej je nastopil v mestu Asturi (današnji Klosterneuburg pri Dunaju). Ni bil ne duhovnik ne škof, prevzeti ni maral nobene javne službe, vendar je imel več ugleda in veljave kot škofje in visoki državni uradniki. Področje njegovega dela je bil prav kmalu ves zahodni Norik. Najdlje se je mudil v samotni nedaleč od mesta Faviane. Molitev in služba svetu sta tvorila enoto Severinovega poslanstva. Dušnopastirsko delovanje je vselej povezoval z dobrotelnostjo. Šlo mu je predvsem zato, da zbudi in ohrani vero tako pri preprostem ljudstvu kot pri duhovnikih. Za poživitve verskega življenja se mu je zdelo zlasti primerno ustanavljati nove samostanske naselbine. Menihi iz teh samostanov so bili njegovi glavni pomočniki pri karitativnem delu: skrbi za bolnike, za jetnike, predvsem pa za reveže.

Njegovo poslanstvo je segalo tudi na politično področje. Pokazal je bistrino duha, razsodnost in odločnost. Ko je neposredno posegel v politične zmede in boje, je pomiril deželo, katere prebivalci so se uklanjali njegovi duhovni moči. Kadar se je le mogel odtegniti javnemu delu, je pobitel v svojo koč, kjer je molil, se postil in delal pokoro. Tik pred svojo smrtjo je menihom, ki so se zbrali okoli njega, izrekel svojo duhovno oporoko: "Posnemajte vero očaka Abrahama. Molite neprenehoma in imejte zaupanje v molitev; prosite Boga, naj razsvetli oči vašega srca. Bodite iz srca ponižni... Vaše življenje naj se sklada z vašim poklicem."

Svoje apostolsko življenje je zaključil z blaženo smrtjo 8. januarja leta 482. Ko je šest let kasneje gotski kralj Odoaker razdeljal kraljestvo Rugijcev ob Donavi, so se Severinovi učenci iz Norika umaknili v Italijo. S seboj so vzeli tudi njegovo nestrohnjeno telo, ki je zdaj pokopano v Neaplju. Umetniki ga upodabljajo kot romarja s knjigo ali opatovsko palico, s križem v desnici, pridigajočega ljudstvu. Časte ga kot patrona tkalcev platna, viničarjev, jetnikov.

Danes imajo god tisti zelo redki Slovenci in Slovenke, ki jim je ime Severin ali Severina. Severin je manjšalnica latinskega imena Sever(us), ki ga razlagajo iz pridevnika severus - resen, vesten, strog.

JUBILEJNO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM
V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ

Romanje v Sveto deželo in na goro Sinaj
bo zaradi spremembe datuma odhoda

OD PETKA, 12. FEBRUARJA,
DO PETKA, 19. FEBRUARJA 1999.

Odhod z letališča v Ronkah, vrnitev na letališče v Veroni, od koder je avtobusna povezava do Gorice oz. Trsta. Vse prijavitelce obveščamo, da lahko poravnajo stroške potovanja na našem tržaškem ali goriškem uredništvu.

DECEMBRA 1998

SLOVENSKO LITERARNO GOSTOVANJE NA DUNAJU

Trije dnevi slovenske literature na glavnem dunajskem literarnem naslovu, v Avstrijski družbi za literaturo, so predvsem v zadnjem delu, 2. in 3. decembra lani napolnili dvorano v palači Wilczek s številnimi avstrijskimi poslušalci. Med njimi so bili prisotni tudi razni ljubitelji slovenskih kulturnih zanimivosti, še posebej Istre, kar se je pokazalo ob branju Oštrige sicer zaradi bolezni odsotnega Marjana Tomšiča, tega ljudskim koreninam in čaru Istre zavezanega besedila, ki nagovarja v nemškem prevodu tudi dunajsko in drugo tuje bralno občinstvo.

V treh dneh so na Dunaju v nemškem jeziku brali iz svojih del Kajetan Kovič, Jani Virk, mlajša dvojezično pišoča koroška avtorja Jani Oswald in Fabjan Hafner, pa tudi Alojz Rebula iz Trsta. Z močnim čustveno - duhovnim zanosom je predstavil nekaj odlomkov iz svojega predlanske leto pri celovski Mohorjevi založbi izdanega zgodovinsko-utopičnega romana *Maranathà ali Leto 999*, ki ima v nemškem prevodu Klausa Detlefa Olofa naslov *Slovo v pelinovem letu*.

Zadnji dan je Žarko Petan govoril o slovenski dramatik in gledališču. Drago Jančar je predstavil nemško verzijo svoje drame *Hallstatt*, prevajalec Erwin Köstler pa svoje nove prevode del Ivana Cankarja, ki izhajajo pri celovski založbi Drava (pravkar so izšle kot peta knjiga *Podoba iz sanj*).

Dneve literature sta poglobili predavanji o prevajanju slovenske literature v nemščino (Klaus Detlef Olof) in o slovenski književnosti v evropskem kontekstu (Lev Detela). V tem letu pripravljajo v Avstrijski družbi za literaturo - v njej so že brali tudi Nobelovi nagajenci - še srečanje s slovenskimi avtoricami.

LEV DETELA

SCGV KOMEL IN PDG / PRODANA NEVESTA

OPERA RADOSTI IN ŽIVLJENJA

DANIJEL DEVETAK

Življenjski in veseli optimizem v mojstrsko-umetniškem izrazu polnokrvne komične opere je vel v nedeljo, 27. decembra, v dvorani Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici, kjer sta v sklopu koncertne sezone Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice nastopila Opera in balet Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane.

Svečana izvedba opere ob koncu leta postaja v našem glasbenem miljeju že prava tradicija, ki jo občinstvo iz vse Goriške sprejema z navdušenjem. Tokrat je bila na vrsti *Prodana nevesta* (režiser František Preisler) češkega glasbenika Bedřicha Smetane (1824-84), skladatelja, pianista, strastnega in plodovitega pisca zlasti oper in simfoničnih pesnitev. Gre za eno njegovih najbolj znanih del, napisano na podlagi prav tako mojstrskega in učinkovitega libreta Karla Sabine (1818-77), nenavadnega in original-

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

nega avtorja pesmi, romanov, gledaliških listov in libretov; po več kot 130 letih ohranjanja delo še vedno izvorno svežino in čar.

Radoživo dogajanje opere je z bleščečim uvodom nakazala že uvertura (orkester SNG Ljubljana, dirigent Loris Valtolini), slogovno deloma vezana na stilizacijo čeških ljudskih plesnih oblik, vendar izvorno dodelana v smislu sinteze češke in hkrati zahodnoevropske glasbe. Tudi uvodni zbor Kaj veseli bi ne peli je izvenel kot prava himna radosti in življenju; pravi biser tovrstne literature. Na odru so z arijami, dueti, terceti in celo s sekstetom zablesteli najbolj ugledni solisti s slovenskih odrov. Med temi so med drugimi odigrali svoje vloge Zdravko Perger, Olga Gracelj, Mirjam Kalin, Andrej Debevec, Božena Glavak, Jure Kušar, Saša Čano, Juraj Pajanič. V okviru primerno izdelane scene so se pred očmi občinstva nizali zapleti okrog neveste Marinke in Janka, ki se je z ljubezensko prisego zavezal ljubljenci.

PREJELI SMO

POMEMBNA JUBILEJA ZA PRIMORSKO

Spoštovano uredništvo!

V preteklem letu so se Slovenci podobno kot drugi evropski narodi spomnili 150-letnice meščanske revolucije, ki je pomenila v svetovnem merilu pomemben družbeni preobrat. V revolucionarnem letu 1848

so Slovenci dobili svoj prvi politični program, politično časopisje, politična društva in prve parlamentarne zastopnike. V slovenska politična dogajanja tega časa je bila vključena tudi Primorska. Že aprila 1848 so Slovenci v Gorici ustanovili *Slavjansko bratvo društvo*, v Trstu so podobno društvo *Slavjanski zbor* (kasneje *Slavjansko društvo*) ustanovili oktobra 1848; to društvo je začelo naslednje leto izdajati glasilo *Slavjanski rodoljub*, prvi slovenski časnik na Primorskem.

Letos pomladi sem v osebnih po-

Toda na prigrivanje v denar zagledanega ženitnega posrednika Kecal v službi bogatina Mihe je Janko z zvižajo "prodal" nevesto za tristo cekinov; kot edini pogoj je postavil zahtevo, naj dobi Marinko za ženo samo Mihov sin. Nihče ni slutil skrite ukanje, kajti nihče ni vedel, da je Janko Mihov sin iz prvega zakona, ki ga je mačeha pred leti odgnala z doma. Končno se vse dobro razplete, kot se pač spodobi za opero veselega žanra.

Zelo učinkovito je z boječim in jekajočim petjem nastopil bebljavi in nerodni Vašek, brez dvoma najbolj uspešen in prepričljiv lik na odru. Pisana in živahna je bila tudi kratka in sicer obrobna predstava potujoče cirkuške družine komedijantov v tretjem dejanju. Poseben pomen so imeli tudi ansambli in zbori, ki krepijo partituro. Znatnejšo dinamičnost dogajanja so dale tudi baletne točke s koračnicami in poskočnicami, ki so samo še ojačile tipične operne situacije. Mestoma smo pri nekaterih izvajalcih pogrešali kaj več mimike, pa tudi kostumi niso bili pri vseh nastopajočih dodelani v detajlih.

Kdor je odtrgal praznikom nedeljsko popoldne za ogled opere, gotovo ni ostal razočaran, saj je ob komični operi lahko doživel pravo simfonijo radosti in življenja. V svoji očitni preprostosti namreč dosega *Prodana nevesta* na genialen način dovršeno in popolno umetniško obliko, tako, ki nudi umetniški užitek bolj in manj zahtevnim poslušalcem.

BRANKO MARUŠIČ, SOLKAN

PREJELI SMO

NEKAJ MISLI OB MALI CECILIJANKI

Oglašamo se v zvezi z Malo Cecilijanko 1998, zborovski revijo za otroke in mladinske zборе, ki je ponovno potrdila, da je važno in potrebno skrbeti za tovrstno dejavnost. Deset nastopajočih zborov, izvajani spored, prisotnost gostov in staršev ter drugih poslušalcev, ki radi prisluhnejo otroškemu petju, potrjujejo, da je tudi letošnja Mala Cecilijanka dosegla svoj cilj in prispevala delček k rasti zborovske kulture pri nas tudi v upanju, da se bo to delo čez kako leto obrestovalo pri delovanju odraslih zborov.

Razveselivo je, da je bil Kulturni center Lojze Bratuž nabito poln občinstva, a vendar bi prav zaradi tega mogoče kazalo ustvariti boljše pogoje za občinstvo in tudi za same nastopajoče zборе. Tudi za otroke in njihove pevovodje je važno, da se lahko pred nastopom zberejo in pripravijo na petje, važno se nam zdi, da si ustvarijo smisel za red in disciplino. V tem smislu je treba ustvariti pogoje za dobro organizirano revijo.

V primeru večjega števila sodelujočih zborov pa bi mogoče celo kazalo prirediti dva koncerta. Slišali smo zanimiv spored. Zbori, ki delujejo, kot znano, v zelo različnih pogojih (starost otrok, naravni dar, predznanje, zavzetost staršev itd.) so dejansko podali zanimiv prerez tovrstne literature. Pokazali so pozornost do slovenske ljudske pesmi, saj smo na skupno trideset pesmi slišali deset ljudskih. Trditve, da se zanemarijo ljudske pesmi, torej ni točna, saj, kdor spremlja redno delovanje otroških in mladinskih zborov pri nas, opaža, da imajo ti zbori pogosto na sporedu ljudske pesmi. To pomeni, da ne gre za slučajno izbiro, ampak za sistematično delo pevovodij, ki se zavedajo pomena petja tovrstne literature. To potrjuje tudi dejstvo, da bo v letošnjem šolskem letu pri reviji Pastirček izšla pesmarica s kaseto, na kateri bo šestnajst ljudskih pesmi iz vseh slovenskih dežel in s spremljavo, tako da bodo te pesmi še bolj dostopne širšemu krogu uporabnikov.

Zbori pa so izbirali tudi med sodobnejšimi skladbami, kar je po našem mnenju pravilno. Nujno se nam zdi, da zborovodje upoštevajo dela pesnikov in skladateljev, ki so in še ustvarjajo za otroke oz. mladino. Smisel glasbeno pedagoškega dela z otrokovi vidimo tudi v tem, da jih z učenjem literature, ki ni tesno vezana na ljudski melos in ritmiko, navajamo na zahtevnejše glasbene slogove, da bodo na ta način bolj samozavestno in gotovo peli v odraslih pevskih zborih.

Glede večglasja se mora pevovodja v sedanjem času sprijazniti z dejstvom, da otroci nimajo več večglasnega petja v slušni navadi. (To je posledica poslušanja radia, plošč in komercialne glasbe. S tem ne obsojamo, ampak le ugotavljamo dejstvo.) Spremljava s klavirjem nam omogoča približevanje večglasja pevcem v slušnem smislu, ob tem še intonacijsko točnost in možnost, da dobijo občutek za obliko: uvod, medigra, vstopi, refreni itd. Ne glede na to, da nekateri skladatelji predvidevajo samostojno spremljavo za svoje pesmi. Glede na predloge o programu oz. glede na razvoj otroškega in mladinskega petja na Goriškem bi organizatorjem Male Cecilijanke tudi predlagali, da bi skušali prirediti zborovodski seminar. To bi bila priložnost, da bi udeležencem predstavili tehniko in prakso vodenja otroških in mladinskih skupin, uvajanje v svet glasbe in bi mogoče tudi predstavili nove in manj poznane skladbe, da bi se repertoar zborov še izboljšal in osmislil tudi z glasbeno pedagoškega ter narodno kulturnega vidika.

V imenu skupine pevovodij otroških zborov MARJA FEINIG

O ČEŠKO-NEMŠKI SPRAVI Z NEKAJ PRIPOMBAMI K SLOVENSKO-ITALIJANSKIM ODNOSOM (7)

PETER MERKŮ

Tudi bavarska vlada je uradno komentirala "Deklaracijo" in upravičila tako pritožbe izgnancev kot tudi namene centralne vlade, katere sestavni del je. Dne 21. januarja 1997 sta nemški kancler Helmut Kohl in predsednik češke vlade Václav Klaus podpisala v Pragi češko-nemško pravno deklaracijo. Dokument, katerega sestava je zahtevala dve leti trdih pogajanj, vsebuje tako priznanje nemške strani, da je odgovorna za vojne zločine in zasedbo med nacistično diktaturo kot tudi češko obžalovanje izгона in iz njega izhajajočega trpljenja.

V govoru, ki je sledil podpisu, je nemški kancler zagotovil, da ima obzir "...do vseh tistih, ki so osebno okužali trpljenje in se še danes ne morejo vživeti v tuje trpljenje...ter da upa, da se bo duh sprave okrepil tudi med tistimi, ki ga danes še zavračajo". Govor je zaključil z besedami: "Želimo prositi odpuščanja in želimo odpustiti." Češki premier je rekel, da do tedaj niso jemali na znanje dogajanja po koncu vojne. Ni pa izgovoril besede izgon!

Spomnim naj, da se v Jaltskih dokumentih, s katerimi so zavezniki privolili v izgon Nemcev iz Čehoslovaške, uporablja izraz "premestitev" (transfer).

Oba govornika sta kaj kmalu prešla na bodoče naloge in dosegla višek v izjavi nemškega kanclerja: "...Mi Nemci želimo biti Vaši dobri sosede".

Kot je bilo pričakovati, podpisa deklaracije nista sprejeli z navdušenjem ne *Sudetendeutsche Landsmannschaft* ne bavarska CSU (*Christlich-soziale-Union*), stranka, ki je prvi zelo blizu, kajti nobena od štirih programskih točk, ki jih je stranka izdelala med pogajanja, ni bila sprejeta v uradno deklaracijo. Glasile so se:

1) Razgovori morajo potekati s prizadeto stranjo, torej s Sudetskimi Nemci in ne samo na vladni ravni.

2) Izgon naj se v celoti prizna kot krivica. Deklaracija pomeni glede tega nazadovanje v primerjavi s pogodbo dobrega sosedstva 27. februarja 1992.

3) Prizna naj se domovinska pravica.

4) Vključi naj se vprašanje glede razveljavitve Beneševih dekretov, ki kršijo pravo na splošno, še posebej pa mednarodno, ter zakon 115 od 8. maja 1946, ki je razglasil amnestijo za krvave dogodke v prvem povojnem času.

Sudetendeutsche Landsmannschaft je izrecno dodala, da Deklaracija ni pogodba med dvema nacijama, zaradi česar se ne more obravna-

vati po mednarodnem pravu. Vendar do preloma z vlado ni prišlo. Sam predsednik te organizacije, Franz Neubauer, je izjavil, da bodo begunci, kljub razočaranju, nadaljevali po poti "resnične" sprave. Glasilo organizacije, *Sudetendeutsche Zeitung*, je pisalo, da se resnična sprava doseže le s pomočjo resnice in sprave in citira naslednjo izjavo visoke politične osebnosti: "Deklaracija v dveh besedah? Praga se hlina, da obžaluje izgon, Bonn pa se obnaša, kot da bi bil problem Sudetov rešen." Poslanec CSU Koschky, po rodu iz Sudetov, je rekel, da se stališče organizacije *Landsmannschaft* zrcali v obliki "Ne...vendar", stališče CSU pa v "Da...vendar", obe organizaciji imata torej skupni "vendar".

Še najbolj je presenetilo bavarsko vlado ter izzvalo njene pritožbe dejstvo, da je češka vlada 17. decembra 1996 razdelila med poslance in senatorje podpisano Poročilo o razlogih, ki se je, po nemškem mnenju, oddaljevalo od načel že objavljene in nato podpisane Deklaracije.

Dolgo poročilo je želelo za domačo uporabo pojasniti, kaj je češka vlada pravzaprav hotela reči na mestih, kjer je bil tekst nekoliko sofističen. Mislim, da je vredno navesti nekaj povzetkov.

a) Potrditev dodatne resolucije nemškega parlamenta k sporazumu 1992. leta in še posebej izjave nekaterih nemških politikov o domovinski pravici in nujnosti postavljanja in reševanja problemov premoženja so povzročile na Češkem dokajšnjo negotovost in zaskrbljenost, da bi ti problemi s FRN mogli ogroziti češke in

terese in trajno škodovati intenzivnemu razvoju nemško-čeških odnosov ter motiti proces integracije Češke republike v Evropsko unijo. Čeprav nemška stran med pogajanja ni nikoli uradno in jasno postavila teh problemov, jih zainteresirane skupine vedno znova vlačijo na dan. Predpostavka, da bo čas vse uredil, se ni uresničila.

b) Smisel tega člena ne obstaja v obsodbi listine o prisilni selitvi, o zaplavljenju premoženja in odvzemu državljanstva, ali v obsodbi pravnih norm ali listine, na podlagi katere so vse to izpeljali. Temeljna odločitev, da se ti ukrepi tudi izvedejo, je bila sprejeta v sklopu celoga kompleksa ukrepov, ki je bil, zaradi nemške odgovornosti za izbruh svetovne vojne, izglasovan z veliko večino glasov.

c) Zakon št. 115/1946 obravnava legalnost akcij, povezanih z bojem za svobodo Čehov in Slovakov. Retroaktivno (ex post) je upravičil pravico do odpora z utemeljitvijo, da take, drugače sicer kaznive akcije, niso ilegalne, če so bile izpeljane med 30. septembrom 1938 in 28. oktobrom 1945 z namenom, da podprejo boj Čehov in Slovakov za svobodo, ali če so bile mišljene kot pravično povračilo za ravnanje okupatorjev (torej ne veljajo kot zločin). S tem zakonom je bila prikrita marsikatera akcija, ki s pravičnim povračilom ni imela nič skupnega. V Deklaraciji ni obsodbe zakona v njegovi celoti, vendar pa se zdi, da je dozorel čas, ko bi bilo prav obžalovati, da so njegovo formulacijo o nekaznivosti izbrali tudi tisti, ki so zakrivali ekscese.

DALJE

USPEL KONCERT V GORICI

BOŽIČNI DAR SLOVENSKE PEVCEV IZ ARGENTINE

glasbi, je zaživel pred nami v sredo, 16. decembra, ko so v cerkvi sv. Ivana v Gorici nastopili mladi solisti iz izbranim programom nabožne glasbe. Spored je obsegal dela tako iz slovenske kot tuje glasbene zakladnice, predvsem iz francoskega in španskega območja. Nastopili so: Cvetka Kopač, Ana Rode, Silvia Bunge, Matej Debevec, Matija Debevec, Armando Noguera in Luka Debevec-Mayer. Na orgle sta igrala Gustavo Andres in Ivan Vombergar. Koncert je priredilo Združenje cerkvenih pevskega zborov v Gorici.

Program koncerta je bil kar se da pester in raznolik. Tako so bili na sporedu znani veliki skladatelji (Mendelssohn, Gounod, Schubert, Vivaldi, Saint-Saens, Reger in Händel) pa še mnogi slovenski (Zupan, Rihar, Cvek, Hribar) in špansko govoreči avtorji (Ramirez, Bazan idr.), poleg teh še kaka angleška skladba.

Nastopajoči so poskrbeli tudi za zunanji videz, ko so pevci s prižgano svečko v mimohodu po cerkvi obšli poslušalce in jim darovali svetilko. Vse je že odražalo božično skrivnost, ki jo je nato glasba še bolj zgovorno podčrtala. V svojih dobrih in temperamentnih interpretacijah so mladi pevci-solisti (večkrat tudi v zboru ali duetu) markantno prikazali predstavljena dela in pozornemu občinstvu nudili dobro uro pravega umetniškega užitka. Za vse to smo jim zelo hvaležni.

AB

PRISRČNA JANUARSKA ŠTEVILKA PASTIRČKA

Novo leto je še v povojih, a nasmejani Pastirček je že med nami s svojo bogato 5. številko. Iz vsega srca želi, "naj zasije luč ljubezni in segreje srca vseh ljudi!". S to željo podarja vsem bralcem svoj koledar, na katerem se bo vsak dan smehljalo dobrodušno, navihano sončce, Pastirčkov "pečat", ki si ga je tako dognano omislil iznajdljivi sodelavec Walter Grudina. Novoletno številko so oblikovali še vsi drugi znanzi, ki z urednikom Marjanom Markežičem skrbijo, da je Pastirčkovo branje zmeraj bolj privlačno in da vsebuje pravo mero pouka in zabave.

Za uvod Ivanka Zavodlav s pesmico o novem letu pošilja najlepša voščila. Najmlajšim so namenjene tri strani, na katerih se bodo izkazali v barvanju, večji pa bodo spretno dokončali dopolnjevalke v prozi in verzih, razrešili uganke in seveda prebrali pesmi V. T. Arharja, Berte Golob, pa tudi kratke poučne zgodbe in si zapeli *Dekle je po vodo šla*, s katero se bodo popeljali po Dolenjski. Ob branju drugega dela pripovedi Marize Perat bodo neugnani radovedneži izvedeli, kaj se je zgodilo s staro smreko ob poti. Kje in kako so nekoč šivali obleke, bo razkril sestavek *Šivilja in krojač*. Vnetim bralcem in piscem je zelo všeč Detektiv Muc, saj je Janezu Povšetju pomagalo nadaljevati napeto zgodbo 33 otrok. Izbran pa je bil prispevek Aleša Kodriča iz OŠ J. Abram iz Pevme.

Časten naslov časnika meseca je prejela tretješolka OŠ P. B. Domen iz Sovodnj ob Soči s pripovedjo o papagaju in šoli. Iskrene čestitke!

Navdušeni Pastirčkovi bralci imajo radi tudi igrice. Njim poklanja Dorjana Devetak daljši prizor Jezuščkovo darilo, ob katerem se bodo igralci in poslušalci zamislili in se vprašali, ali so spoštljivi, ljubeznivi, radodarni do ljudi, ki so v stiski.

Od kod pa se tokrat oglašja Packo s svojimi spakami, bodo marljivi otroci takoj spoznali in mu brez dvoma v hipu popravili vse grozljive napake. Pastirček namreč tudi v januarju pričakuje, da se šolarji s svojimi prispevki oglasijo najkasneje do 15. Sicer so Pastirčkovi prijatelji res pridni pisci in risarji, saj obsegajo njihova pisemca v januarski številki celih deset strani!

IK

MLADIKA ŠT. 10

BOŽIČ V PESMI IN PROZI

Tik pred Božičem je med zamejske bralce prišla 10. številka revije Mladika v letu 1998. Božič je kajpak dal svoj pečat tej številki, začevši z bogato opremljeno platnico in uvodnikom časnika in kulturnega delavca iz Benečije Giorgia Banchiga z naslovom *Božične sanje preroka iz Benečije*.

Božična tematika je prisotna tudi na naslednjih straneh, in sicer v treh pesmih Vladimira Kosa in v črticah *Božični večer* Manke Kremenšek Križman in *Božična zgodba* Ksenije Bratina. Zatem se Vinko Beličič s prozo *Trije s Snečjega vrha* spominja treh pokojnih prijateljev: Jožeta Verderberja ter bratov Jožeta in Janka Šterbenca. Mirella in Peter Merku sta prispevala članek z naslovom *Pošta uveljavlja dvojezičnost*, kjer je govor o stanju lužiško-srbske manjšine v Nemčiji. Bruna Pertot nadaljuje z literarnim opisanjem domačih rastlin in zelišč: tokrat so na vrsti nageljnovke žbice. Karlo Mučič piše o zgodovini in delovanju Slovencev v Laškem, za rubriko *V iskanju ljubezni* pa je Bruna Ciani Štekar prispevala drugo nadaljevanje o ljubezni do sebe. V rubriki *Iz arhivov in predalov* Ivo Jevnikar nadaljuje z izredno zanimivimi prispevki o primorskih padalcih. V tej številki si lahko preberemo drugo nadaljevanje o tigrovci in padalcu Alojzu Knezu, ki vsebuje del zapisnika o njegovem zaslišanju s strani Oze. Poleg pesmi Vladimira Kosa je treba še omeniti pesmi Line Lavrenčič, ki so prejele tretjo nagrado na literarnem natečaju Mladike, in Aleksandra Furlana. Na koncu pa je treba še omeniti vrsto ocen knjižnih del (povečini izpod peresa Martina Jevnikarja) in likovnih razstav. Seveda so tudi v tej številki prisotne tradicionalne Mladikine rubrike *Mogoče vas bo zanimalo zvedeti, da...*, *Antena in Čuk na Obelisku*.

Tudi tokrat je skupaj z Mladiko izšla njena mladinska priloga Rast. Uvodnik, z naslovom *Šport: Ljubitelstvo ali "biznis"?* je napisal Andrej Černic. Od ostalih prispevkov naj omenimo članek Zulejke Paskulin o želji po miru, razmišljanje Roka Oppelta o nedavnih zasedbah naših višjih šol idr.

V tokratni Rasti pa zasledimo tudi vest, da bo letošnji Slovenija Party 23. januarja v Modri dvorani hotela Savoja Excelsior Palace v Trstu z začetkom ob 19.30. Prireditelj, ki jo vsako leto prireja Slovenski kulturni klub in Mladi v odkrivanju skupnih poti ob obletnici mednarodnega priznanja samostojne Slovenije, bo letos še posebej slovesna, saj bo potekala v okviru proslavljanja 50-letnice Slovenske prosvete. Poleg SKK in MOSP-a so k organizaciji pristopila še ostala društva, ki so vključena v Prosveto. Na prireditvi bo nastopil Mladinski orkester Glasbene šole Zavoda sv. Stanislava iz Šentvida pri Ljubljani, napovedana pa je prisotnost častnega gosta večera, olimpijca Leona Štuklja, ki je prav pred kratkim dopolnil sto let.

IŽ

Jakec: Poslušame, kaj delaš z tisto šalcu in fondačen?

Mihec: Pestme pr miri, ne videš, da prerokavn.

Jakec: Prerokaveš? Ma dobro, dobro. Sej je prou, da tudi nš časnik kej pove za naprej, ži ki je pršlo novo leto. Kaj poveš, kaj nam bo prneslo leto 1999.

Mihec: Ah, kaj? Tle kaže, da tudi letos bomo Slovenci razdeljeni na LD, Kossuttove ali Spetičeve in Bertinottijeve ali Cancianijeve komuniste, na bivše socialiste in zelene, na popolare in tiste od pola, kašn se bo prepoznaval v Slovenski skupnosti, kašn pej ne! Pole prave, da bo SKGZ na lep način skušala prpeljet okuli SSO, ma da se bo predsednik zadnji moment zaveu in se bo strašno razjezu.

Jakec: Orpo, bo prou hudo. In zakaj se bo razjezu?

Mihec: Zaradi Primorskega. Zatu, ki tle prave, da bo še tu spoumlad Primorski spet v hudi krizi.

Jakec: Ben, ma tu ni neč nouga.

Mihec: Mouči, ne me motet, ki se ne zastope prou dobro. Glej, tle prave, da bo en visok predstavnik slovenske vlade u kratkem delagciji manjšine rekel, da Slovenija skrbi za soje ledi v zamejstvu in po sveti in da štema prou vseh, jen da nej zaupamo taljanski vladi, zatu, ki nam bo v kratkem dala vse potrebne pravice in zaščite.

Jakec: Kdu bo ta, da ga prej numalo obiščem in mu poven, krko je ura?!

Mihec: Ja! Taku. Glej, polej tle prave, da bojo dijaki tudi letos demonstrirali in tan na začetku prihodnjega šolskega leta morda tudi spet zasedli šolo. Dijaki, in tudi ne, bojo uprizorili tudi manifestacijo za mir na ten ljuben sveti. Polej, o miru bojo tudi govorili in pisali papež, škofje in tudi predsednik države.

Jakec: Ma, kaj ni tu njuh dolžnost?

Mihec: Se zna da je, ma taku prave fondač, sej se ne lažen.

Jakec: Ti, kaj pej prave o zaščitenem zakonu?

Mihec: Dobro vprašanje. Čaki, čaki, da malo pomešan in pogledamo. Prave, prave... ZAŠČITNI... ZAKON... NE... BO... REŠIL... NAS... BUDIN...

Jakec: Kako to misleš?

Mihec: Kako, ne vem, fondač ne zna staviti vej. Zame pride po drugi besedi in konc besedi. Pej, prjatu, bejzmo rajši spit en glaž na zdravje nas vseh, ki dobro v srce misle-mo, kukr prave pesnik.

LILI NOVY IN NJENA TEMNA VRATA

KLARA KRAPEŽ

Le kje so skrita moja mlada leta / in kje cvete še čar otroških dni, / da sem nenadno včasih vsa prevzeta, / ko v moje vele dni iz njih dehti? / Sobane, kjer živim, so mračne, stare, / bolj polne kot pohištva so usod, / ljubezni prošle, tuge in prevare / in vzdihov njih, ki so odšli od tod.

Tako je v eni od svojih pesmi napisala slovenska pesnica Lili Novy. Nekoliko pozabljena, ali bolje povedano - premalo opažena ustvarjalka lirčnih zapisov, je v svojem življenju izdala samo eno pesniško zbirko, kljub temu da je veliko ustvarjala. Na začetku svoje pesniške poti se je lažje izražala v nemškem jeziku, saj je bil njen oče Nemec, mati pa Slovenka in Lili se je rodila v avstrijskem Gradcu konec leta 1885, pozneje pa je živel v Ljubljani in se poročila s stotnikom Novjem.

Pesniška zbirka z naslovom *Temna vrata* je izšla leta 1941. Lili Novy je v njej potrdila svojo izraznost intimistične poezije. Vzdušje, grajeno iz rim, se pred bralcem ustvarja kot mrakobna pokrajina osebnostnega sveta, v katerem pa je vendarle mogoče slutiti svetle tone. Pozna se tudi vpliv Gradnika in njegove poezije, sploh pa je mogoče trditi, da je Lili Novy pesnica impresionističnega sveta, pogojenega s hipno zaznavo in tako ustvarjenega vtisa, občutja. Pesmi zbirke *Temna vrata* odsevajo močna doživljanja in odzivanja na obdajajoči svet, vse to pa dopolnjujejo tudi črno bele grafične vinjete slikarja Božidarja Jakca.

Vrednost zbirke je mogoče iskati še v dejstvu, da je pesnica vanjo uvrstila le slovenske pesmi, čeprav je najprej ustvarjala v nemščini. Tudi sicer je bila zelo dejavna v obeh jezikih, saj je prevajala dela iz nemščine v slovenščino in obratno.

Faksimile izdajo zbirke *Temna vrata* je konec lanskega leta v samozaložbi izdal pesničin vnuk Dušan Petek, ki je tudi naslednik pesničine dediščine. V prihodnje namerava izdati še pesmi v nemščini, kot je sam povedal, pa si predvsem želi, da bi vso zapuščino Lili Novy nekdo vendarle pregledal in jo uredil.

TEMNA VRATA

LILI NOVY

ENCIKLOPEDIJA RASTE

Pred kratkim je pri Mladinski knjigi izšel 12. zvezek Enciklopedije Slovenije, morda najbolj temeljne knjižne izdaje zadnjih dvajsetih let. Kot je namreč znano, Slovenci še nismo imeli svoje enciklopedije in je zato njena izdaja več kot potrebna.

Novi zvezek se začne z geslom *Slovenska nacionalna stranka* in se končuje z geslom *Szűnyogh, Sándor*, to je s sestavkom o pesniku madžarske narodnosti. Knjiga prinaša okrog 900 gesel z najbolj pomembnimi pojavi in osebnostmi iz narave in družbe, iz gospodarstva, znanosti, umetnosti, politike in športa, iz preteklosti in sedanjosti, iz republike Slovenije, zamejstva in dežel, kjer prebivajo slovenski izseljenci.

Najobsežnejše geslo obravnava soška fronto; tudi zato je bila knjiga predstavljena decembra lani v Kobarihu. Med prvo svetovno vojno je namreč potekala na slovenskih tleh ena najbolj krvavih bitk vseh časov, saj je bila soška fronta eno največjih vojskovališč vseh časov, v njej pa so

trpeli in umirali vojaki in civilisti vseh evropskih narodov, med njimi tudi slovenski ljudje. To geslo se naslanja na že objavljeno geslo *Prva svetovna vojna*, ki ga je za 10. zvezek enciklopedije napisala Petra Svoljšak. Gesli sta namreč med sabo usklajeni in se dopolnjujeta, tako da postaja Enciklopedija Slovenije z njima odlična vir informacij o prvi svetovni vojni. Slovensko zgodovino pisje se je namreč doslej izrazito premalo posvečalo temu obdobju na slovenskih tleh in je zato geslo *Soška fronta* dobrodošel doprinos k novemu poznavanju takratnih razmer na slovenskih tleh.

V 12. zvezku enciklopedije je seveda še veliko gesel, ki bi jih veljalo omeniti, z veseljem pa ugotavljamo to, da v uredništvu skrbijo tudi za Primorsko. Pri tem zvezku je sodelovalo 60 zunanjih strokovnih urednikov. Knjiga je zelo privlačna, saj je v njej veliko slikovnega gradiva, ki ima dokumentarno in strokovno vrednost. Glavni urednik Enciklopedije Slovenije je Dušan Voglar.

JUP

TAIZEJSKO SREČANJE

VEČ KOT DVA TISOČ
MLADIH SLOVENCEV
V MOLITVI NA VEJNI

Od 28. decembra 1998 do 1. januarja 1999 je v Milanu potekalo tradicionalno vsakoletno evropsko mladinsko taizejsko romanje. Tega so se udeležili kot ponavadi tudi mladi Slovenci iz matice in zamejstva, ki so se tokrat, namesto na ozemlju Republike Slovenije, zbrali na začetnem srečanju v zamejstvu, in sicer v Marijinem svetišču na Vejni nad Trstom.

V nedeljo, 27. decembra 1998, se je tako več kot dva tisoč mladih iz Slovenije in zamejstva zbralo pri polnočni maši, ki jo je daroval koprski škof msgr. Metod Piriš ob somaševanju tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija, ki je na začetku po-

zdravil prisotne v slovenščini. Mladi so se zbrali že uro pred mašo, torej ob 23. uri, da bi se udeležili bedenja. Tako pri bedanju kot pri maši, in seveda pri organizaciji, so sodelovali mladi Slovenci iz zamejstva, ki so bili pravzaprav glavni pobudniki srečanja na Vejni. Gre za člane raznih zamejskih mladinskih katoliških organizacij, kot so skavti, Mladi v odkrivanju skupnih poti, Slovenski kulturni klub, skupina Shalom in drugi mladi pripadniki raznih župnij.

Dogodek je bil veliko simbolično dejanje in konkreten dokaz povezanosti Slovencev na eni in drugi strani meje.

VEČ RAZLOGOV ZA RAZNOVRSTNA TRENJA

OHRANITEV SREDNJIH ŠOL
IN VERTIKALIZACIJA
NEKATERIH RAVNATELJSTEV

Mesec december je bil za slovensko šolstvo na Tržaškem karseda razgiban, predvsem če pomislimo na zasedbo naših višjih srednjih šol.

FOTO KROMA

Razlog za zasedbo, ki se je pričela 10. decembra lani, je bil - čeprav se je na začetku govorilo tudi o nasprotovanju financiranju zasebnih šol - v predlogih, ki jih je tržaška pokrajinska uprava novembra lani nakazala za prostorsko preureditev slovenskih višjih srednjih šol (posebno občuten je bil tu problem strokovnega zavoda Jožef Stefan). Pokrajinski upravitelji so predstavnikom slovenske manjšine sicer zagotovili, da - vsaj za sedaj - ne bo prišlo do selitve zavoda Stefan iz sedanjih prostorov. To pa dijakom očitno ni bilo dovolj; zato je moral predsednik tržaške pokrajine Renzo Codarin te obveze ponoviti pred predstavniki dijakov 19. decembra lani. Medtem pa je pokrajinska šolska konferenca sprejela predlog slovenskih predstavnikov o ohranitvi vseh slovenskih srednjih šol - tako nižjih kot višjih - na Tržaškem in o t.i. vertikalizaciji oziroma

združitvi didaktičnega in srednješolskega ravnateljstva pri Svetem Jakobu s podružnico v Rojanu.

Konec zasedbe na višjih šolah je bil tudi v znamenju polemike o škodi, ki je bila povzročena med okupacijo na liceju France Prešeren. Polemiko je povzročilo pismo neučnega osebja liceja Prešeren, ki ga je objavil Primorski dnevnik 22. decembra lani in ki je zelo ostro komentiralo ravnanje dijakov med zasedbo na liceju. V naslednjih dneh so se zvrstila še številna druga pisma uredništvu, ki so v glavnem nasprotovala tonu in trditvam pisma neučnega osebja. V *Odpri tribuni* v Primorskem dnevniku pa je Marija Jurič Pahor celo očitala takim trditvam avtoritarni značaj.

Mimo takih ocen, ki se zdijo pretirane, kakor je bila verjetno pretirana pozornost tem polemikam, pa je treba le imeti pred očmi dejstvo, da

je bilo v mesecu decembru na naših višjih šolah dejansko zelo malo pouka. Če upoštevamo slabo vreme s sneženjem in poledicami v prvih decembrskih dneh in nato še zasedbo, ki je trajala praktično do božičnih počitnic (na liceju Prešeren zaradi stanja prostorov po zasedbi sploh ni bilo več pouka), so dijaki presedeli v razredih le nekaj dni. Posledice tega bodo verjetno vidne v prihodnjih mesecih.

Pa še nekaj: upravitelji tržaške pokrajine so posredovali predstavnikom dijakov v bistvu ista zagotovila, ki so jih dali predstavnikom manjšine. Že nekaj časa pred zasedbo je prišlo med šolniki in slovenskimi predstavniki do polemičnih pism v časopisju v zvezi s temi zagotovili. Tako tiste polemike kot tudi kasnejša zasedba pa kažejo na določeno nezupanje v predstavnike naše skupnosti. Nad tem pa bi se morali zamisliti.

RAZMIŠLJANJE
O POMENU IN
VLOGI DRUŽINEDOŽIVETA
BOŽIČNICA
PRI NOvem
SV. ANTONU

Ob številnih božičnih srečanjih, ob pesmi in besedi v zamejstvu, ne moremo mimo božičnice v cerkvi Novega Svetega Antona v Trstu, na Štefanovo, v organizaciji Slovenskega pastoralnega središča, ki je k sodelovanju povabilo Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta.

Kako je bila ta pobuda v središču mesta s hvaležnostjo sprejeta, je pričal izredno lep odziv občinstva, ki je napolnilo prostorno cerkev. K veličastnemu, a obenem prijetno domačemu vzdušju je nedvomno pripomogel skrbno izveden program v besedi in pesmi, kakor tudi slovesno bogoslužje, ki ga je vodil vodja pastoralnega središča, kanonik Marij Gerdol.

Uvod v praznovanje je z občutenimi besedami podala prof. Nada Pertot, ki je najprej predstavila župnijsko občestvo, nato pa povedala čudovito božično misel. Bogoslužje je bilo uglaseno na praznik Sv. Družine, zato je bila tudi Gerdola homilija uglasena na razglabljanje o podobi in vlogi današnje družine. Potrjena je bila misel, da pomeni zdrava družina tudi osnovo za trden narod.

Pomnožen zbor ZCPZ je pod vodstvom Edija Raceta z izvajanjem poznanih starih božičnih pesmi še bolj približal skrivnost božičnih praznikov in ustvaril med prisotnimi ganjenost in veselje. V dovršeni orgelski igri Tomaža Simčiča pa so prišle do izraza nove elektronske orgle, ki jih je za potrebe slovenskega bogoslužja velikodušno oskrbel italijanski župnik g. Muggia.

IN MEMORIAM

S. PAVLA
PISJAK

Po dolgi in zelo težki bolezni je Bog 30. decembra lani poklical k sebi našo drago sestro Pavlo. Pokojna sestra je bila doma iz sončnih Radiš na avstrijskem Koroškem. Iz te krščanske vasi je izšlo veliko plemenitih ljudi, ki so svoje življenje darovali Bogu in bližnjemu.

Rodila se je 16. februarja 1930 v Celovcu. Kot toliko drugih je tudi njena družina morala v taborišče in izseljenstvo v Nemčijo. Tu je kot otrok doživela veliko težkega in pomanjkanja in je zaradi tega zdravstveno vse življenje trpela.

Dvajsetletna je vstopila v samostan k Šolskim sestram ter bila 8. septembra 1934 sprejeta v noviciat v Grottaferrati pri Rimu. Po noviciatu je več let delovala kot gospodinja v Marijanišču na Opčinah, nato v semenišču in Alojzijevišču v Gorici ter v Beli peči. Ko je pozneje dovršila bolničarsko šolo v Rimu, je začela svoje novo poslanstvo kot sestra bolničarka. Delovala je v Trstu, v Aleksandriji v Egiptu v domu za ostarele, predvsem pa v tržaškem Bregu. Ljudje so jo imeli zelo radi in nikdar ni odrekla svoje pomoči trpečemu, bolnemu, potrebnemu. Ob vsaki uri jim je bila na razpolago.

Kljub temu da se je njeno zdravstveno stanje iz leta v leto hitro slabšalo, je še vedno opravljala svoje delo, dokler ni pred nekaj meseci obnemogla. Posebna skrb s. Pavle so bili duhovniki, za katere je veliko molila in se zanje tudi žrtvovala. Rada je skrbela za lepoto hiše božje, za katero ni bil noben trud odveč. Posebno se je posvetila cerkvi v Ricmanjih in Dolini.

Kljub težkim dejavnostim pa je bila sestra Pavla redovnica - redovnica molitve in žrtve. Njen poklic je zorel v zvestobi in trpljenju. Ni se razka-

zovala in iskala zemeljske pohvale, ker je vedela, da je vse zapisano v nebesih.

Naj ji Gospod stoterno plača z večnim življenjem.

SOSESTRE TRŽAŠKE
PROVINCE

IN MEMORIAM

STANKO
BIRSA

Pred nekaj dnevi je na Tržaškem odjeknila vest, da je na zadnji dan leta v Trstu umrl Stanko Birska. Pogreb je bil v ponedeljek, 4. januarja.

Stanko Birska je bil po poklicu uradnik pri državnih železnicah, med tržaškimi Slovenci pa je bil poznan predvsem kot navdušen in neutrudjen organizator in pevec. Kot kulturni delavec in organizator se je razdal predvsem na področju zborovskega petja. Tako je leta 1955 dal pobudo za ustanovitev ženskega kvarteta Večernica, ob koncu 50. let pa je ustanovil moški kvintet Zarja. Bil pa je tudi med pobudniki in ustanovitelji slavnega mešanega zbora Jacobus Gallus, ki ga je vodil Ubald Vrabec. Leta 1963 je organiziral prvi festival slovenske popevke na Tržaškem. Še zlasti je bil aktiven pri delovanju Prosvetnega društva Barkovlje in v Rojanu. Bil je tudi pobudnik revije pevskih oktetov. Prvo so priredili leta 1967, tedaj pa je tudi nastal Tržaški oktet, ki ga je na začetku vodil Ivan Sancin. V tem času je dal tudi pobudo za harmonikarski koncert, tako da smemo prav tedanji koncert nekako imeti za dejansko prenovu študija tega instrumenta na Tržaškem. Stanko Birska se je ukvarjal tudi s slikarstvom in, čeprav je bil samouk, je kazal velik umetniški dar.

Ob njegovi smrti, ki pušča v našem prosvetnem in kulturnem delovanju veliko vrzel, izreka svojcem iskreno sožalje tudi naš časopis.

TRADICIONALNA PRIREDITEV

KONCERT BOŽIČNIH
PESMI V ŠTIVANU

Že 29 let prirejajo devinski zbori v božičnem času koncert božičnih pesmi. Za ljudi od blizu in daleč je tako v navadi, da se na Štefanovo odpravijo v novo štivansko cerkev, tisto s Černigovimi izpraskanicami na stenah in z Goršetovim Angelom miru na južnem vogalu, ter ob petju božičnih pesmi preživijo popoldne, bogato z duhovnim sporočilom.

Napovedovalka Ingrid Stanič je v uvodni misli poudarila, da ta božični koncert v Štivanu prav zaradi tega sporočila prerašča razsežnost navadnega zborovskega ali glasbenega koncerta.

Koncert, ki smo mu sledili na Štefanovo v župni cerkvi sv. Janeza Krstnika v Štivanu, je oblikoval tudi ot-

roški zbor Ladjica, ki ga vodi Olga Tavčar. Ob spremljavi kitar in Orffovih instrumentov so zapeli slovenski ljudski *Tam stoji pa hlevček in Snežinke, bele zvezdice* ter *Božično noč* Lenčke Kupper. Sara Magliacane in Matija Frandolič pa sta na kitaro izvedla še skladbico *Laendler*. Dekliški zbor Devin se je pod vodstvom Hermana Antoniča predstavil s dvema priredbama Stanka Jeričija in z ljudsko v priredbi Zorka Hareja *Tiho je v gozdu*. Antonič je vodil tudi mešano mladinsko pevsko skupino, ki je podala tri znane ameriške božične pesmi, in sicer Lennonovo *Happy Xmas*,

Hawkinsonovo *Oh Happy Day* in še Berlinovo *White Christmas*. Moški zbor Fant je izpod Grmade, ki jih vodi Ivo Kralj, na orgle jih je spremljal pa Herman Antonič, je za letošnji koncert izbral tri Ciganove priredbe starodavnih slovenskih ljudskih pesmi ter še Kalingerjevo *Pastirji iz spanja*; v zavešti, da je važno poznati in predstaviti svojo kulturno in duhovno dediščino. Pod vodstvom Iva Kralja je zapel tudi združeni zbor, ki so ga sestavljali pevci že omenjenih zborov in še cerkvenega zbora iz Devina. Dve znani in priljubljeni božični pesmi, in sicer Cvekova *Angelsko*

petje ter Tomčeva *Radujte vsi krogi se zemlje*, sta zadoneli tako pod oboki štivanske cerkve. Odraslim pevcem so se na koncu pridružili še otroci in pod vodstvom Olge Tavčar so vsi skupaj zapeli Gačnikovo *Bog prišel je*. Pevci pred oltarjem in občinstvo v cerkvi pa so na koncu skupno zapeli še *Sveto noč*.

Starodavne slovenske ljudske božične pesmi, a tudi skladbe sodobnih avtorjev in celo popevke so tako idealno povezale številno občinstvo, ki je napolnilo cerkev. Zbori so po koncu koncerta povabili prisotne še k nadaljevanju večera na svoj sedež v Devin, ki že deseto leto predstavlja jedro pevskega in kulturnega dela na tem koncu devinsko-nabrežinske občine.

PESTRI KONCERTNI VEČERI IN STARE NAVADE

BOŽIČNI ČAS V ZNAMENJU TRADICIONALNIH PRIREDITEV

Tudi tokrat se je v naših krajih ob božičnih in novoletnih praznikih zvrstilo veliko prireditev. Poleg številnih šolskih božičnic je treba omeniti nekaj prireditev, ki so v naših vaseh postale že tradicija.

Že nekaj dni pred Božičem, in sicer v soboto, 20. decembra, je bila v Srenjski hiši v Mačkoljah tradicionalna prireditev *V pričakovanju...*, ki jo vsako leto prireja PD Mačkolje. Priložnostno misel je podal časnikar in kulturni delavec Saša Martelanc.

Še posebej so pri nas priljubljeni koncerti - zlasti zborovski: na Opčinah je naveda, da priredijo koncert božičnih pesmi ravno na Božič (slika zgoraj). Tako je bilo tudi tokrat: v polni domači župnijski cerkvi sv. Jerneja so pred domačim občinstvom nastopili Mladinski zbor Vesela Pomlad, tretci Ver laetum in cerkveni pevski zbor Sv. Jernej. Priložnostno misel je podal Mitja Ozbič, spored pa je povezovala Lučka Susič. Dan kasneje, na Štefanovo, je bil tradicionalni božični koncert v novi cerkvi v Štivanu, ki so ga priredili devinski zbori. Nastopili so Otroški zbor Ladjica, Dekliški zbor Devin, Mladinska pevka skupina in Moški zbor Fantje izpod Grmade. O tem koncertu poročamo podrobneje na drugem mestu. Na Štefanovo je bil tudi tradicionalni koncert Godbenega društva Prosek, ki je bil v proseškem Kulturnem domu. Božičnica

z zborovskim petjem je bila tudi v Bazovici, in sicer v nedeljo, 27. decembra. Nastopili so Otroški zbor Slomšek, Mladinski zbor Bazovica, Mešani zbor Lipa, Mešani zbor Slovan s Padrič in Mešani zbor Skala iz Gropade. Priložnostno misel je po-

dal bazovski župnik Žarko Škerlj. V nedeljo, 3. januarja, je bil v župnijski cerkvi v Nabrežini božični koncert, ki ga je oblikoval oktet Deseti brat iz Ljubljane. Omeniti je treba, da je bila v Nabrežini, in sicer v župnijski dvorani, na ogled tudi vsakoletna raz-

stava jaslic. Na praznik Sv. Treh Kraljev, 6. januarja, pa sta bila na sporedu kar dva koncerta: v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu je nastopila vokalno-instrumentalna skupina Nomos, v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah pa solisti iz Argentine, ki so pod vodstvom Luke Debevca-Mayerja oblikovali koncert z naslovom *Blagoslovljen, ki prihaja*. Tu je treba povedati, da sta oba koncerta v openski cerkvi, torej tako tisti, ki je bil na Božič, kot tisti, ki je bil na Sv. Tri Kralje, potekala v okviru praznovanja 200-letnice openskega cerkvenega zbora.

Božični in novoletni prazniki pa niso potekali samo v znamenju koncertov. Po številnih naših vaseh se je obnovil obred koledovanja (slika spodaj), ki so ga oblikovali otroci, v Boljuncu pa so na Štefanovo tudi tokrat priredili tradicionalno lučanje.

Na koncu naj še omenimo, da bo v nedeljo, 10. januarja, v cerkvi Novega sv. Antona v Trstu tradicionalni božični koncert, ki ga prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. Nastopili bodo sopranistka Pija Brodnik, mezzosopranistka Nora Jankovič, baritonist Marko Fink in Mešani pevski zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana pod vodstvom Bogdana Kralja. Na orgle bosta spremljali Angela Tomanič in Nataša Valant. Recitacije pa bo podal Aleksij Pregarc. Začetek ob 16. uri.

DAROV

ZAKARIAS v Ajdovščini: K.L. 100.000 lir; N.N. 25.000 lir; P.P. 10.000, N.N. 10.000, N.N. 10.000 lir.

OB UPOKOJITVI časnikarjev Danila Lovrečiča, Saša Martelanca in Sergija Pahorja ter organizacijske tajnice Helene Prelc darujejo kolegi in kolegice Radia Trst A 1.000.000 lir za misijonarja Ernesta Saksido v Braziliji.

ZAMARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Adrijana Černigoj v spomin na starše ob obletnici smrti 100.000; M.C.B. v spomin na mamo Amalijo Vatovec Černigoj ter na sestre in brate 50.000; v spomin na pokojne Zupančič darujeta Gracija in Riketa 50.000; v spomin na sestro Loredano Benčina Marič daruje Gracija Gerdol 50.000; v spomin na g. Lojzeta Zupančiča ob obletnici smrti Darko in Zinka 50.000; N.N. 200.000; N.N. 20.000; A.R. 200.000.

N.N. MAČKOLJE daruje za Sveto goro 25.000, za semenišče v Vi-

pavi 50.000 in za slovenske misijonarje 25.000.

ZA FANTE izpod Grmade daruje ob božičnih praznikih prof. Nada Pertot 100.000 lir in jim želi, da bi še naprej vztrajali v ljubezni do petja.

JELKA TERČON Šah daruje v spomin na dragega moža Maksa po 50.000 lir za misijone in Karitas.

NEVAFONZARI daruje po 50.000 lir v Sklad Novega lista in Mladike; po 100.000 za Sklad Mitja Čuk, za misijone, Sveto goro, lačne po svetu in za Marijin dom v Rojanu.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče. Marko Kravos, Male zgodbe iz velikega življenja Bineta Brvinca. Lutkovna pravljica za najmlajše. Zamisel in realizacija Marko Sosič. Igra Gregor Geč. Premiera v nedeljo, 10. t.m., ob 11. uri v dvorani KD Rdeča zvezda v Saležu. Otroška matineja!

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

vabi na

BOŽIČNI KONCERT

Nastopajo: mezzosopran Nora Jankovič, sopran Pija Brodnik, bas bariton Marko Fink, Mešani zbor F.B. Sedej iz Števerjana - vodi Bogdan Kralj. Recitacije: Aleksij Pregarc. Na orgle spremljata: Angela Tomanič in Nataša Valant.

Nedelja, 10. januarja 1999, ob 16. uri v cerkvi Novega Svetega Antona v Trstu.

LEPO OBISKANA BOŽIČNA RAZSTAVA

MLADI ZAMEJSKI LIKOVNIKI V TRŽAŠKI KNJIGARNI

V Tržaški knjigarni je na ogled božična razstava treh mladih zamejskih likovnikov, in sicer Vesne Benedetič, Rađa Jagodica in Štefana Turka. Razstavo so odprli 16. decembra lani ob udeležbi avtorjev in velikega števila ljudi.

Kot je na odprtju dejal likovni kritik Franko Vecchiet, se stili avtorjev med seboj sicer precej razlikujejo, vendar si niso v popolnem nasprotju. Gre za značilen pojav slovenske na-

rodnostne skupnosti v Italiji, kjer mirno sobivajo različni umetniški stili.

Umetnost ima namreč med zamejskimi Slovenci dvojno vlogo: je nekaj družbeni cement ali pomirjevalno sredstvo, ki prispeva k temu, da se nasprotja mirijo in rešijo, je pa tudi področje, na katerem se Slovenci lahko istovetimo oz. potrdimo lastno identiteto.

V GLEDALIŠČU ROSSETTI

NOVOLETNI KONCERT SLOVENSKIH BANK

V nedeljo, 3. t.m., je bil v prepolni dvorani gledališča Rossetti v Trstu novoletni koncert, ki so ga priredili slovenski denarni zavodi v Italiji, in sicer Kmečka banka iz Gorice, Zadržni kreditni banki iz Doberdoba in Sovodenj ter Zadržna kraška banka. Na-

stopil je mladinski evropski orkester Young Musicians International Symphonic Orchestra pod vodstvom Igorja Kureta. Pred začetkom koncerta je prisotne v imenu prirediteljev pozdravil predsednik ZKB Pavel Milič.

GLASILO SKLADA MITJA ČUK

ŠKRAT SKLENIL LETO 1998 Z DVEMA DVOJNIMA ŠTEVILKAMA

V času božičnih in novoletnih počitnic sta v naše uredništvo prispeli dve številki Škrata, glasila Sklada Mitja Čuk. Gre za dve dvojni številki (9-10 in 11-12), s katerima je ta list zaključil leto 1998.

Škrat št. 9-10 se spominja kar štirih obletnic: takoj na začetku je objavljena črtica Borisa Pahorja *Metulj na o-bešalniki* v počastitev 85-letnice našega pisatelja. Franko Vecchiet je zatem prispeval članek ob 100-letnici rojstva slikarja Avgusta Černigoja. Alenka Hrovatin se je pogovarjala z drugim lanskim 85-letnikom, in sicer s prof. Martinom Jevnikarjem. Jasna Merku pa je napisala spominski članek o nedavno pre-

minule italijanskem likovniku Brunu Munariju.

Kar se tiče ostale vsebine, je treba omeniti članek Tanje Tomažič o igračah na Slovenskem v preteklosti, prispevek dr. Martine Tomori o obredih v družinskem življenju in prispevek Vinka Škafarja o bahajski veri. Pisanje Katje Kjuder o Ciganih (tokrat je govor o smrti pri Ciganih) in Tereze Srebrnič o svoji izkušnji prostovoljke v Afriki pa je za bralce Škrata že pri-

jetna stalnica. Na koncu je še prispevek o delu v Vzgojno-zaposlitvenem središču Mitja Čuk.

Škrat št. 11-12 pa je naglašen na praznovanje Božiča. Številka se prične - po uvodnem *Dvopičju* Jelke Cvelbar - s Kraško božično legendo Bogomira Magajne iz knjige *Božič na Slovenskem*, ki je izšla leta 1989 pri založbi Družina v Ljubljani. Jelka Cvelbar piše zatem o zgodovini praznovanja Božiča. Alenka Hrovatin se je tokrat pogovarjala z vzorno študentko in

športnico Ireno Rustja, članico Športnega društva Kras. Nato si lahko ogledamo daljšo fotokroniko, ki je posvečena 10-letnici delovanja VZS Mitja Čuk. Tudi v tej številki se srečamo s prispevkom Katje Kjuder o Ciganih oz. o ciganski svatbi in glasbi ter z novim nadaljevanjem *Prostovoljke v Afriki* Tereze Srebrnič. Lahko si preberemo tudi zapis o zgodovini oglaševanja oz. oglasov na Slovenskem. Na koncu najdemo še vsebinska kazala vseh števil Škrata v letu 1998 in zapis o t.i. napravi Mind Drive (možganski pogon) in o možnostih, ki jih prinaša tehnologija za boljše komuniciranje ljudi z okvarami.

IŽ

TRŽAŠKA KNJIGARNA

NOVI OKRASNI IN DARILNI
PREDMETI UMETNE OBRTI,
KNJIŽNE NOVOSTI

TRST - Ul. sv. Frančiška 20, tel. 040 635954, fax 040 635969
E-mail: tklibris@tin.it

SILVESTROVANJE GORIŠKIH DRUŽIN

PRIJATELJI, OSTANIMO
PRIJATELJI

HARJET DORNIK

Zamisel se je porodila na krstu dvojčic Marte in Ivane. Pri skupnem kosilu smo ponovno dobili potrdilo, če je še sploh potrebno, da so naši otroci že taki prijateljski, da se skupaj imenitno zabavajo. Ob tisti priložnosti smo se spraševali, kje neki bo kdo silvestroval. Odgovori so bili podobni: doma, s tako majhnimi otroki... Pa smo se nekateri ogreli za misel, da bi združili svoja samotna silvestrovanja in jih spremenili v skupno praznovanje. Večina od nas je izrekla svoj "bi" in ugotovili smo, da nas nekaj vleče skupaj tudi za novo leto.

Po pravilu, ki se je že trdnou uveljavilo med nami, da vsakdo prispeva po svojih močeh in sposobnostih, je res vsakdo dal svoj prispevek in nastal je praznik, ki nas je prijateljsko povezal tudi ob tako slovesnem trenutku, kot je prestop v novo leto. Bolje, to je bila novoletna "tridnevnička", saj je veselo vzdušje ob glasbi zavladovalo že prejšnji večer, ko smo skupaj pripravljali prostor v telovadnici na drevoredu, in se končal na novo leto pozno popoldne, ko smo se po obveznem počitku skoraj vsi ponovno zbrali okoli skupnega omizja s klobasami in preostalimi dobrotami, se še malo razživali ob igrah in glasbi ter končno vse pospravili za sabo. Tudi to ponovno snidenje nekaj pove o naši povezanosti.

Seveda je bilo najlepše na silvestrovo. Doživeli smo nekaj res lepih trenutkov, zagotovo pa so najbolj uživali otroci, ki so z izjemo dojenčkov omagali šele v zgodnjih jutranjih urah. Ostale nam bodo v lepem spominu skupne igre, pri katerih smo mladostno sodelovali prav vsi: gnilo jajce, zastavica z variantami, mimiranje besed in pojmov. Na blazini pod telovadno lestvijo je bilo ves čas vse živo. Otroci so navijali za nas mame, ko smo kot kraljice stopale po poti, ki so nam jo pripravljali uslužni vitezi. Skupno smo plesali račke in vlakce, pa tudi najstniške ritme. Doživeli smo pogovor z voditeljico silvestrske oddaje po tržaškem radiu, o nas sta v živo spregovorila Manuela in Kazimir. Odgovorni za kuhinjo z Ani in Andrejem na čelu so nam skuhalo okusno novoletno paštašuto. Posebno lepo pa je bilo opolnoči, ko so se otroci v temi posedli v krog pred nami okoli prižganih lučk in smo vsi skupaj zapeli in glasno priklicali novo leto. Potem so radostno zapraskele njihove kresničke v pozdrav prihajajočemu letu in na vrsti je bil še obvezni Straussov valček, ki ga ni bilo nikoli konca.

S tem doživetjem smo torej skupno priplesali v novo leto. Sposodimo si naslov znane Avsenikove uspešnice, da izrazimo željo na prehodu iz starega leta v novo: da bi si ostali prijatelji še naprej in da bi nas bilo v prihodnje še več! Prijateljskim družinam, ki se niso mogle udeležiti praznovanja, voščimo sreče, zdravja in miru polno novo leto 1999. Želimo si, da bi bile z nami povezane skozi vse leto in da bi skupno uresničevali pobude, ki prihajajo iz src te naše skupnosti. Ker se nas v tem sproščenem novoletnem času še drži duh praznovanja, naj vas že sedaj povabimo na naslednje. Za pust predvidevamo, da nas bo ponovno zasrbelo pod petami...

V sredo, 23. decembra, je zadnjič v minulem letu zasedal sovodenjski občinski svet. Z večino glasov je bil odobren predlog za omejevanje posegov občinskih svetovalcev. Slovenska skupnost je bila proti uvedbi predloga, ki določa, da vsak svetovalec lahko poseže samo enkrat in to samo z enim vprašanjem. Na vprašanje mu odgovorijo in, če z odgovorom ni zadovoljen, mora za dodatna pojasnila prositi s pismeno prošnjo. Župan je dejal, da je postala točka dnevnega reda "razno" za svetovalce (opozicije, op.p.) pomembnejša od dnevnega reda samega in so se zato odločili za novi način ukrepanja. Svetovalec SSK Branko Černic pa je takoj dejal, da je že od leta 1975 nepretargoma svetovalec v sovodenjski občini in se mu zato zdi neumno, da je do takega predloga prišlo, saj po njegovem občinski svet v Sovodnjah ni rimski parlament, kjer govorijo ure in ure; v Sovodnjah pa bi se dalo z lahkoto sešesti občinske seje, daljše od dveh ur. Zato je bil Černic mnenja, da je nedopustno jemati pravico svetovalcem, da bi večkrat posegali v debato. Svetovalska skupina SSK je energično posegla v bran že ustaljenih pravic nastopanja v občinskem svetu, ker je mnenja, da je novi predlog uperjen proti manjšini in je z njim uprava dejansko odpravila točko "razno", med katero so svetovalci posredovali vprašanja občanov.

filozofov preteklosti in sedanjosti, kot Karla Rahnerja ali sv. Avgušтина. Omenil je tudi iz naše stvarnosti lik glasbenika Lojzeta Bratuža, ki je prav ob božični pesmi tragično zaključil svoje življenje. Govornik je še posebej podčrtal vlogo cerkvenega petja in pesmi sploh ter se spomnil vseh, ki se za to plemenito žrtvujejo.

Nastopajoči zbori so predstavili pesmi skladateljev Galusa, Gruma, Belarja, Klančiča, Cveka (prir. Zdravko Klanjšček), Gruberja (prir. Lojze Bratuž), Zupana, Premrla in Kramarja. Pri orglah sta spremljali Lojzka Bratuž in Dalia Vodice.

Božičnega koncerta se je udeležilo prav lepo število ljudi, ki prav v tem času tako radi prisluhnemo slovenski vedno lepi božični pesmi.

MLADINSKI PEVSKI ZBOR VRH SV. MIHAELA

PESTRO BOŽIČNO DELOVANJE

DORIANA DEVETAK

V četrtek, 24. decembra lani, so mladi člani MLPZ z Vrha sv. Mihaela v družbi skavtov koledovali. Po vasi so raznašali betlehemsko lučko, obiskali družine, jim peli božične pesmi in voščili veliko dobrega. Skoraj vsi vaščani so jih lepo sprejeli in jih obdarili. Ob zaključku koledovanja je mlado družbo pričakala obložena miza s paštašuto in sladicami, ki sta jih pripravili skrbni mami Gabriella in Anamarija.

V nedeljo, 27. decembra, je bilo na dan sv. Družine v vrhovski cerkvi res živahno. Po maši in vsakoletnem bla-

goslovu otrok, v spomin katerega je vsak prejel voščen izdelek - jaslice (delo invalida), je MLPZ pripravil res prijetno božičnico. Člani zbora so podali kratek odski prizorček Jezuščkovo darilo.

Nastopajoči so lepo uprizorili, kako smo ljudje večkrat majhni po duši in ne pomislimo, kako malo je potrebno, da nekoga osrečimo: topli dlan in prijazni nasmehek. Poleg tega iz bojzani odklanjamo, kar ni nam enako. Vsi ti, ki so veliki po duši, naj ostalim pomagajo, da se bodo naučili sprejemati razlike, napake in težave ostalih ljudi.

OBČINSKI SVET V SOVODNJA

ODOBREN OMEJEVALNI
PREDLOG ZA POSEGE
OBČINSKIH SVETOVALCEV

V sredo, 23. decembra, je zadnjič v minulem letu zasedal sovodenjski občinski svet. Z večino glasov je bil odobren predlog za omejevanje posegov občinskih svetovalcev. Slovenska skupnost je bila proti uvedbi predloga, ki določa, da vsak svetovalec lahko poseže samo enkrat in to samo z enim vprašanjem. Na vprašanje mu odgovorijo in, če z odgovorom ni zadovoljen, mora za dodatna pojasnila prositi s pismeno prošnjo. Župan je dejal, da je postala točka dnevnega reda "razno" za svetovalce (opozicije, op.p.) pomembnejša od dnevnega reda samega in so se zato odločili za novi način ukrepanja. Svetovalec SSK Branko Černic pa je takoj dejal, da je že od leta 1975 nepretargoma svetovalec v sovodenjski občini in se mu zato zdi neumno, da je do takega predloga prišlo, saj po njegovem občinski svet v Sovodnjah ni rimski parlament, kjer govorijo ure in ure; v Sovodnjah pa bi se dalo z lahkoto sešesti občinske seje, daljše od dveh ur. Zato je bil Černic mnenja, da je nedopustno jemati pravico svetovalcem, da bi večkrat posegali v debato. Svetovalska skupina SSK je energično posegla v bran že ustaljenih pravic nastopanja v občinskem svetu, ker je mnenja, da je novi predlog uperjen proti manjšini in je z njim uprava dejansko odpravila točko "razno", med katero so svetovalci posredovali vprašanja občanov.

Odbornik Custrin je povedal, da bo uprava namenila iz prebitka 1997 (117.488.000 lir) okrog 50 milijonov za popravilo cest in pločnikov v Sovodnjah in 15 milijonov za pripravo ustreznih analiz za bonifikacijo odlagališča smeti v Malniščah. Z analizami bi potem občinska uprava lahko prosila deželno upravo za denarno pomoč. Na vprašanje svetovalca SSK Ožbota je odbornik Custrin pojasnil, kako ni bilo nikdar rečeno, da mora to opraviti pokrajina, kajti zakon ji poverja samo

nadzorstvo nad podobnimi postopki. Breme za ureditev stanja je naloženo občini. Znesek 15 milijonov je predpogoj, ko občina ne razpolaga z lastnimi sredstvi, da lahko zaprosi deželo za finančno pomoč. Ob koncu je gledel znesek 15 milijonov dodal, da bo vnesla uprava v proračun 1999 nekoliko višjo postavko. Ko je načelnik svetovalske skupine SSK Klede zapisal za dodatna pojasnila, mu je župan prikladal odobren predlog o omejenih posegih. Tako je bil odborov sklep odobren z večino. Svetovalska skupina SSK se je (kljub javnemu dokazu, da je zadeva odlagališča v breme uprave) vzdržala. To dokazuje tudi znesek 15 milijonov lir. RD

BOŽIČNI PRAZNIKI V GORICI

Prazniki so za nami. Božični čas je potekel dokaj tradicionalno in mirno. Goričani so se najprej predali veliki predpraznični mrzlici, nato pa se je atmosfera v mestu za sveti večer umirila. Ljudje so božični dan pričakali v glavnem v družinskem krogu ob jaslicah in drevescu. Po mestu so bile polnočnice, tudi slovenska pri sv. Ivanu. Na Božič pa so bile povsod dobro obiskane maše, ki sta jih spremljali božična pesem in glasba. Hladno, a lepo vreme je prispevalo k temu, da so se Goričani bolj držali doma. V stolnici je opravljal slovesne božične obrede goriški nadškof p. Bommarco, ki je na božični dan tudi obiskal slovenske vernike pri sv. Ivanu in jim zaželel srečne praznike.

Tudi novo leto je že mimo. Goričani so ga pričakali tako doma kot tudi v samem mestnem središču, kjer je bil po polnoči bogat ognjemet na goriškem gradu. Ves božični čas je lepo zaključil praznik Treh kraljev.

V preteklih tednih je bilo na Goriškem veliko prireditev; o nekaterih bomo zaradi pomanjkanja prostora pisali prihodnjič. Naj omenimo le koncert-javno snemanje, ki ga je priredil slovenski program deželnega sedeža RAI pri sv. Ignaciju, in koncert zbora Podgora v Avianu. Bralcem in sodelavcem se opravičujemo. / URED.

IN MEMORIAM

STANISLAVA
ČERMELJ
RUSTJA

Zadnji dan leta so v Sv. Križu pri Ajdovščini pokopali Stanislava Čermelja, ki se je rodil 18.5.1925 v Dobravljah. Pogrebna maša je bila v Sv. Križu ob veliki udeležbi sordnikov, prijateljev in znancev. Med mašo in ob odprtem grobu je domači zbor ubrano in ganljivo zapel nekaj primerljivih pesmi. Čermeljeva sedaj počiva v družinski grobnici ob hčerki Vidi.

Pokojnica je med vojno opravila italijansko učiteljsko maturo v Gorici. Po maturi je bila nekaj časa v službi na goriški občini. S prof. Viktorijo Komjanc sta organizirali pomoč internirancem v Gonarsu. V tej dobrodelni akciji so bili posebno aktivni v Gorici kanonik msgr. Mirko Brumat in Marijine družbenice. Zbirali so pakete in darove po primorskih župnijah in jih posredovali internirancem v Gonarsu. Pri tem je bila v izredno pomoč učiteljica Mila Dovgan, ki je takrat učila v Gonarsu.

Po vojni se je pokojnica iz Gorice vrnila domov. Kot učiteljica je poučevala štiri leta v Črnem Vrhu nad Idrijo. Po l. 1947 pa je začela primanjkovati učiteljev na italijanskih šolah v Istri; ker so se italijanski učitelji izselili v Italijo, so gđ. Čermelj poslali v Buje, potem v Izolo in nazadnje v Piran. V tem času je končala tudi višjo pedagoško šolo v Ljubljani, in sicer naravoslovne smeri. Zato je učila tudi na tamkajšnji italijanski gimnaziji. Potem se je vrnila na Goriško. Tu se je l. 1955 poročila z dr. Danilom Rustjo. V zakonu so se jima rodili štirje otroci.

Na Goriškem je na osnovnih šolah učila polnih 23 let (Plešivo, Jazbine, Jamlje, Dol, Sovodnje, Gorica). Zadnje njeno mesto je bilo na šoli France Bevk v Gorici; nato je stopila v zaslužni pokoj. Kot učiteljica je bila vestna, stroga, delavna in odločna, zlasti je gojila materinščino in znanstvene vede. Vedno je veliko brala, segala po naših časopisih in revijah. Udeležila se je številnih potovanj po Evropi v organizaciji Katoliškega glasa, saj je bila razgledana in željna znanja. Njeno zadnje potovanje je bilo v Lurd v bolniki. Globoko verna se je izkazala tudi med dolgo boleznijo; vdano je prenašala težave, pogosto prejemala zakramente in še stalno brala. Nazadnje jo je drugič zadela možganska kap, zaradi katere je umrla 26. decembra v goriški bolnišnici.

Možu in otrokom naše sožalje, pokojnici večni mir in pokoj pri Bogu.

DOLGOLETNA GORIŠKA TRADICIJA

BOŽIČNI KONCERT
V STOLNICI

Že vrsto let prireja Združene cerkvenih pevskih zborov v Gorici tradicionalni božični koncert. In tako je bilo tudi letos. Na koncertu so skupno nastopili štiri zbori (moralo bi jih biti pet, a je štmaverski moški zbor odpadel zaradi boleznih med pevci). Tako so se predstavili mešani zbor Podgora (dir. Mirko Špacapan), moški zbor Mirko Filej (Zdravko Klanjšček), mešani zbor Štandrež (Tiziana Zavadlav) in mešani zbor Rupa-Peč (Zdravko Klanjšček). Vsak zbor je odpel po tri pesmi. Pred koncertom je bil še blagoslov z zahvalno pesmijo.

Božični nagovor je imel župnik iz Vrtojbe Anton Gleščič. Lepo in primerno se je spomnil božične poslanice miru in ljubezni in pri tem ustrezno citiral razne misli velikih krščanskih teologov oz.

IN MEMORIAM

MILENA
FRANDOLIČ
VD. PAHOR

Na praznik Brezmadežne popoldne se je oglašil zvon in naznanil, da je v Gospodu zapala znana in priljubljena vaščanka iz Jamelj Milena Frandolič vd. Pahor. Pred meseci je bila operirana na slinovki-pankreasu in upala, da bo ozdravela. A bolezen je neizprosno napredovala. Dočakala je 63 let.

Na god Loretske Matere božje je bil pogreb z veliko udeležbo vaščanov in tujcev. Iz domače hiše, kjer je od staršev podedovala trgovino, so jo prinesli v domačo cerkev, kjer je bila krščena, birmana, poročena in prihajala prejemat milosti sv. maše in zakramente. Redno je prejela zakramente za prve petke in sobote. Lani se je razveselila, da je lahko prisostvovala tudi posvetitvi nove cerkve v Dolu. Prišla je v Dol, ko je kip Fatimske M.B. prihajal v zgodnjem jutru iz Slovenije in se ustavil v novi cerkvi za sv. mašo. Tega dogodka je bila zelo vesela in ga je rada drugim pripovedovala.

Pokojna zapušča hčerko Martino z družino in sina Nikolaja, ki sta zgodaj ostala brez staršev. Pustila nam je dober zgled pridne, skrbne matere, dobre gospodinje in zavedne Slovenke. Naročena je bila vsa leta na Katoliški in Novi glas, vsako leto je kupovala mohorjeve in jih rada prebirala. Za vse ji Bog povrni v večnosti. Domačim izražamo iskreno sožalje. Hči Martina, sin Nikolaj, sestre Marija z družino v Vidmu in Nela z družino v Ronkah in sorodniki se zahvaljujejo vsem, ki so bolno Mileno obiskovali in se udeležili pogreba. Tudi uredništvo in uprava Novega glasa sočustvujeta ob izgubi drage mame in izražata sožalje sorodnikom.

AP

AJDOVSKI KOSOV-
LOVCI V ŠTANDREŽU

Moški pevski zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine je že znana pevska skupina in je ni treba posebej predstavljati. Za letošnje božične praznike je pripravila celovečerni koncert božičnih pesmi domačih in tujih avtorjev. Zanimivo pa je, da bo prvič v zgodovini svojega obstoja ta pevski zbor nastopil v župnijski cerkvi v Štandrežu. V nedeljo, 17. januarja, ob 17. uri bomo

IZNAJDLJIVA USTVARJALNOST MLADIH

ODMEVI Z NEKATERIH
ŠOLSKIH BOŽIČNIC

IVA KORŠIČ

Pred najlepšim in najbolj pričakovanim zimskim praznikom, Božičem, so tudi na Goriškem mali cicibančki iz vrtcev, šolarji in srednješolci pripravili priljubljene božične prireditve, katerih se je udeležilo veliko staršev in drugih navdušenih poslušalcev. Vse so bile vestno pripravljene, povezovala jih je skupna želja, da bi že vendar zavladala mir in ljubezen na zemlji in da bi bili ljudje bolj strpni med seboj in bolj dovtetni do sočloveka, ki je v stiski. Otroci so pripravili recitacije, kratke prizore in povsod so prisrčno zapeli lepe božične pesmi.

Tako so števerjanski otroci zaigrali prizorčke o angelčkih, o sveti družini in otroci, ki iščejo Jezusčka. Štandreški šolarji pa so poleg tradicionalne božičnice obnovili že pozabljeno navado kolesarjenja. Malčki otroškega vrtca iz ul. Brolo so s prvošolčki ob klavirski spremljavi Damjane Čevdek ljubko recitali pri povestici o snežinkah, ki se igrivo spuščajo na zemljo. Učenci OS Župančič pa so po posameznih razredih spregovorili o prijateljstvu, ki je še vedno največji zaklad; povedali so tudi legendo o medvedku in pa pomenljive misli o otrocih, ki imajo pravico do ljubezni v družini, do izobrazbe, varstva in vsestranske pomoči odraslih. S temi globokimi mislimi in s svojim nežnim petjem božičnih melodij pod vodstvom učiteljice Kety Tabaj so nastopili tudi v kapeli Zavoda sv. Družine na božičnem srečanju ostarelih v sredo, 16. decembra. S svojim nastopom so poslušalce obdali s toplo otroško milino in nedolžno skrivnostno božično vzdušje je zavladalo v posvečenem prostoru. Go-

stje so v duhu prav gotovo podoživljali božične trenutke iz davnih mladih dni. Sestre so se iz srca zahvalile učiteljicam in malim izvajalcem ter izrazile željo, da bi to srečanje, ki se je ponovilo že tretjič, postalo lepa navada.

Drugošolčki in tretješolčki so zapeli tudi ob domačih jalsicah gospoda Antona Podveršiča na Solkanskem polju - omenili smo jih že v božični številki našega tednika. Prijazna gospodinja Marica je šolarjem postregla s sladkimi dobrotami in čajem ter vsakemu podarila hlebeček kruha, ki ga je spekla v krušni peči.

Šolarji OS J. Abram iz Pevme in L. Zorzut s Plešivega so pa namesto tradicionalne božičnice v soboto, 19. decembra, v veliki dvorani KC Lojze Bratuž številni publikli predvajali zanimiv dokumentarni film o vinarstvu v Brdih, ki je nastajal v štirih letih podrobnega raziskovalnega dela "na terenu" ob prizadevnih pomoči vzgojiteljev - posebej moramo omeniti mentorico projekta učiteljico Jožico Žnidaršič - in prijaznem sodelovanju briških vinogradnikov, kletarjev in someljejev. Ti so zvedavim učencem razkrili, kako je treba obdelovati trto, da jese-

ni obrodi zlahten sad, ki se za sv. Martina spremeni v sladko kapljico, in kako moramo ravnati z njo, da se ohrani dobra.

Tudi božičnica, ki so jo staršem pripravili srednješolci v torek, 22. decembra, v sicer za to priložnost pretesnem razredu, je bila za številne udeležence pravo presečenec. Pod božično smrečico so namreč dijaki eksperimentalnega 2.b. razreda postavili na ogled svojih 24 literarno-likovnih izdelkov - pravih knjižic -, ki so nastali na spodbudo prof. Lucane Budal. Likovna zasnova se je porodila med urami soprisotnosti slovenskega jezika in likovne vzgoje, dopolnila in izpilila pa se je v popoldanskih urah. Tri izmed teh božičnih zgodb, ki jih združujeta nesebična ljubezen in nepričakovana sreča, ki jo izkušeni protagonisti občutenih pripovedi doživijo na sveti večer, so prebrali dijaki na božični prireditvi. Poleg tega pa smo lahko prisluhnili željam in voščilom v verzih, ki so jih sestavili dijaki prvih razredov. Pod vodstvom prof. Rosande Kralj so lepo zvenele božične pesmi raznih narodov in tudi flavte, na katere so mladi zaigrali nekaj božičnih skladbic. Kot skoraj na vseh tovrstnih srečanjih je na koncu ob spremeljavi prečne flavte tiho zaplavala Gruberjeva Sveta noč.

OD 5. DO 13. JULIJA 1999

POTOVANJE Z NOVIM GLASOM
NA POLJSKO IN V LITVO

Naš tednik Novi glas pripravlja poletno potovanje na Poljsko in Litvo. Spored: polet iz Benetk v Varšavo, nato z udobnim avtobusom v Krakov, obisk znamenitosti mesta in okolice s podzemnimi solinami, znamenita božja pot Čenstohova, Osvieim ali Auschwitz, nekdanje taborišče in kraj smrti sv. Maksimilijana Kolbeja, Wadowice, rojstni kraj papeža Janeza Pavla II., Niepokalanov in drugi kulturni spomeniki; potovanje z avtobusom v Litvo, ogled me-

sta Kaunasa, prestolnice Vilnusa, starodavne prestolnice Trakai ob lepem in čudovitem naravnem okolju, vrnitev z letalom iz Vilnusa v Benetke. Vabimo vas na to enkratno potovanje, ki bo ostalo neizbrisno v vašem spominu kot obisk lepih krajev in zanimivosti, ki so značilne za Poljsko in Litvo.

V prihodnje bomo objavili še druga navodila in ceno potovanja, vpišite pa se lahko že takoj!

SLOVENSKE CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL

Srečanja z glasbo 1998/99

SPREHOD V OPERO

Solisti iz Argentine: Cvetka Kopač, Ani Rode, Silvia Bunge, Matej Debevec, Matija Debevec, Armando Noguera, Luka Debevec-Mayer. Klavir: Ivan Vombergar. Mojster petja: Victor Srujo. Na programu: Mozart, Puccini, Donizetti, Purcell, Offenbach, Massenet. Kulturni center Lojze Bratuž, sobota, 9. januarja 1999, ob 20.30.

GLASBENA MATICA - GORICA V SODELOVANJU
S KULTURNIM DOMOM - GORICA

organizira v goriškem Kulturnem domu naslednje KONZERTE:

- PETEK, 15.1.1999, OB 20.30: PIHALNI ORKESTER IN TOLKALA, Serenade Ensemble - Trst, Aljoša Starc - klavir, Emanuele Quarngal - oboa, Romolo Gessi - dirigent. SPORED: G. Donizetti, C. Gounod, N. Rimsky-Korsakov, I. Hmeljak, G. Gershwin
- PONEDELJEK, 15. MARCA 1999, OB 20.30: KONCERT ZA DVA KLAVIRJA IN ENEGA PIANISTA, Alfredo Tisocco-klavir. SPORED: E. Granados, I. Albeniz, E. Satie, A. Tisocco
- PONEDELJEK, 12. APRILA 1999 - OB 20.30: DUO ŠIŠKOVIČ-MALLOZZI - TRST, Črtomir Šiško-klavir, Simona Mallozzi-harpa. SPORED: U. Krek, P. Ramovš, L. Lebič, G. Donizetti, G. Rossini

DAROV

ZA KULTURNI center Lojze Bratuž: Viktorija Polak 5.000.000 lir.

ZA SLOVENSKE Karitas za nabavo sredstev invalidnim otrokom: v spomin na mamo Helko ob Božiču svojci 2.000.000 lir.

ZA Cvetje v cerkvi na Peči: N.N. 20.000; N.N. 10.000 lir.

ZAMISLJON p. Kosa: N.N. Rupa: 50.000; N.N. Vrh 100.000; Jušta in Dančič z druž. 100.000; N.N. Rupa 150.000; N.N. 50.000 lir.

V SPOMIN na drago mamo Angelo daruje druž. Vetrh za KCLB, za Zavod sv. Družine in za misijone po 100.000 lir.

DRUŽINA PE v spomin na prijatelja Danila Juga 100.000 za sklad Mali vitez iz Ljubljane, ki skrbi za otroke z rakastimi obolenji, in 100.000 za sklad Casa di Natale iz Aviana.

V SPOMIN na pok. Angelo Vetrh darujeta Karlo in Herminija Bonutti, Rim, za župnijo sv. Ivana in za skavte po 40 ZDA \$.

ZA CERKEV v Števerjanu: Bogomil Ciglič, Canada 40.000; N.N. 100.000; N.N. upokojenec 100.000; Čeda Srebrnič 85.000; Marijan Perše 100.000; letnik 1948 ob srečanju 100.000; v zahvalo za srečno opravljeno trgatv druž. Aleš Komjanc 100.000; N.N. 100.000; N.N. 100.000; za popravilo orgel N.N. 100.000; letnik 1943 ob srečanju 200.000; N.N. 56.000; N.N. 500.000; Uršula Dornik in Anica Sosol 32.000; N.N. v zahvalo za srečno opravljeno trgatv 100.000; namesto cvetja pok. Vidi Debenjak druž. Marino Humar 100.000; druž. Remigij Ciglič ob krstu Petre Cecilije v spomin na babici Cecilijo in Rozalijo 100.000; isto druž. Bogdan Ciglič; v spomin na pok. mater Vido Debenjak-Maraž 50.000; N.N. za popravilo orgel na obletnico očetove smrti 100.000; žena in družina ob 10. obl. smrti Jožefa Gravnarja za ogrevanje 100.000 in za sklad pok. S. Mihaelangele Maraž 50.000 lir; N.N. briše posojilo cerkvi za popravilo župnije 1.000.000; za cerkveni pevski zbor v Števerjanu v spomin na pok. Vido Debenjak druž. Langoz Bukovja 100.000; N.N. za Novi glas 100.000; N.N. za Ognjišče 100.000; N.N. za Števerjanski cerkveni pevski zbor 100.000; N.N. za onkološki center v Avianu 100.000 lir.

ZA CERKEV na Jazbinah: letnik 1943 ob srečanju 85.000 lir; Karmela Štekar 100.000 lir.

ZA CERKEV v Jamljah: v spomin na pokojno Mileno Frandolič vd. Pahor namesto cvetja na grob sestra Marija 500.000, teta Melanija in Maks 250.000, sestra Nela 50.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Mihaela Pavletič 100.000; N.N. 30.000; N.N. 50.000; isti za cvetje v cerkvi 20.000 lir; Anica Ferlat 20.000; N.N. 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Dorina Tomsč Furios v spomin na svoje drage pokojne 50.000; Jelka Petean Malič 100.000; Pavel in Viviana Paoletti za cvetje 50.000; A.M.D. 100.000; S.K.M. 50.000; Zora Devetak Malič 40.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrijah: Ljudmila Špacapan Florenin 50.000; Marija Marušič Del Pra 25.000; Olga Brajnik Vinotti 30.000; D.K. 30.000; S.Ž.D. za ogrevanje 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrh: Markotinov namesto cvetja na grob Petra Devettija 175.000 in za MLPZ Vrh sv. Mihaela 175.000; N.N. za ogrevanje 50.000; Miranda in Boris ob krstu hčerkice Nikol 50.000 lir.

ZA LAČNE otroke v misijonih: SOŠ Josip Abram Pevma 8.200; Alma Pavletič Rupa 50.000 lir.

ZA SEMENIŠČEV Vipavi: Danila Vidau Opčine 50.000; N.N. Sv. Ivan Trst 50.000; N.N. Opčine v spomin na Valerijo Žerjal, Štefanijo Gornik in prof. Aleksandra Ivanova 100.000; N.N. 1.000.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: N.N. 1.000.000 lir.

ZA NOVI glas: Zlatka Legiša 50.000; Inzko Valentin 28.000; L.S. 5.000; Vrh-Gabrije, Rupa-Peč za objavo darov 100.000 lir.

ZA SLOVENSKE Karitas: Marija Grudina 50.000; župnija Zgonik za poplavljenca 470.000; Cilka 50.000 lir.

ZA LAČNE po svetu: Marija Grudina 50.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ernesta Sakside v spomin na nečakinja Alenko Cirila 200.000 lir.

V SPOMIN na Mileno Frandolič in moža Pepija Pahorja Silva Fonda za cerkveni zbor cerkvi 100.000 in za cerkev v Jamljah 200.000 lir.

ZA PASTIRČKA N.N. 30.000 lir.

ZA MISIJONARJA brata Bajca A.S. 1.000.000 lir.

OBVESTILA

RADIO TRST/A bo začel predvajati Cecilijanko '98 v ponedeljek, 11. januarja, vsak dan od ponedeljka do petka ob 12.40 po vrstnem redu nastopajočih.

ŠIRŠI ODBOR ZSKP se bo sestel v četrtek, 14. januarja, ob 20.30 na sedežu v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

PDG NOVA Gorica. V nedeljo, 10.1., ob 18. uri (Red B) in v ponedeljek, 11.1., ob 20.30 (Red A) bo v Kulturnem centru Bratuž tretja letošnja gledališka predstava v abonmanju SSG (sezona 98/99), in sicer gostovanje Primorskega dramskega gledališča z Barnasevo tragikomedijo *Ni tako slabo, kot izgleda* (rež. Jaša Jamnik). Gostovanje prireja v goriškem abonmanju SSG iz Trsta v sodelovanju s Kulturnim domom iz Gorice in Kulturnim centrom Bratuž. Za informacije Kulturni dom v Gorici (ul. I. Brass 20 - tel. 0481-33288).

SOŽALJA

Ob izgubi drage žene in mame STANISLAVE ČERMELJ RUSTJA izrekajo uredništvo in uprava Novega glasa, Pastirčka in Goriška Mohorjeva družba družini iskreno sožalje.

Vodstvo Kulturnega centra Lojze Bratuž in člani mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž izrekajo Barbari Rustja in ostalim članom družine iskreno sožalje ob izgubi drage mame STANISLAVE.

Ob smrti naše drage učiteljice STANISLAVE RUSTJA se je s hvaležnostjo spominjajo in se ji zahvaljujejo njeni učenci letnika 1969.

Ob izgubi dragega moža, očeta in nonota PETRA DEVETTE izreka cerkveni in mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela iskreno sožalje družini in sorodnikom.

ČESTITKE

Na tržaški fakulteti za matematiko, fiziko in naravoslovne vede je 17. decembra 1999 z odlično oceno diplomirala iz nuklearne fizike LUCIJA VALENTINČIČ. Iskreno ji čestitajo Mirjam, Lojzka in znanci.

VOŠČILA

PD in MPZ Rupa-Peč, ŽPS in ŽGS Rupa-Peč in Gabrije - Vrh želijo vsem župljanom osrečujočo božjo bližino v letu 1999.

Odborniki društva Tržič voščimo vsem Slovincem zdravo in uspešno leto 1999.

ZAHVALA

Na dan sv. Štefana je tiho odšla naša predraga žena, mama in stara mama

STANISLAVA ČERMELJ RUSTJA

Z neizmerno ljubeznijo se te vedno spominjamo tvoji najdražji

mož Danilo, hčerka Milena z Milančkom, sin Goran s Katico in Ivančkom, hčerka Barbara z Martinom ter brat in sestre z družinami.

Pokopali smo jo na silvestrovo v Sv. Križu na Vipavskem. Iskrena zahvala vsem, ki ste jo na katerikoli način pospremili k zadnjemu počitku.

Gorica, 7. januarja 1999

KNJIŽNA NOVOST / "STOJI, STOJI, LIPICA"

UČENJE KLAVIRJA S POMOČJO LJUDSKIH MELODIJ

ERIKA JAZBAR

V decembrskih dneh so v občinski dvorani v Špetru predstavili novo publikacijo z naslovom *Stoji, stoji, Lipica*, katere avtorica je Paola Chiabudini, izdala pa sta jo Kulturno društvo Ivan Trinko iz Čedadu in založniška zadruga Lipa iz Špetra.

Knjižna novost nosi podnaslov *Od ljudskih pesmi do študija klavirja*, dejansko pa nakazuje izvirno metodo poučevanja klavirja za najmlajše, ki temelji na ljudski pesmi. Avtorica publikacije je namreč profesorica klavirja na Glasbeni šoli v Špetru z dolgoletno učno izkušnjo.

V uvodnih stavkih tako predstavlja svoje delo: "Po desetih letih poučevanja klavirja, ko sem uporabljala različne tradicionalne učbenike in metode, sem se odločila za poskus, da otrokov pristop h glasbilo pospremem samo s pomočjo domačih ljudskih pesmi. (...) Otroci so bili zelo navdušeni in ukaželjni in še nikoli prej nisem naletela na tako neposredno čustveno motivacijo."

Iz bogate zakladnice tradicionalnih ljudskih pesmi Nadiških dolin izhaja gradivo, ki ga je raziskovalka uporabljala za svojevrsten učbenik. Pesmi so v slovenskem beneškem

narečju, imajo pa trojno nalogo, in sicer prispevati k ohranjanju delčka tiste dediščine, od katere se ljudje danes oddaljujejo, nuditi otrokom, ki izhajajo iz drugačnega okolja, možnost, da se taki tradiciji približajo in jo vzljubijo, ne nazadnje pa pritegniti najmlajše, naj se učijo preprostih in privlačnih vzorcev ljudske pesmi. Petje je namreč po avtoricinem mnenju najpomembnejše sredstvo za ujanje gojenca v igranje na instrument, saj usklajuje tehnično in teoretično napredovanje s sposobnostjo osvajanja bistva glasbe.

Pri učenju pomagata deklici Valentin, ki je glavni junak knjige, še dva prijatelja: medvedek Med in gozdni možiček Škrat. Vesela družina

nas popelje v svet ljudskih pesmi, ki se izvajajo v raznih okoliščinah in priložnostih, nemajhno vlogo pa igrajo pri tem črnebele ilustracije, za katere je poskrbela Marina Povolav (na sliki primer).

Po metodi iz knjige Paole Chiabudini se študij klavirja deli v tri pomembnejše stopnje, ki predstavljajo obenem tri različne didaktične momente, in sicer igranje klavirja z vsako roko posebej, združenje rok in nazadnje igranje dvojnih not.

Paola Chiabudini je bila na predstavitvenem srečanju deležna velikih pohvalnih besed, saj je publikacija dragocena iz številnih razlogov, najpomembnejše pa je predvsem dejstvo, da so jo beneški otroci že vzljubili.

DOŽIVETO ADVENTNO SREČANJE V ZNAMENJU KOROŠKE

Slovenci v Nemčiji se že desetletja radi srečujejo na raznih verskih in kulturno-družabnih prireditvah, ki jih organizirajo slovenske župnije in razna društva. V Stuttgartu so ob osamosvojitvi Slovenije leta 1991 ustanovili Kulturno društvo Slovenija, ki ves čas uspešno deluje. Letos je ob dnevu slovenske državnosti organiziralo izredno lepo prireditev, ki je privabila čez 200 rojakov. Na njej so nastopale tudi kulturne skupine iz Slovenije.

V okviru mladinske sekcije, ki jo sestavljajo predvsem mladi nogometaši, je poleg športnih nastopov v Stuttgartu in Berlinu organiziralo dne 8. septembra lani martinovanje v Stuttgartu. Na prireditvi so izstopali predvsem mladi obrazi že tu rojenih slovenskih fantov in deklet. Tudi vesela godba je bila v rokah mladega naraščaja. Mladinska sekcija kar najožje sodeluje s slovensko župnijo v mestu.

Posebno lep večer je društvo priredilo v nedeljo, 13. decembra lani. V dvorani Slovenskega doma na Stafenbergstrasse ni bilo praznega sedeža in številni rojaki so morali domov v upanju, da bo društvo večer ponovilo.

V adventno lepo okrašenem prostoru s svečkami na pogrnjenih mizah ter pecivom, ki so ga pripravile zavzete rojakinje, je predsednik društva Anton Strojani z adventno mislijo prisrčno pozdravil navzoče Slovence in Slovenke, aktivna društvena delavka pa nas je s pesmijo pospremila v božično razpoloženje.

Besedo o Koroški je imel nekdanji slovenski župnik v Stuttgartu Ciril Turk, ki sedaj živi na Koroškem in zato deželo dobro pozna. Predavanju župnika Turka je bilo lahko slediti in je obravnavalo troje: geografsko lego dežele, njen zgodovinski razvoj in stanje slovenske manjšine danes. Vsak udeleženec srečanja je prejel zemljevid s začrtanimi prehodi v Slovenijo oz. iz nje, s koroškimi jeziki, rekami, gorami, glavnimi središči s posebnim poudarkom na dolinah Zilje, Rože in Podjune.

O stanju na Koroškem danes je predavatelj natrosil veliko zanimivih podatkov: o delovanju obeh političnih strank, o šolskem in vzgojnem področju, o vlogi Mohorjeve družbe in njene knjižne založbe, o kulturnih prizadevanjih itd.

Večer je res zadovoljil vse prisotne.

CILKA NOVAK

TURNIJA GORIŠKEGA OKTETA VRTNICA (4)

"LEPO JE BLO, ŠALDU LEPO, ŠALDU LEPO..."

MARJANA REMIAŠ

Še zadnjič sem v razpihanem, mrzlem in zasneženem decembru pokukala v številne spomine, ki jih hranim z zadnjega popotovanja z Goriškim oktetom Vrtnica na Bližnji vz-

zabavni večer, v katerem smo še enkrat odpeli malodane ves slovenski repertoar in se dosita naučili jordanjskih dobrot, za katere so naše Slovenke poskrbele več kot izvrstno. Posebnost njihove kuhinje so čudovite slaščice nepozabnega

V Jeruzalemu kraj, kamor so po križanju položili Kristusa; romarji na ploščo radi polagajo roke.

hod, kjer se prav v tem času, dogajajo za svet pomembni dogodki. Spominjam se zajtrka v hotelu v Tel Avivu, ko je krajevni radio objavil vest, da odpošiljajo Združene države Amerike svoje diplomate iz Izraela in svojim državljanom-turistom zapovedujejo, naj nemudoma zapustijo deželo, ki se lahko vsak trenutek prelevi v ognjen komet. Občutek, da si sam, z devetimi prijatelji pevci, med klavircem in nakovalcem zares ni bil prijeten.

okusa in izgleda... Vrnitev po komaj dnevu postanka je bila boleča posebej za gostiteljice, ki so resno ponovile vabilo na turnejo v Jordanijo. Morda bo uresničljiva v prihodnjih letih. Vrnitev na jordanjsko-izraelsko mejo je bila naporna; prtljaga na eno, mi na drugo stran in potem čakaj. Ambasadorka je v znamenje prijateljstva na policiji, carini ali kvesturi spet pila skupno kavico prijateljstva iz ene skodelice, saj smo v zgodnjih popoldanskih urah z

Detajl iz jeruzalemske cerkve petelinjega petja, ki je postavljena na mestu, kjer je Peter trikrat izdal Kristusa.

Pevci Goriškega okteta Vrtnica so moje začudene poglede spremljali z razumevanjem; če je bila potrebna tolažba, so mi jo ponudili.

Ko smo se po petih dnevih iz Izraela napotili v sosednjo Jordanijo, smo že na meji domeli, da so več kot strogi nadzorni ukrepi potrebni med deželama, ki mejita, a sta si vendar neprestano v laseh. Stroge policijske in carinske preglede smo prenesli brez večjih težav, saj je z nami potovala slovenska ambasadorka z možem, nekoliko več čakanja pa smo doživeli ob vrnitvi iz Jordanije v Izrael. Koncerta slovenskih umetnih in ljudskih pesmi so se najbolj razveselile Slovenke, ki žive v Ammanu s svojimi družinami, in jordanjski častni konzul v Sloveniji, ki je na koncert prišel z družino. Večernemu petju v čudoviti banketni dvorani se je pridružil

redno letalsko linijo potovali iz Tel Aviva v Rim. Kljub prenekaterim zapletom in številnim vprašanjem - kje smo bili, kaj smo počeli, ali nam je kdo kaj dal, kje smo bivali, kako je ime očetu, in podobnim psihološko dobro in strateško odlično zastavljenim vprašanjem - smo srečno obsedeli na letalu, kjer se je od nas poslovila naša izvrstna gostiteljica, ambasadorka republike Slovenije v Izraelu Darja Bavdaž Kuret.

Bližnjevzhodno potovanje se je zaključilo z večerim prihodom na letališče v Ronke, kjer nas je pričakala skupina znancev. Fantje iz okteta so na izstopni pas prišli omotani v arabske moške rute, ki so izzvale smeh nas letališču. S tem sproščenim sestopom na domača tla se je naše potovanje končalo.

KONEC

Z 2. STRANI

RADIKALNI ISLAM ŠIRI TEROR

Sam Osama bin Laden je po izvoru iz južnega Yemena, zato imajo njegovi stiki s to teroristično skupino svojo logiko. Osrednji sovražnik je vedno isti: Združene države Amerike. In prav te bodo sodeležene v preiskavah o ugrabitvi. Državne oblasti so namreč prosile Federalni preiskovalni urad (FBI), naj razišče ozadje te uporniške skupine in njeno povezavo z Osama bin Ladenom. Američani so bili poklicani predvsem, ker je Osama bin Laden napovedal brezkompromisen boj proti ZDA, zato imajo ves interes, da se radikalni muslimanski ogenj zaduši.

Yemensko stanje pa je vsekako bolj zapleteno. Verjetno je to edina muslimanska država, v kateri je osrednja oblast relativno šibka, zato uživajo vse uporniške franže dokajšnjo avtonomijo. Moči nomadskih plemen ne gre podcenjevati; za nove ceste, električno napeljavno in sploh boljše življenjske razmere so se ti arabski "Robin Hoodi" neprenehoma posluževali ugrabitev, tako da je država pred dvema letoma odredila za tako dejanje smrtno kazen, toda kljub temu se število ugra-

bitev nikakor ni znižalo, kar kaže na brezupnost stanja.

Prav tako ne gre podcenjevati vojske Aden-Abyan. Državna oblast je ne priznava kot samostojne enote, pač pa le kot podružnico splošne dzhihad (svete muslimanske vojne). Ti nerazvozlani problemi pa so privedli do prelivanja krvi. Vse kaže namreč, da so državne oblasti bile obveščene o načrtu ugrabitve, zato so nedvomno sokrivi, saj niso obvestile britanskih diplomatskih krogov (večina ugrabljenih je bila Angležev).

Glavni problem v državi je majava ekonomija. V vseh prejšnjih desetletjih je kar 850.000 delavcev delalo v Saudski Arabiji, leta 1990 pa je slednja kratkomalo vse odslavila zaradi prevelike simpatije, ki jo je Yemen kazal do Iraka. Pot do trdnjše ekonomije je še dolga. Predvsem pa je v državi cela vrsta skupin in skupinic, ki so pogosto tudi pod vplivom tujih sil, ki nasprotujejo državni oblasti. Tako je v zadnjih letih prišlo do številnih napadov nad tujimi (ameriški) naftovodi na severu zaradi zahteve po razdelitvi dobička. Naftovodi so pač na yemenskih tleh! Državna oblast je za temi napadi videla direktno vpletenost Saudske Arabije, ki naj bi spodbujala upor proti oblasti.

BENEČIJA JE IZGUBILA KULTURNIKA

V 67. letu starosti je v Vidmu umrl beneški narečni pisec Luciano Chiabudini. Pokojnik se je rodil v Ščiglah v občini Podbonec, osnovno šolo je opravil v Čedadu, kasneje pa je odšel na tehnični zavod Malignani v Vidmu, zaposlil pa se je pri Državnih železnicah. Že v mladih letih se je aktivno vključil v kulturno delo; bil je zelo delaven v katoliških organizacijah tako v Vidmu kot tudi v Čedadu, pred tremi leti pa je bil med ustanovitelji društva Blankin. Zelo je ljubil odrske deske; bil je aktiven amaterski igralec in veliko je delal in pisal za Beneško gledališče. Zavzemal se je predvsem za ohranjanje beneške kulturne dediščine. Sodeloval je s časopisom Dom, revijo Emigrant in radiom. Rad je pisal tudi pesmi, povečini priložnostne; nekatere je kasneje sam uglasbil. Sodeloval je tudi na Senjamu beneške pesmi. Za njegovo pisanje, ki pa ni bilo samo v beneškem narečju, ampak tudi v furlanščini in italijanščini, je značilno to, da je rad uporabljal jezik, ki je bil lasten njegovi mladosti in njegovim staršem; z le-tem je oživil vaške in kmečke motive. Skušal je sedanjim rodovom prikazati težko, a lepo in hudomušno življenje beneških prednikov.

V OSPREDJU EU IN REFORME

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji se je v letu 1998 kar dobro živelo, o čemer so na voljo različni podatki. Zastopstva tujih avtomobilskih tovarov so v Sloveniji prodala skoraj 65 tisoč novih vozil; število ljudi, ki potujejo v tujino, tudi v eksotične dežele, skokovito narašča, povečuje pa se tudi prodaja luksuznih izdelkov najnovejše mode. Letega nudijo tudi nove prodajalne znanih trgovskih hiš iz ZDA, Nemčije, Italije in Francije, ki so jih v zadnjem času odprli v Ljubljani.

Vendar so ti znaki blaginje samo ena plat resnice. Treba je tudi vedeti, da v Sloveniji kar okoli 16% prebivalstva živi v revščini, da torej strda veliko ljudi. Njim sta največji človekoljubni organizaciji pri nas, Karitas in Rdeči križ, za Božič in Novo leto namenili več deset tisoč zavojev s hrano in drugimi osnovnim življenjskimi potrebščinami. Čedalje bolj je očitno, da Slovenija še ni socialna država, k čemur sicer zavezuje tudi ustava. Vlada je napovedala, da bo ustanovila posebno komisijo za boj proti revščini, vendar bo ta najbrž lahko reševala samo najbolj nujne primere, saj bi se boja proti socialnim in življenjskim stiskam morali lotiti s celovitimi sistemskimi ukrepi.

V Sloveniji v letu 1999 napovedujejo nadaljnjo gospodarsko rast - podobno kot lani naj bi se povečala za okoli 4 odstotke -, inflacija naj bi znašala 6,8%, nadaljevalo pa se bo tudi umiranje plač. V državi je zdaj okoli 127 tisoč brezposelnih, toda napovedujejo oživljanje zaposlovanja. Javnofinančni primanjkljaj naj bi znašal približno en odstotek bruto domačega proizvoda, kar je v okvirih, ki jih določa Banka Slovenija in skladno tudi z merili EU. Carine za blago, ki ga uvažamo bodisi iz držav članic EU ali pa iz držav, s katerimi uresničujemo sporazume o prosti trgovini, so se 1. januarja vnovič znižale. Za približno 40% blaga, ki ga Slovenija uvaža iz EU, ni carin. EU je že prej odpravila carine na slovenske industrijske izdelke, postopno pa bo petnajstica odpravila tudi količinske omejitve za brezcarinski uvoz iz Slovenije, tako imenovane "plafone".

Notranja in tudi zunanje-politična usmeritev Slovenije bosta v letošnjem letu v znamenju povezovanja z Evropo. Zanimiv je odnos do evra, nove evropske valute. Čeprav Slovenija ni članica Evropske denarne unije, je Banka Slovenije takoj po novoletnih praznikih določila menjalno razmerja dolarja do evra, ki sicer za zdaj deluje le kot t.i. papirni denar. Tudi poslovne banke pri obračunih deviznih hranilnih in drugih vlog in nasploh v svojem poslovanju upoštevajo novo evropsko valuto. O evru pa so pripravile tudi obširne in podrobne in-

formacije za svoje komite. Evro bo vplival tudi na trg delnic in obveznic. Zelo pomemben bo 1. februar, ko bo pričel veljati sporazum o pridruženem članstvu med Slovenijo in EU. Le-ta je važen predvsem zaradi nadaljnega poteka pogajanj o polnopravnem članstvu Slovenije v EU. Z začetkom veljavnosti tega sporazuma bodo začela veljati tudi nekatera prehodna obdobja, ki si jih je Slovenija izborila kot čas prilagajanja pravnemu redu Evropske unije.

ODPRAVA OMEJITEV V BANČNIŠTVU IN NA TRGU NEPREMIČNIN

Sporazum o pridruženem članstvu med Slovenijo in EU bo imel takojšnje posledice. Banke iz petnajstih držav članic velike evropske povezave bodo takoj po 1. februarju v Sloveniji lahko ustanovljale

svoje podružnice. Slovenski bančni prostor se bo torej odprl tuji konkurenci, s čimer bo konkurenca lahko bistveno znižala domače bančne marže in jih približala tistim, ki veljajo v razvitejšem bančnem svetu. Slovenija bo morala liberalizirati kapitalske tokove, saj sporazum o pridruženem članstvu zajema tudi odpravo omejitev prostega pretoka tekočih plačil in kapitala.

Kot nalaga priloga št. 13 sporazuma (t.i. španski kompromis), bo na dan njegove uveljavitve, v ponedeljek, 1. februarja, ob strogem spoštovanju načela vzajemnosti, zagotovljena tudi pravica do nakupa nepremičnin v Sloveniji tistim državljanom EU, ki so imeli tri leta stalno bivališče na ozemlju sedanje republike Slovenije. Po štirih letih od u-

veljavitve sporazuma pa bodo imeli takšno pravico vsi državljani EU.

Slovenija se bo v letu 1999 trudila, da izpolni čim več pogojev, potrebnih za polnopravno članstvo v EU. Pri tem upošteva opozorilo, ki ga je nedavno izrekel veleposlanik EU v Sloveniji Amir Nagvi, "da morajo namreč v procesu vključevanja od 70 do 80% nalog opraviti kandidatke same. Gre predvsem za prilagajanje zakonodaje in za notranje reforme. Samo petina potrebne energije bo potrebna na samih pogajanjih".

Kar zadeva notranja preoblikovanja (reformo), je v Sloveniji že sprejet zakon na dodano vrednost (DDV), ki bo začel veljati 1. julija. V parlamentu pa se bo po dveh letih priprav še ta mesec začel postopek za sprejem novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. To zavarovanje zdaj preveč bremeni proračun, saj je v naši državi okoli 460 tisoč upokojencev.

SLOVENSKI LIPICANCI OGROŽENI

V Sloveniji se je ob koncu minulega leta razširila vest, da sta Italija in Avstrija dosegli dogovor o določitvi matične vzrejne pravice za lipicance, slovite konjske pasme, ki je tudi naravni in kulturni spomenik Slovenije. Takoj se je z ostrim protestom, novinarsko konferenco in protestno manifestacijo pred poslopji avstrijskega in italijanskega veleposlaništva v Sloveniji, misije EU in slovenske vlade, odzvalo Društvo prijateljev Lipice. Protesti so bili uperjeni predvsem zoper delovanje slovenskih diplomatskih predstavnikov pri EU v Bruslju, nekaterih ministrstev ter predsednika in podpredsednika vlade. Društvo je zahtevalo celo preiskavo o delovanju vseh naštetih, ki so po njihovem mnenju krivi, da je do takšnega dogovora med Italijo in Avstrijo sploh prišlo, saj ni slovenska vlada naredila ničesar, da bi ga preprečila. Člani društva so na novinarski konferenci protestirali tudi zaradi dejstva, da obstoj Kobilarne Lipica vse bolj ogrožajo "činični komercialni interesi, ki se kažejo v načrtih za širitev igralniške dejavnosti na zemljišču kobilarne ter za zgraditev zabavišnega parka in dirkalne steze avtomobilov formule ena v bližini kobilarne, kar bo pomenilo smrtno nevarnost za obstoj lipicancev. V Kobilarni Lipica, ki jo je država s posebnim zakonom razglasila za javni zavod posebnega pomena, pa naraščajo nezadovoljstvo in spori".

V Lipici imajo zdaj nad 250 glavo čredo lipicancev. Zapleti o statusu lipicancev trajajo že dalj časa. Vodja ožje pogajalske skupine Slovenije za pogajanja z EU Janez Potočnik je pojasnil, da so slovenskim

predstavnikom v komisiji za veterino dali vedeti, da bo EU v zvezi z matično vzrejno knjigo za lipicance sprejela rezultat pogajanj med Italijo in Avstrijo. Slovenija pa bi se lahko pritožila šele, ko bo tudi sama postala polnopravna članica EU. Obstajajo pa tudi drugačna stališča. Visoki komisar za trgovino EU Karel van Miert je ob izročitvi zahtev društva prijateljev Lipice lani izjavil, da gre za jasen primer nelojalne konkurence ter da bi bilo treba odločanje o tem občutljivem vprašanju preložiti, dokler Slovenija ne postane polnopravna članica EU.

Matična vzrejna pravica za lipicance, ki naj bi jo odslej vodila Avstrija, je zelo pomembna. Za druge rejce v državah članicah EU (lipicance pa imajo tudi v ZDA) to pomeni, da bodo sicer še naprej vodili svoje knjige, vendar ob spoštovanju pravil in usmeritev, ki bi jih določali Avstriji.

Primer statusa lipicancev pa ostaja nejasen oz. nepojasnjen. Vodja pisarne avstrijskega kmetijskega ministrstva na Dunaju, Werner Wutscher, je namreč zagotovil, da se Italija in Avstrija sicer res dogovarjata, vendar glede matične vzrejne knjige za lipicance ni še nič dogovorjenega, še manj pa podpisanega. O tem se bo odločalo šele v letu 1999. Izjavil je tudi, da si avstrijsko kmetijsko ministrstvo želi tesneje sodelovati z ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Slovenije, saj bi se bilo tako mogoče izogniti marsikateremu nesporazumu. Slovenska vlada pa bo o problematiki statusa lipicancev razpravljala na prvi seji v tem letu.

M.

SLOVENSKA ZASTAVA NA SABOTINU

Dne 26. decembra 1998 je slovenska zastava ponovno zaplapolala na vrhu Sabotina, 609 metrov visokega hriba nad Sočo. Izobesili so jo predstavniki občinskih odborov Socialdemokratske stranke Slovenije iz občin Nova Gorica, Brda, Miren-Kostanjevica na Krasi in Kanal ob Soči, in sicer v počastitev Dneva samostojnosti slovenske države. Predsednik Goriške regije Socialdemokratske stranke Slovenije Niko Jurca je ob omenjenem dogodku poslal sporočilo sredstvom javnega obveščanja. V njem je zapisal, da je slovenska zastava na vrhu Sabotina prvič zaplapolala 27. junija leta 1991, ko so jo izobesili pripadniki tedanje Teritorialne obrambe iz Goriških Brd. "Kasneje," je polemično zapisal Niko Jurca, "pa se lokalnim oblastem to ni zdelo več potrebno". Člani Socialdemokratske stranke so ob dogodku na Sabotinu 26. decembra lani sklenili, da bodo slovensko zastavo na omenjenem hribu v prihodnje izobesili vsako leto ob Dnevu državnosti 25. junija in 26. decembra v čast Dneva samostojnosti Slovenije.

M.

OBVESTILO

NA MIRENSKEM GRADU bo v nedeljo, 10. t.m., potekala tradicionalna 23. božična cerkvenih pevskih zborov Goriškega pastoralnega področja. Pričetek ob 15. uri s sv. mašo, med katero bodo združeni pevski zbori peli božične pesmi. Sledil bo nastop posamičnih pevskih zborov iz naslednjih krajev: Šempeter pri Gorici, Renče, Temnica, Bilje, Štamberk, Branik, Opatje selo, Nova Gorica (Kostanjevica), Osek, Miren. Vljudno vabljeni!

PONOVNA ZAHTEVA ZA ODPRTJE MEJNEGA PREHODA GOLO BRDO

Zagotovila pristojnih italijanskih organov, da bodo prehod za maloobmejni promet v Golem Brdu do konca leta 1998 spet odprli za promet, se niso izpolnili. Zaradi tega je župan Brd Franc Mužič slovenskemu ministru za zunanje zadeve Borisu Frlec in drugim predstavnikom slovenske, pa tudi italijanske oblasti, poslal novo pismo z željo oz. zahtevo, da bi pri mer Golega Brda po dolgem zavlačevanju in mnogih zagotovilih vendarle rešili.

Župan Brd poudarja, da so na italijanski strani omenjene prehode zavarovali brežino, ki naj bi ogrožala cesto, ki vodi v Slovenijo, zaradi česar je briška občina pričakovala, da bodo prehod za maloobmejni prehod čimprej odprli. Takšna so bila tudi zagotovila župana občine Dolenje Giovanni Crosate. Le-ta pa je sporočil, da se kljub zagotovljenim sredstvom in pridobljenim dovoljenjem dela za usposobitev ceste ne nadaljujejo, zaradi česar ni mogoče predvideti, kdaj bo mejni prehod spet odprt.

Župan Brd je ob tem zapisal naslednje: "Kot župan občine Brda izražam svojo ogorčenost nad nerazumljivim ravnanjem sosedov. Če smo sprejeli zaprtje bloka kot nepotrebno in škodljivo za ohran-

njanje dobrih sosedskih odnosov ob naši meji, smo sprejemali zavlačevanje in sprenevanje pri pridobivanju finančnih sredstev in dovoljenj, potrebnih za sanacijo, kot vzpodbujanje k nestrpnosti v našem obmejnem prostoru. Vedeti je potrebno, da je Golo Brdo edino naselje na obmejnem področju Kolovrata, od Brd do Kobarida, ki je prav zaradi dobre prometne povezave z italijansko stranjo ostalo poseljeno. Zato kršitev vseh dogovorov in vseh obljub različnih italijanskih organov tolmačimo kot oholost (aroganco) do prebivalcev Golega Brda, občine Brda in do vse Slovenije in kot kršitev idealov in ciljev Evropske unije."

Pismo, v katerem župan Brd posreduje za odprtje mejnega prehoda, so poslali tudi predsedniku republike Slovenije Milanu Kučanu, italijanskemu veleposlaniku v Sloveniji Massimu Spinettiju, ministru za evropske zadeve Igorju Bavčarju, predstavnikom deželne vlade Furlanije-Juljske krajine in tudi županu sosednje občine Dolenje. Medtem pa smo zvedeli, da je predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin pred novim letom spet zagotovil, da bo prehod v Golem Brdu kmalu ponovno odprt.

M.

PRVO ZASEDANJE NOVEGA OBČINSKEGA SVETA

SVETNIKI IZ KOALICIJE IN OPOZICIJE BODO SKUPAJ UPRAVLJALI OBČINO BRDA

Na nedavnih krajevnih volitvah v Goriških Brdih je največ glasov in s tem tudi sedežev v občinskem svetu prejela Liberalna demokracija Slovenije, ki jih ima šest; sledita Združena lista socialnih demokratov s tremi sedeži in nepolitična organizacija Zadruga lista, ki ima v novem občinskem svetu dva svoja predstavnika. Omenjeni politični stranki in nepolitična organizacija imajo v novem občinskem svetu enajst svetnikov, kar pomeni večino v svetu, ki šteje šestnajst članov. Kljub taki razvrstitvi v razmerjih politične moči pa so se zaradi vztrajanja župana Franca Mužiča iz Liberalne demokracije dogovorili, da v občini Brda ne bodo izvajali velike politike, zaradi česar so vse stranke, zastopane v občinskem svetu, dobile razne funkcije, tako da bodo svetniki iz koalicije in opozicije pravzaprav skupaj upravljali občino.

Na umestitveni seji novega občinskega sveta je bil za župana potrjen Franc Mužič, ki je bil izvoljen že v prvem krogu lokalnih volitev. Podžupana bosta Silvan Peršolja iz Zadruga liste, ki bo lahko nadomeščal župana na področjih

gospodarske dejavnosti in komunalne infrastrukture, ter Zvonimir Kristančič iz Združene liste socialnih demokratov, ki bo odgovoren za področja družbenih dejavnosti, lahko pa bo nadomeščal župana pri vodenju občinskih zasedanj. Komisijo za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja bo vodil prof. Peter Stres iz SKD, statutarno pravno komisijo svetnica iz SDS Kati Pojavnik, prvič imenovano komisijo za prekomerno sodelovanje pa bo vodil Bruno Podveršič iz SLS.

Na zasedanju je prišlo do različnih stališč glede oseb in števila članov komisije za kmetijstvo občine Brda, zato so sklepanje o tem preložili na naslednjo sejo. Svetniki so soglašali, da bodo čimprej obravnavali tudi razvojni program občine, o katerem je na "dveh branjih" sicer razpravljali že občinski svet v prejšnji sestavi. V dokumentu bodo poskušali ovrednotiti nove možnosti za napredek vinogradništva in sadjarstva, ki sta zdaj najbolj razširjeni dejavnosti, vendar pa tudi možnosti za oživitve drugih panog, npr. majhnega podjetništva in obrti.

M.

SLOVENIJA

NE BOSTA POTREBOVALI FINANČNE
POMOČI DRŽAVENOVA GORICA IN
ŠEMPETER-VRTOJBA
DONOSNI OBČINI

Po podatkih pristojne vladne službe je v Sloveniji od skupaj 192 občin le 20 tistih, ki imajo za delovanje dovolj lastnih prihodkov. Od 45 novih občin, ki so bile ustanovljene v zadnjem obdobju razvijanja lokalne samouprave, pa jih je finančno donosnih samo šest. Vse druge bodo potrebovale denarno pomoč države, ki poteka prek t.i. finančne izravnave.

Finančna izravnava bo v letu 1999 znašala skoraj 24 milijard tolarjev in bo namenjena t.i. primerni porabi. Le-ta je po zakonu o financiranju občin tisti del oz. obseg sredstev, s katerim mora vsaka občina zagotoviti nemoteno izvajanje svojih ustavnih in zakonskih nalog. Omenjena dodatna sredstva v Sloveniji prejemajo tiste občine, ki imajo manjše lastne prihodke, kot pa so njihove naloge in pristojnosti. Po izračunih fi-

nančnega ministrstva bodo nove občine od omenjene finančne izravnave dobile samo desetino oz. v povprečju 52 milijonov tolarjev na novo občino, prej ustanovljene občine pa v povprečju po 147 milijonov tolarjev.

Po omenjenih merilih spadata mestna občina Nova Gorica in nova občina Šempeter-Vrtojba med najbolj donosne občine v Sloveniji. Največji presežek denarja bodo ustvarile mestne občine Ljubljana, Maribor in Nova Gorica. Primer bogate občine pa je tudi Šempeter-Vrtojba, kar so po budniki za njeno ustanovitev ves čas zagotavljali. Zdaj je njihova zahteva uradno potrjena tudi država. Že omenjena primerna poraba v tej občini naj bi letos znašala nad 347 milijonov tolarjev, lastnih sredstev pa bo imela kar 616 milijonov tolarjev.

M.

HIT BO ŠE NADALJE
ŠIRIL IGRALNIŠTVO

Nadzorni svet delniške družbe Hit (dejavnosti hotelov, igralništva in turizma) v Novi Gorici je sklenil, da bo tudi v prihodnje vse do leta 2000 večal igralniške zmogljivosti. V Novi Gorici bodo igralnico Perla razširili tudi v zgradbo, v kateri ima sedaj prostore poslovna banka VI-PA. Za le-to bodo zgradili novo poslopje. Zgraditev novega igralniškega kompleksa načrtujejo tudi v okolici Nove Gorice, morda na območju Ajševce ali Šempetra. Povečali bodo tudi igralnico, ki jo ima Hit v Kranjski Gori. Postopno nameravajo začeti tudi z vlaganjem sredstev in igralniškega znanja v tujino.

Po prvih nepopolnih in neuradnih podatkih je Hitove igralnice lani obiskalo skupaj nad milijon 842 tisoč gostov, med katerimi so prednjačili Italijani. Od tega jih je bilo največ v hotelu Park in v zabaviščnem središču Perla v Novi Gorici, namreč nad 703 tisoč oz. 895 tisoč. Hitove igralnice v Novi Gorici, Kranjski Gori, Rogaški Slatini in na Otočcu (blizu meje s Hrvaško) pa so imele skupaj okoli 275 milijard lir prometa.

Revija Podjetnik, ki izhaja v Ljubljani, je med najpomembnejšimi izjavami znanih gospodarstvenikov in politikov, ki so jih dali v letu 1998, navedla tudi izjavo Branka Tomažiča, enega izmed vodilnih uslužbencev Hita in predsednika Združenja igralnic Slovenije. Dejal je naslednje: "Zakonodaja na področju igralništva je prava katastrofa. V Hitu bi npr. potrebovali vsaj 300 do-

datnih igralnih avtomatov, ki pa jih ne smemo nabaviti. Država bi lahko samo od teh novih igralnih avtomatov dobila vsak mesec okoli 178 milijonov tolarjev dodatnega davka. V resnici ne dobi nič, ker je igralnicam že novembra leta 1993 prepovedala širitev zmogljivosti. K sreči je v zadnjem času sprejela nekatere ukrepe, ki bodo spet omogočili razvoj igralništva."

M.

JOŽE FLORJANČIČ
DOBITNIK OBČINSKE
NAGRADE

Dne 3. decembra lani je bil praznik mestne občine Kranj. Na njej je predsednik sveta podelil nagrado občine Kranj dr. Jožetu Florjančiču, ki je dolga leta dekan Fakultete za organizacijske vede v Kranju.

Od leta 1976 dalje je dr. Florjančič viden strokovnjak na področju kadrovske dejavnosti, saj je bil nosilec več raziskovalnih projektov, izdal je tudi več samostojnih publikacij in objavil številne članke v strokovnih revijah. Na fakulteti v Kranju predava več predmetov; je tudi član Združenja visokošolskih profesorjev in Združenja managerjev Slovenije. Zaslužen je, da se je v Kranju začela graditi nova stavba fakultete in da se je izgradila najsodobnejše opremljena fakulteta v Sloveniji. Tej so zagotovljeni ustrezni pogoji za normalno pedagoško in raziskovalno delo. Z novo stavbo je Kranj pridobil sodoben objekt kot zamelek visokošolskega centra. (GD)

SLOVENIJA: POKRAJINE
IN LJUDESLOVENIJA
V SLIKI
IN BESEDI

Konec minulega leta je založba Mladinska knjiga v Ljubljani izdala videofilm z naslovom *Slovenija - pokrajine in ljudje*. Videofilm je bil izdelan v Avdiovizualnem laboratoriju ZRC SAZU v Ljubljani. Besedilo in strokovno vodstvo je opravil Drago Perko, scenarij in posnetke pa realiziral uveljavljeni dokumentarist Naško Križnar.

Že v začetku lanskega leta je ista založba izdala veliko knjigo z istim naslovom, ki prikazuje alpski, sredozemski, dinarski in panonski svet. Z videokaseto pa je založba knjigo dopolnila, tako da lahko bralci in gledalci v razmeroma kratkem času sprejmejo vsebino o Sloveniji. Vse to prispeva k promociji Slovenije v domovini in tujini. Na svetu je okoli 150 večjih in okrog 50 manjših držav od Slovenije, vendar se po pokrajinski raznolikosti le malokatera lahko primerja z njo. Na tem majhnem koščku Evrope se stikajo in prepletajo visokogorske Alpe s predalpskimi hribovi in kotlinami, Panonska nižina z gričevnatim obrobjem, zakraseli svet Dinarskega gorstva s kraškimi planotami in vmesnimi podolji ter sredozemski, večinoma gričevnat svet z blažilnimi vplivi Jadranskega morja. V videokaseti bomo spoznali glavne geografske značilnosti teh pokrajinskih enot. Skupaj s knjigo bo delo približalo Slovenijo tujcem in domačinom.

GABRIJEL DEVETAK

GEOGRAFSKA
KARTA
SLOVENIJE

Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je nedavno izdala geografsko karto Slovenije v merilu 1:500.000 v izmeri 630 x 480 mm. Na hrbtani strani karte je nazorno prikazana politična razdelitev Slovenije po občinah. Ta stran geografske karte zajema preglednico naselij in prebivalstva po občinah leta 1991. V posameznih stolpičih bomo spoznali posamezne občine: površino, število naselij, število prebivalcev kakor tudi podrobnejši opis alpskega, panonskega, dinarskega in sredozemskega sveta.

Pri zasnovi in redakciji karte je sodeloval Vili Kos, besedilo pa je napisal Drago Perko. Pri preglednicah in ostalem delu pa so sodelovali ugledni slovenski strokovnjaki.

Ta zemljevid Slovenije bo zaradi preglednosti in praktičnosti koristen pripomoček ne samo domačinom in tujim turistom, še zlasti za volanom, temveč tudi šolarjem.

GD

NEKAJ NASVETOV KMETOVALCEM

O PRIPRAVI TAL ZA
NOVE NASADE

Sedanje obdobje je zelo primerno, da zrigolamo in pripravimo površine, ki jih mislimo posaditi s sadjem ali trtami. Te površine bomo primerno globoko preorali in jih zalozno gnojili s kalijem in fosforjem, še prej pa bomo poskrbeli za kemično analizo tal. Vzorec zemlje bomo nabrali tako, da bomo vsakih nekaj metrov v smeri obeh diagonal površine, ki jo mislimo zasaditi, v globini 20 centimetrov vzeli nekaj zemlje in jo dali v večjo posodo.

Na koncu, ko bomo brali vzorce zemlje s cele površine, jo bomo temeljito premešali, za analizo pa bo zadoščal dober kilogram te zmešane prsti. Le na osnovi kemične analize tal bomo lahko tudi točno načrtovali, katera in kakšna količina gnojila nam je potrebna, da bo določena sorta kar najbolje uspevala.

Sicer naj se nam ne mudi pri zasajanju pravkar pripravljenih površin, še zlasti če smo zrigolali površino, na kateri je raslo drevje ali grmovje, kajti v tem primeru je res potrebno, da odstranimo iz zemlje čimveč korenin izruvanega drevja, saj bi te kore-

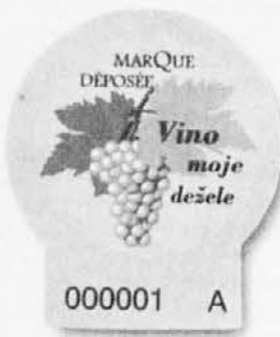
nine v zemlji lahko postale nevarno žartišče bolezni, ki napadajo koreninske sisteme novih mladih rastlin, da bi prav zaradi tega usahnile. Bolje bo, če bomo komaj spuštno zemljo prihodnje pomlad posejali s kako poljščino in na poletje spet kako drugo rastlino, na primer z oljno repico ali z ogrščico, ki ju bomo nato lahko na jesen zaorali v tla, da jih bomo obogatili z organsko snovjo. Šele tretje leto pa bomo te površine pripravili za trajne nasade.

Zdaj je tudi čas, da v drevnicah oz. trsnicah naročimo sadike sadnega drevja oz. trt, ki jih bomo potrebovali za nove nasade ali za podsajanje tistih rastlin, ki so pomrle in jih želimo nadomestiti. Če zemlja ne zmrzuje, lahko te sadike tudi sadimo na stalno mesto, drugače pa bomo raje počakali na pomlad, ko ne bo več nevarnosti hujše pozebe. Če temperatura ne pade pod ničlo, lahko tudi obrezujemo, četudi je za to delo bolj priporočljivo počakati prve spomladanske otoplitve.

NOVOST V SLOVENSKE VINSKI PONUDBI

ODSLEJ V SLOVENIJI
TUDI DEŽELNA VINA

Skladno z zakonom o vinu, ki so ga v Sloveniji sprejeli leta 1997, so v državi uvedli tudi nekatere novosti pri označevanju vin. Med njimi je deželno vino, ki je prišlo na tržišče ob koncu leta 1998. Gre za vina, ki so pridelana v eni od slovenskih vinorodnih dežel: v Podravju, Posavju ali na Primorskem. Vino lahko nosi oznako sorte ali posebno komercialno ime. Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije je po vzoru zaščitne znamke slovenskih vin, ki že nad 30 let jam-

či kakovost in poreklo slovenskih kakovostnih in vrhunskih vin, uvedla skupno (kollektivno) blagovno znamko - zaščitni znak slovenskih deželnih vin z imenom "Vino moje dežele". Gozd na rumenem ozadju, ki predstavlja sonce, označuje enostavno, ugodno ceno vredna vina slovenskih vinorodnih dežel. Vsaka znamka ima tekočo številko; s to je omogočen nadzor nad izvorom grozdja in vina, kar porabniku zagotavlja kakovostno vino.

CVETJE, SOBNE IN
BALKONSKÉ RASTLINESKRB ZA
BOŽIČNI
KAKTUS

Večina sobnih rastlin v tem času počiva in naša glavna skrb je, da jih občasno pregledamo in zelo poredko zalijemo, saj ne rastejo. Tudi temperatura v kraju, kjer prezimujejo rastline, naj bo nižja od običajne, zadostuje okrog 10° C. Vendar tudi v tem času nekatere rastline cvetijo. Nekaj pozornosti naj tokrat posvetimo božičnemu kaktusu.

Ta kaktus je doma iz Južne Amerike, njegovo botanično ime pa je *Zygocactus truncatus*. V domovini ta kaktus raste kot epifit po drevju. To moramo upoštevati, ko ga gojimo na domovih, ker nam bo edino na ta način vsako leto cvetel. Zasadili ga bomo v zelo rahlo in s humusom bogato prst. Zalivati ga moramo z deževnico, ker ne prenaša apnenca, ki ga je polna naša voda. Božični kaktus počiva v poletnem času, zato ga bomo takrat manj zalivali. V tem času tudi poganjki dozorejo in začenjajo pripravljati cvetne nastavke. Ko se pokažejo popki, začnemo nekoliko bolj zalivati, paziti pa moramo tudi, da lonca ne premikamo in da ga ne izpostavimo kakemu prepihu ali temperaturni spremembi. Božični kaktus najljepše cveti pri temperaturi od 12° do 15° C, v takih razmerah in ob primerni oskrbi cveti približno mesec dni. Ko neha cveteti, spet nehamo z rednim zalivanjem, da se umiri. V zgodnji pomladi ga po potrebi presadimo in spet nekoliko bolj zalivamo, da se okrepi in razvije.

Božični kaktus razmnožujemo s potaknjenci, ki se radi ukoreninijo. Sadimo pa jih v zrel kompost ali prst, ki je zelo bogata s humusom.

ITALIJANSKO PRAVO

DAVČNA
NOVOST

Davek na dohodek Irpef zadeva letne dohodke vseh fizičnih oseb. S 1. januarjem je stopil v veljavo še naknadno deželni naddavek na dohodek Irpef (člen 5, zakonski odlok 446/97). V prvem dodeltu 1998/99 bo znašal 0,5% na vsem italijanskem področju. Od leta 2000 dalje pa bodo posamezne dežele uvajale višino odstotka, ki bo nihala od 0,5% do 1%. Deželni dodek je torej že decembra 1998 prizadel odvisno osebo, delavce, uradnike s plačilno ovojnico, upokojence na pokojnini. Proračunski zakon o poparja, da je 1. januarja stopil v veljavo tudi občinski davek na dohodek Irpef. Način obračunavanja bo ostal nespremenjen. Seveda, bolj se bo občinski davek višal, bolj se bo davek Irpef nižal.

MD

DUŠAN JELINČIČ: TISTI VONJ PO KRASU

DROBCI IZ ZAMEJSKE ŠPORTNE PRETEKOSTI

IVAN ŽERJAL

Ob počastitvi 40-letnice začetka Slovenskih športnih iger ni prišlo le do proslave na prenovljenem Stadionu 1. maj v Trstu 8. novembra lani, temveč tudi do izida dveh knjig: gre za *Veliko knjigo Slovenskih športnih iger*, katere avtorji so Branko Lakovič, Bojan Pavletič in Mario Magajna, in za drobno knjigo Dušana Jelinčiča z naslovom *Tisti vonj po Krasu*. Knjigi je izdalo Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, tiskala pa tiskarna Grafica Goriziana v Gorici. Za tehnično opremo je poskrbel Igor Lakovič, za fotografije pa Mario Magajna.

Dušan Jelinčič je pri nas poznan predvsem kot pisatelj in časnikar, pa tudi kot planinec, ki je kot prvi v deželi Furlaniji-Juljski krajini osvojil himalajski osemtisočak. V času svoje mladosti, se pravi v šestdesetih in v začetku sedemdesetih let, pa je bil tudi navdušen tekmovalca, trener, organizator, poročevalec in še kaj na Slovenskih športnih igrah. Tisti vonj po Krasu je niti sto strani debela knjiga, v kateri Jelinčič opisuje svoje doživljanje Slovenskih športnih iger, od začetnega navdušenja

in absolutne vere v "dogmo", ki so jo igre predstavljale, pa do spoznanja, ki se je porodilo v prvi polovici sedemdesetih let, da so opravile svojo nalogo, to je združevanje in socializacijo mladih slovenskih ljudi v Italiji na narodni podlagi prek športa. Odslej so bila na potezi posamezna športna društva, ki bi - to je treba povedati - brez Slovenskih športnih iger skoraj gotovo ne bila nastala in z njimi tudi ne današnja razvejana športna dejavnost Slovencev v Italiji.

Dušan Jelinčič

Tisti vonj po Krasu

Gre predvsem za literarno opisovanje tistega obdobja. Avtor je to naredil v enaintridesetih krajših poglavjih. A bolj kot poglavja, bi rekel, da so to utrinki iz tistega obdobja. Vse je gledano skozi očala najprej otroka, ki se s športnimi igrami prvič sreča, ko je star približno deset let in se vanje zaljubi le s tem, da vidi fotografijo Maria Magajne, objavljeno v Primorskem dnevniku. Drugič se z igrami sreča nekaj časa zatem, ko malo manjka, da odide domov z nagrajevanja s pokalom, ki je bil namenjen eni od nastopajočih ekip, misleč, da pripada njemu. Zatem si sledijo odlomki, v katerih Jelinčič opisuje svojo najprej tekmovalsko, zatem pa še organizatorsko, trenersko in dopisniško pot. Ni poteklo dosti časa, da je moral opravljati vse te funkcije istočasno: niti on ni namreč ušel pojavi, ki je takorekoč tipičen za zamejske Slovence (a verjetno tudi za druge manjše skupnosti), se pravi, postal je "faktotum" ali "vseved", kot sam neke zapiše: "Ta prisotnost je bila pri nas že takrat naraven pojav. Očitno je bilo povsem normalno, da imamo v svoji sredi celo baterijo genijev, ki so dejansko deset oseb v eni - ker faktotumi so točno to - ali pa nekaj ni bilo v redu v tej logiki. Logiki samouničenja, saj teh deset ljudi ni znalo spodobno opravljati dela niti enega samega. Znati vse, da ti pravzaprav ni potreba znati nič. Na ta način smo seveda povsem potlačili specializacijo, za katero nismo niti vedeli, kaj sploh pomeni. A nekaj lahko

danes zagotovo trdim: bili smo v popolni dobri veri."

Jelinčič se v marsikaterem od teh utrinkov spominja orientacijskih pohodov po Krasu, ki mu od takrat pomeni, kot sam zapiše, "identiteta slovenskega človeka ob meji". Spominja se, kako tudi v naši sredi ni manjkalo nepošten pristop do tekmovanja. Spominja se organizatorjev ter drugih tekmovalcev in sodelavcev športnih iger. Nekateri so nadaljevali svojo športno kariero in dosegali vrhunske rezultate, kot npr. hitrohodca Fabio Ruzzier, drugi pa so se uveljavili na drugih področjih, kot npr. violinist Črtomir Šiškov. Posebno poglavje je posvečeno prof. Bojanu Pavletiču, ki je za Jelinčiča "pojem brezhibne organizacije". V vseh odlomkih pa je prisoten seveda avtor, z njim pa njegov danes žal že pokojni brat Zlatko, s katerim sta na športnih igrah večkrat branila barve tabornikov Rodu modrega vala.

Tudi iz Jelinčičeve knjige izhaja, kako je na Slovenskih športnih igrah vladalo navdušenje in so se nanje prijavljali tudi ljudje, ki so bili popolni antitalenti v športu. Vendar je tudi to srečno obdobje športnih iger začelo iti h koncu. Trinajste, predzadnje igre leta 1973 imenuje avtor "labodji spev" oz. "zadnji ples na potaplajočem se Titanicu". Takrat so že delovala razna športna društva, ki so z večjim ali manjšim uspehom tekmovala v rednih prvenstvih in bila vključena v razne federacije. Slovenske športne igre so torej bile opravile svojo nalogo, pionirski časi so bili dokončno mimo. Na zadnjih, 14. športnih igrah leta 1975, niso niti podelili kolajni niti uredili lestvic. Tako na koncu knjige potegne Jelinčič črto z obračunom iger, nanašajoč se na to, kaj so mu igre dale: naučile so ga navezovanja stikov, uporabe časa, organizacije idr. Predvsem pa so ga navdušile za javno in prosvetno delo, bile so mu šola za življenje. Marsikateremu pripadniku današnje mlajše generacije se bodo zdele tiste igre naivne. A brez tiste začetne naivnosti, piše Jelinčič, bi današnjega organiziranega zamejskega športa ne bilo. Slovenske športne igre so mu dale, končno, tudi kopico spominov, ki bogatijo njegovo življenje. "Mi pa živimo od teh drobcev preteklosti. Več jih imamo, bolj smo bogati."

15. PRIREDITEV NAŠ ŠPORTNIK '98

NAJBOLJŠI PRIMORSKI ŠPORTNIKI

17. decembra lani je na Stadionu 1. maj v Trstu potekala jubilejna, 15. prireditev Naš športnik '98, na kateri so nagradili najboljše primorske športnike z obeh straneh meje.

Prireditve, ki jo je povezoval Ivan Peterlin in ki se je udeležilo več vidnih osebnosti, med katerimi predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije Janez Kocijančič in predsednik ZSSDI Jure Kufersin, je potekala ob sodelovanju Primorskih novic, regionalnega RTV centra Koper, Primorskega dnevnika, slovenskega sporeda deželnega sedeža RAI za Furlanijo-Juljsko krajino, Novega Matjurja in Združenja slovenskih športnih društev v Italiji.

1. mesto so prejeli: atletinja Meta Mačus, jadralca Tomaž Čopi in Mitja Margon ter Odbojarski klub Saloni iz Kanala, iz zamejstva pa plezalec Erik Švab, metalka kopja Claudia Coslovich in namiznoteniška ekipa Krasa Generali iz Zgonika. Na 2. mesto so se uvrstili namiznoteniška igralka Helena Halas, kapetan slovenske nogometne reprezentance Darko Milanič in Nogometni klub Hit Gorica, iz zamejstva pa odbojkar Matej Černic, kotlikarica Tanja Romano in Košarkarski klub Bor Radenska iz Trsta. 3. mesto pa je pripadlo rokometašici Tanji Tutnjič, košarkarju Primožu Brezcu in Rokometnemu klubu M. Degro iz Pirana. Zamejski del lestvice pa so dopolnili šahist Jan Bednarik, rolikarica Mateja Bogatec in nogometna ekipa Vesna iz Sv. Križa.

Na prireditvi, ki jo je popestril nastop Borovih gimnastičark, ansambla Kraški ovčarji in okteta Odmevi, so podelili tudi priznanja ZSSDI, ki so jih prejeli Vlado Klemše, Stojan Metlika, Silva Meulja, nižja srednja šola Srečko Ko-

soval z Opčin in licej France Prešeren iz Trsta. Za najbolj popularna športnika Primorske pa sta bila nagrajena kolesar Matej Mugerli in trener Kolesarskega kluba Hit Casino Andrej Čimprich. Bivši predsednik ZSSDI in eden od glavnih pobudnikov prireditve Naš športnik, Odo Kalan, pa je prejel priznanje za življenjsko delo.

ŠPORT IN SOCIALA

BOŽIČNI ALL STARS GAME

21. decembra lani je v centru Ervatti pri Briščkih nad vse uspešno potekal božični All Stars Game. Prireditve, ki je imela poleg športnega tudi globoko socialni pomen, so organizirali košarkarska komisija pri ZSSDI, SZ Jadran, VZS Mitja Čuk in NTKB. Pomerile so se mladinske ekipe ZSSDI, Kraškega zidarja, Uniona Olimpije in Istrabenza Koper. Na sporedu pa sta bili tudi ekshibicijska tekma z mešanimi ekipami igralcev Jadrana in članov VZS Mitja Čuk ter tekma v zabijanju in v metih za tri točke. Poleg tega je bil še nastop plesne skupine Show Chance, najmlajših košarkaric Poleta ter sestra Elise in Lare Komar, ki sta bili pred kratkim nagrajene na tekmovalni Miss Alpe Adria. Za glasbeno spremljavo sta poskrbela Marko Sancin pri klaviaturah in DJ Štefan Savi. Prireditve je režiral in povezoval Evgen Ban.

KARATE

USPEHI GORIŠKEGA KARATEJA

Karate Shotokan klub San-kaku iz Gorice se je tudi letos udeležil mednarodnega tekmovanja v Zgoniku, ki je bilo 20. decembra lani, in tekmovalja Super Champion, ki je potekalo 13. decembra lani v Vidmu.

Na omenjenih tekmovanjih so člani kluba dosegli lepe uspehe, saj so dosegli dve prvi mesti v Zgoniku in šest prvih mest v Vidmu, kjer je bil Robert Bensa prvi v kategoriji senior črni pas in Cristina

Cristancig je prav tako zasedla prvo mesto v kategoriji ženske senior črni pas. Oba tekmovalca sta tudi edina iz naše pokrajine in dežele F-Jk, ki sta se udeležila prestižnega pokala Shotokan 1999, na katerem sta bila v družbi svetovnih in evropskih prvakov.

Udeležba na tem prvenstvu je pomembna zato, ker se tega tekmovanja lahko udeležijo samo najboljši in še ti samo z vabilom.

SNEŽNE RAZMERE V DEŽELI FURLANIJ-JULJSKI KRAJINI

5.1.1999	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
K R A J	MIN - MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	MED TEDNOM - NA KONCU TEDNA	DNE - KOLIČINA		SKUPNO KM / KM TEPTANIH
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433 54026	20 - 35	1,5 / 9	4 - 4	21.12. - 10 cm	odprte	2,5 / 0
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428 2967	20 - 35	6 / 14	5 - 4	21.12. - 10 cm	odprte	60 / 25,5
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433 66033	20 - 30	4 / 20	5 - 5	3.1. - 3 cm	odprte	5 / 0
FORNI DI SOPRA VARMOŠT tel. 0433 88208	20 - 30	3 / 12	3 - 3	21.12. - 5 cm	odprte	15 / 2
PIANCAVALLO 0434 655258 tel.	25 - 40	7 / 21	7 - 8	21.12. - 7 cm	odprte	18 / 0

OHRANJANJE NAŠE IDENTITETE ABSOLUTNA VREDNOTA

Z večkrat polemičnim soočanjem z Levimi demokrati oz. z njihovo slovensko komponento je povezano tudi širše vprašanje odnosov v manjšini. Ivo Jevnikar je na kongresu dejal, da obstajajo v manjšini velike razlike v čustvovanju in miselnosti glede problema narodnosti. Se bo temu vprašanju stranka posvetila v še večji meri kot doslej?

Navsezadnje so konkretne izbire posameznika izraz nekega čustvenega, svetovnonazorskega pristopa do vprašanja narodnosti. Moje mnenje je, da je med volivci na levi veliko ljudi, ki čutijo na podoben način kakor volivci SSK in ki so nad nedavnimi stališči vodstva italijanske levice nezadovoljni. Te ljudi želim pozvati, naj premislijo, kako v bodoče oddati svoj glas. Skratka, med levicariji je veliko narodnjakov, vodstvo DSL pa ima do narodnega vprašanja vse bolj vprašljive poglede. To je po eni strani razumljivo, saj je danes vladna

stranka in mora ravnati previdno. Ni pa koristno za manjšino, da je to vodstvo tako znižalo nivo zahtev o zaščiti. Še pred kratkim se je DSL vneto zoperstavljala Maccanicovemu osnutku in "getizaciji Slovencev na Krasu"; danes kaže, da je vse to pozabljeno. Te procese na italijanski levici moramo pozorno spremljati, saj se bodo bržkone nadaljevali in poglobljali. Občutek imam, da si danes marsikdo ne zna razložiti, zakaj so postale neaktualne nekatere zahteve, ki so se še pred nedavnim zdele nepreklicne. Jevnikarjevo razmišljanje pa se je bržkone nanašalo na stališča vodilnih krogov, ki prihajajo do izraza v medijih. Glede pogledov na manjšino naj navedem sledeči primer: neki vidnejši zamejski komunistični kandidat je pred leti med lastno volilno kampanjo izjavil, da narodnost ni absolutna vrednota. S to tezo se lahko strinjam, ko govorimo o slovenstvu v Ljubljani, kjer narodno telo ni ogroženo. Ne morem pa se strinjati, ko gre za Slovence v zamejstvu, kjer je ohranjanje naše istovetnosti nujno absolutna vrednota, predvsem spriči življenjske ogrože-

nosti manjšine. V taki miselnosti tiči razlog naše razcepljenosti, pa tudi razlog za naše sedanje stanje.

Večkrat smo slišali oz. brali, da narod brez zemlje ni več narod, ampak da postane le folklorna skupnost. Na deželnem kongresu ste sprejeli nekaj resolucij tudi v zvezi z ustanavljanjem Kraškega parka in z vlogo lastnikov zemlje, zlasti jusov in srenj. Katere konkretne pobude namerava izpeljati stranka v zvezi s tem vprašanjem?

Slovenska skupnost je od vedno pozorno spremljala vprašanje jusarskih uprav. Pred nekaj leti je "eksploziralo" vprašanje srenj, ki so bile dotlej neznan pojav, čeprav so že obstajale v nekaterih občinah, npr. v dolinski. Iz zgodovinskega in pravnega vidika so zahteve srenjskih odborov, ki so kot gobe po dežju nastali po naših vaseh, povsem upravičene in utemeljene. Srenjske skupnosti so izraz avtohtonega prebivalstva, ki je v prejšnjem in na začetku tega stoletja po raznih pravnih poteh prejelo lastnino obširnih površin in jih uporabljalo dolga leta. Samoumevno je, da ima zahteva po priznanju lastnine avtohtonim prebivalcem oz. njihovim potomcem močan politični naboj. Gre navsezadnje za vprašanje kontrole nad teritorijem, ki je predvsem v Trstu vedno povzročalo ostre konfrontacije tudi na sodiščih. Danes so srenje, ki bi jih lahko imenovali "avtohtone upravne skupnosti", že dobile uradno priznanje z deželnim zakonom, ki se iz neznanih razlogov ne izvaja, čeprav ima dokaj jasna izhodiščna določila. Predvsem pa velja tu poudariti, da je na tem področju pravna zmeda totalna, kakor je bilo zmedeno in nesmotno izvajanje zakona o jusarskih upravah iz leta 1927. Današnje stanje nedorečenosti, tudi kar zadeva srenje, je posledica tega pravnega kaosa. SSK želi, da bi prišlo do izvajanja omenjenega deželnega zakona in da bi se priznala lastninska pravica avtohtonim srenjskim skupnostim. To predpostavlja dogovor s krajevnimi upravami, predvsem kar zadeva tista zemljišča, na katerih so bili zgrajeni z javnim denarjem pomembni objekti. Ob ustrezni politični volji pa je ta dogovor mogoč. Srenje, jusarski odbori in lastniki morajo biti soudeleženi tudi pri upravi Kraškega parka. Delno se je to že zgodilo z njihovo institucionalno prisotnostjo pri konzultih za park in z večkratnim priznanjem njihove vloge v pravkar objavljenem programsko-političnem dokumentu Kraške gorske skupnosti. Vsekakor se bo po mojem prepričanju to vprašanje rešilo le na zakonodajni ravni, če bo dežela F-Jk izvajala že sprejeti zakon ali sprejela novega, ki bi bolj ustrezal našim razmeram.

Drugo vprašanje, ki je zelo aktualno, je tisto, ki se dotika rabe slovenščine v javnosti. Kaj nameravate ukreniti v tem smislu?

Glede tega vprašanja je znana polemika okrog Illyjeve okrožnice, ki na meglen in pravno vprašljiv način ločuje prošnje, ki odpirajo upravni postopek, od prošnji, ki tega postopka ne odpirajo. Ni mi znano, da bi na goriški občini obstajala taka okrožnica. S kolegom Močnikom

sva kot svetovalec večkrat nastopila pri županu, da bi ta sklep preklinal. Njegova okrožnica ima zanimivo pravno premiso, zaključuje pa se z navedeno nerazumljivo dihotomijo. Ponovno je treba poudariti, da obstaja tudi na tem področju že znani pravni kaos. Poznamo veliko pozitivnih razsodb, ki nalagajo raznim upravnim organom, naj svoje akte izdajajo tudi v slovenščini, rezultati pa so neznatni, saj vsaka uprava ravna po svoje. Gre torej zgolj za dobro voljo dotičnega sodnika, ki ugodno interpretira Londonski memorandum in Osimski sporazum, na njegovem mestu pa bi lahko vsak hip nastopil drug sodnik, ki bi razmišljal povsem drugače. Vsekakor se manjšinska zaščita ne more zreducirati na pravdanje posameznih zamejskih dobrovoljcev, ampak mora sloneti na jasnih pravnih normah, ki jih izvaja javna uprava. To bi bila rešitev v resni pravni državi. Maselijeve osnutke naj bi predvideval nekatere dvojezične občinske urade, na katere naj bi zamejci naslavljali prošnje za katerikoli upravni akt, za katerega je pristojna občina. Dvojezičnost naj ne bi bila posplošena in občeveljavna, kakor recimo v Kopru, ampak potisnjena v neki urad. Taka rešitev me ne navdušuje, ker getizira slovenski jezik v omejen prostor, vendar bi le bila korak naprej z ozirom na današnje stanje. Po mojem bi bila s tem de iure presežena omejenost Illyjeve odredbe. Tu se mi takoj porodi misel: če bo tak urad deloval na občini, zakaj ne bi smel podobni urad delovati tudi v drugih administrativnih telesih, na zdravstveni enoti, na deželi, na prefekturi itd.? Bi takšna omejitev vzdržala ugovor o protustavnosti? Očitno je, da bo morala SSK ta problem spremljati, saj bo to po mojem glavni problem nastajajočega zakona in predvsem njegovega kasnejšega izvajanja.

Zelo pomembno področje je tudi šolstvo, o katerem vsi govorimo, da je eden od stebrov naše skupnosti, marsikdaj pa se zdi, da so to le besede. Naša šola je tudi v vrtincu korenitih sprememb, ki potekajo oz. bodo potekale v italijanskem šolstvu. Kakšno strategijo bo ubrala stranka na tem področju?

Glede šolstva obstajata v manjšini dve tezi. Po prvi tezi je treba za vsako ceno ohraniti obstoječe šolsko omrežje, kakor je bilo postavljeno pred desetletji in, kar se tiče Trsta, kakor ga določa Londonski memorandum. Po drugi je treba šolsko omrežje prilagoditi novim razmeram, predvsem hudo ošibljeni šolski populaciji, ki je v nekaterih šolah dosegla žalostni zgodovinski minimum. Danes se moramo predvsem vprašati, kaj je za naše šole koristno in kje je naša narodna skupnost ogrožena. O teh problemih poteka živahna razprava, ki je pozitivna, saj kaže na prizadetost šolskih in političnih dejavnikov. Vtis imam, da se obravnavani tezi tranzverzalno prepletata po političnih skupinah, obe pa imata enako dostojanstvo in legitimnost, saj gre za delikatna, življenjska vprašanja naše manjšine. Odlok predsednika republike 233/98 uvaja pokrajinske šolske konference, ki so pravkar zaključile svoje delo in izdelale načrt za šolsko preporazporeditev. V Trstu smo predlagali vertikalizacijo šole pri Sv. Jakobu, kjer so v istem poslopiju vrtec, osnovna in srednja šola. Taka rešitev se mi zdi za ta mestni okraj ustrezna, tudi od učnega osebja pa bo odvisno, da bo šola privlačna in vra-

ščena v tamkajšnje stvarnost, kakor seveda tudi od ustreznih finančnih podpor. Po omenjenem odloku bodo odslej krajevne uprave pristojne za t.i. "racionalizacijo", zato bo treba spremljati njihovo delovanje na šolskem področju. Vsekakor odklanjamo mnenje nekaterih, da bi bilo treba v naše šole vnesti nekakšno dvojezičnost, ker jih obiskujejo otroci iz mešanih zakonov. Slovenska šola mora dati znanje slovenščine svojim obiskovalcem, tudi tistim iz mešanih zakonov, ki jo prav zato obiskujejo. Ne verjamem, da bi taka "dvojezična" šola bila bolj privlačna od današnje recimo za italijansko populacijo. Seveda je v videmski pokrajini stanje drugačno: sramotno je, da smo danes v taki situaciji kakor naši predniki, ki so v Trstu morali sami poskrbeti za Ciril-Methodovo poslopje pri Sv. Jakobu zaradi odklonilnega stališča tržaške uprave.

Manjšina se čuti bolj samozavestno, če ima za seboj matično državo. Kakšni so torej odnosi s Slovenijo?

Če primerjamo naše stanje z onim na prelomu prejšnjega stoletja, je prav obstoj slovenske države bistvena novost. Naša identiteta se je zgodovinsko dokončno profilirala, danes nas ne more nihče zamenjati z drugimi slovanskimi narodi. Na obmejnem pasu se vedno bolj udomačuje beseda Slovenija, kar ni bilo, še pred kratkim, prav nič samoumevno. Nekateri nacionalisti so nam odklanjali jezikovne pravice tudi sklicujoč se na podobne odklone v takratni Jugoslaviji. Nastanek Slovenije je torej epohalen dogodek, ki pa postavlja tudi Italijo pred nove izzive. Odnosi s Slovenijo so dobri, vendar je po mojem občutiti pomanjkanje nekega državniškega čuta s strani naše domovine. Gre najbrž za fiziološki pojav, saj se Slovenija šele razvija kot državni subjekt. Mislim, da bo prav napovedana odobritev Maselijevega osnutka osnova za globlje sodelovanje s parlamentarnimi organi Slovenije, saj se ne strinjam s trditvijo, da je zaščita slovenske manjšine italijansko notranje vprašanje.

SSK je politična stranka. Na kongresu je bilo rečeno tudi to, da se je treba vrniti k izrazito političnemu delovanju, h koreninam politike slovenske stranke. Kako nameravate to izpeljati v danih razmerah, in sicer ob upoštevanju volilnega zakona, ki je neugoden za manjše stranke, pa tudi vse večjega umikanja ljudi od politike?

Na vprašanje sem že delno odgovoril. Stranka je izgubila nekaj svoje ostrine predvsem zato, ker mora sklepati volilna zavezništva in ne more nastopati samostojno s svojim simbolom. Smoter naše politike je navsezadnje vedno enak: skrb za dobrobit naše narodne skupnosti, upiranje asimilaciji, uveljavljanje našega jezika. Slovenska skupnost bo po mojem vedno zanimiv prostor za politično diskusijo vseh zamejcev, ki jim je pri srcu usoda naše manjšine, nekakšen katalizator njene najlahtnejše energije. Če so se v sodobni družbi ideološke razlike poplitvile, je pa živa in žgoča debata o usodi narodnosti, o zaščiti jezika, kar dokazujejo tudi dokumenti evropskega parlamenta. Zato ima Slovenska skupnost kljub nekaterim udarcem, ki jih je nedavno prejela, pred seboj prihodnost, polno ustvarjalnega dela in političnih izzivov.

GORIŠKA KRONIKA

MOŠKI ZBOR FILEJ
V CERKVI SV. ANE

SLOVENSKI ZBOR NAVDUŠIL ITALIJANSKO JAVNOST

Eden prvih božičnih koncertov na Goriškem je bil že 17. decembra v cerkvi mestne četrti sv. Ane, kjer je na pobudo rajonskega sveta Podturn-Sv. Ana in kulturnega odbora Sv. Ana nastopil moški zbor Mirko Filej, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. To je bil lep primer, kako lahko italijanski sosedje brez velikih formalnosti spoznajo enega najplemenitejših umetniških izrazov naše manjšinske kulture. Res veliko navdušenje italijanskih poslušalcev je bilo namerč prava nagrada kakovostnim pevcem in zaslužnemu zborovodji.

Na začetku je tamkajšnji župnik g. Diego predstavil zbor kot sestav, ki ga odlikuje "visoka kakovostna stopnja". Poudaril je, kako je kultiviranje lepega temelj kulture miru. Ta naj se začne za Božič, nadaljuje pa skozi celo leto. Nato je mladi član zbora Matej Klanjšček orisal zgodovino sestava, ki obstaja več kot 30 let in se je tokrat izkazal v odličnem zdravju. Končno se je začel koncert. V prvem delu smo slišali dve slovenski pesmi, dve italijanski, furlansko in črnsko duhovno. V drugem delu pa je šest slovenskih božičnih melodij zazibalo in naravnost prevzele duše prisotnih. V štirih pesmih je kot solist zablestel mladi Andrej Čevdek, sklepno Sveto noč (pripr. Lojze Bratuž) pa so obogatila tri pihala.

Slovenci med občinstvom smo razumeli, da nas sosedje premalo poznajo, da pa bi si podobnih pobud še želeli, kar so tudi izrecno poudarili. Pohvala za to naj gre tudi slovenskemu članu rajonskega sveta Igorju Devetaku, ki je dal zamisel za pobudo; žal ni bila javnost za koncert pravočasno in dovolj obveščena. Z druge strani pa nam je skoraj ganjeno ploskanje italijanske publike dalo razumeti, da svoje zborre verjetno premalo cenimo.

DD

LEPE DOBRODELNE IN
KULTURNE POBUDE

PRAZNIK MIRU IN PRIJATELJSTVA V ŠTANDREŽU

Na pobudo štandreškega rajonskega sveta in ob sodelovanju štandreškega vrtca, osnovne šole, župnije, kulturnih in športnih društev je tudi letos v predbožičnem času potekal v Štandrežu Praznik miru in prijateljstva, ki je obsegal razne pobude. Najprej je bil natečaj za likovne in pisne izdelke na temo *Trg sv. Andreja*, na katerem so sodelovali otroci iz štandreškega vrtca in osnovne šole ter osnovnošolci iz Vrtojbe in Rojca. Komisija je skupno pregledala in ocenila 260 izdelkov in najboljše tudi nagradila. Največ je bilo risb, za pisne izdelke se je prijavilo nekaj posameznih učencev šole iz Rojca in skupinsko delo drugega razreda OŠ Fran Erjavca iz Štandreža. Vsa dela so bila razstavljena v veliki dvorani župnijskega doma Anton Gregorčič.

Otroci štandreške šole so v soboto, 19. decembra, obiskali najstarejše domačine in jim voščili ob bližnjih praznikih. Zapeli so jim nekaj božičnih motivov in jim poklonili darila. Dan kasneje je bila v štandreški cerkvi božična prireditev, na kateri so sodelovali otroci iz štandreškega vrtca in osnovne šole ter OŠ iz Vrtojbe in Rojca. Priložnostne misli sta izrekla predsednik štandreškega rajonskega sveta Marjan Breščak in župnik Karel Bolčina. Program sta sklenila štandreška zbora, ki sta najprej posamezno zapela vsak po tri pesmi, nato pa še skupno pod vodstvom Tiziane Zavadlav.

V nedeljo, 27. decembra, pa se je zbralo lepo število domačinov in drugih na nočni bakladi, ki se je začela na trgu pred cerkvijo in po daljšem sprehodu ob Soči končala na Pilošču.

Ob vseh prireditvah so potekale nabiralne akcije za UNICEF in za bolne otroke.